

PREVENČIA A ODHALOVANIE PLAGIÁTORSTVA

Zber prác za účelom obmedzenia porušovania
autorských práv v kvalifikačných prácach
na vysokých školách

PREVENČIA A ODHALOVANIE PLAGIÁTORSTVA

ISBN 978-80-8094-612-8

Ján Skalka - Oleg Cvik - Martin Drlík - Ján Genčí - Daniela Gondová
Ján Grman - Jana Ilavská - Katarína Kleinová
Milena Maťašovská Tetřevová - Dušan Meško - Marta Sakalová
Jozef Sotolář - Ján Turňa - Libor Vozár

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

PREVENČIA A ODHAĽOVANIE PLAGIÁTORSTVA

**Zber prác za účelom obmedzenia porušovania autorských
práv v kvalifikačných prácach na vysokých školách**

Ján Skalka - Oleg Cvik - Martin Drlík - Ján Genči - Daniela Gondová
Ján Grman - Jana Ilavská - Katarína Kleinová
Milena Maťašovská Tetřevová - Dušan Meško - Marta Sakalová
Jozef Sotoláš - Ján Turňa - Libor Vozár

Nitra 2009

Názov: Prevencia a odhaľovanie plagiátorstva
(Zber prác za účelom obmedzenia porušovania autorských práv v kvalifikačných prácach na vysokých školách)

Autori (v abecednom poradí):

Ing. Oleg Cvik
Mgr. Martin Drlík, PhD.
Ing. Ján Genči, PhD.
PhDr. Daniela Gondová
Mgr. Ján Grman, PhD.
Mgr. Jana Ilavská
Ing. Katarína Kleinová
Ing. Milena Maťašovská Tetřevová
Prof. MUDr. Dušan Meško, PhD.
PhDr. Marta Sakalová
Doc. JUDr. Jozef Sotoláš, PhD.
Mgr. Ján Skalka, PhD.
prof. RNDr. Ján Turňa, CSc.
prof. RNDr. Libor Vozár, CSc.

Zostavil: Mgr. Ján Skalka, PhD.

Edícia: Prírodovedec č. 390

Publikácia bola vydaná v rámci a z finančných prostriedkov projektu č. 060-001UKF-8/2008 *Register záverečných (kvalifikačných) prác*

Rukopis neprešiel jazykovou úpravou.

(c) Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre 2009

ISBN 978-80-8094-612-8

Obsah

Slovník pojmov	7
Úvod	9
1 Zber záverečných prác	11
1.1 Zber tlačených verzií záverečných prác	11
1.2 Ciele zberu elektronických verzií záverečných prác	11
1.3 Stav zberu elektronických verzií na začiatku roka 2009	12
2 Právny rozbor legislatívy SR vzhľadom na zber ZP	15
2.1 Základné právne predpisy a súvisiace normy	15
2.2 Pojem „školské dielo“	16
2.2.1 Verejnoprávny režim školského diela	17
2.2.2 Súkromnoprávny režim školského diela	18
2.3 Oblasti skúmania	18
2.3.1 Zákon o vysokých školách a právne postavenie študenta, rozsah a obsah jeho povinností (v kontexte tzv. školského diela)	19
2.3.2 Autorský zákon a vymedzenie pojmu autorské dielo a nakladanie s autorským dielom	22
2.3.3 Knižničný zákon /akademické knižnice/ a nakladanie so školskými dielami	24
2.3.4 Vytváranie databáz školských diel	25
2.4 Zhrnutie	25
3 Proces zberu záverečných prác	27
3.1 Zadanie záverečných prác	29
3.2 Tvorba záverečnej práce a práca školiteľa	29
3.3 Primárna kontrola formátu práce	30
3.4 Odovzdanie záverečnej práce	31
3.4.1 Elektronická verzia	31
3.4.2 Tlačená verzia	32
3.5 Prenos záverečných prác do CRZP	33
3.6 Kontrola práce a doručenie výsledkov vysokej školy	33
3.7 Posúdenie/obhajoba záverečnej práce	34
3.8 Uloženie práce v CRZP	34
3.9 Prezentácia a sprístupnenie záverečných prác	35
3.10 Archivácia prác	36
4 Účastníci zberu záverečných prác	37
4.1 CRZP v procese zberu záverečných prác	37
4.2 Požiadavky zberu kladené na VŠ	38
4.2.1 Dátové úložisko	38
4.2.2 EZP	39
4.2.3 Prístup čitateľov k záverečným prácam	39
4.2.4 Licenčná zmluva	40
4.2.5 Vnútorný predpis	40
4.3 Ďalšie možnosti využívania antiplagiátorského systému	41
5 Plagiátorstvo	42
5.1 Identifikácia plagiátorstva	43
5.2 Príklady systémov odhaľujúcich plagiátorstvo	45
5.3 Obmedzenia systémov	48

5.4 Boj proti plagiátorstvu vo svete	49
5.5 Spoločenské aspekty plagiátorstva	53
5.5.1 Následky po potvrdení plagiátorstva	55
5.5.2 Námety na predchádzanie plagiátorstvu	56
6 Použitá literatúra	60
7 Prílohy	63
7.1 Príloha č. 1: Dotazníkový prieskum týkajúci sa zberu záverečných prác na slovenských VŠ	64
7.1.1 Dotazník k projektu: Zber záverečných (kvalifikačných) prác	64
7.1.2 Výsledky dotazníkového prieskumu	65
7.2 Príloha č. 2 Metodické usmernenie č. 14/2009-R	67
7.3 Príloha č. 3 Návrh vnútorného predpisu VŠ	88
7.4 Príloha č. 4 Návrh šablóny záverečnej práce	104

Slovník pojmov

Pre potreby publikácie sú definované nasledujúce pojmy:

- **Akademická knižnica (AK)** – univerzitné/vysokoškolské pracovisko s povinnosťami definovanými v § 8 *Zákona o knižniciach*. Pre potreby štúdie ide o pracovisko zabezpečujúce evidenciu, spracovanie a uchovávanie záverečných prác na úrovni vysokej školy.
- **Akademický informačný systém (AIS)** – informačný systém slúžiaci na evidenciu a manažovanie vzdelávania na úrovni vysokých škôl. Zvyčajne obsahuje minimálne matriku študentov a ich výsledkov dosiahnutých počas štúdia.
- **Antiplagiátorský systém** – elektronický systém schopný posúdiť mieru zhody predloženého (elektronického) materiálu na základe jeho porovnania s databázou iných originálnych (elektronických) materiálov uložených v databáze systému a/alebo umiestnených v prostredí internetu.
- **Autoplagiátorstvo (selfplagiátorstvo, sebaoplagiátorstvo)** – opakovanie vlastných myšlienok, textov a článkov bez uvedenia pôvodného zdroja.
- **Autor** – fyzická osoba, ktorá dielo vytvorila; autorom súborného diela ako celku je fyzická osoba, ktorá vybrala alebo usporiadala jeho obsah; práva autorov diel takto vybraných alebo usporiadaných v súbornom diele nie sú dotknuté (1).
- **Autorský zákon** – pokiaľ nie je uvedené inak, tento pojem reprezentuje *zákon č. 84/2007 Z. z. zo 6. februára 2007*, ktorým sa mení a dopĺňa *zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom*.
- **ETD (Electronic Theses and Dissertations)** – skratka používaná vo všeobecnosti na označenie elektronického úložiska/obsahu záverečných prác. Pojem predstavuje zovšeobecnenie pojmu z projektu slovenských akademických knižníc z roku 2004 (*Electronic Theses and Dissertations Slovakia* – ETD SK), ktorý si kládol za cieľ tvorbu, sprístupňovanie, využívanie, propagáciu a archiváciu bakalárskych, diplomových a dizertačných prác SR v elektronickej forme (podrobnejšie informácie možno nájsť na <http://www.etc.sk>).
- **EZP** – elektronické záverečné práce; skratka používaná v rámci materiálu na označenie lokálneho (školského) úložiska pre elektronické záverečné práce.
- **Korpus** – základná báza údajov (gro) v tomto prípade textov záverečných prác, voči ktorým sa budú overovať odovzďávané práce.
- **Knižničný informačný systém (KIS)** – softvérová aplikácia pokrývajúca požiadavky akademických knižníc minimálne v oblasti správy knižničného fondu a evidencie publikačnej činnosti.

- **Kvalifikačná práca** – pozri *Záverečná (kvalifikačná) práca*.
- **Plagiát** – podľa (2) nedovolené napodobenie, preberanie umeleckého alebo vedeckého diela bez uvedenia vzoru alebo autora; dielo takto vzniknuté. Podľa (3) napodobenina, kópia cudzieho diela, pôvodiny, vydávaná za vlastnú (bez priznania sa k predlohe).
- **Plagiátor** – subjekt (osoba, organizácia) dopúšťajúca sa plagiátorstva.
- **Plagiátorstvo** (odpisovanie) – podľa (2) tvorenie plagiátov. Podľa (4) nedovolené používanie cudzích publikovaných i nepublikovaných myšlienok, formulácií, poznatkov, výsledkov bádania alebo iných výsledkov tvorivej práce, ako aj ilustrácií, tabuliek, fotografií a pod. bez referencie.
- **Zákon o knižniciach** – reprezentuje *Zákon 183/2000 z 12. mája 2000 o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej*.
- **Zákon o vysokých školách** – reprezentuje aktuálne znenie *Zákona 131/2002 Z. z. z 21. februára 2002 o vysokých školách* v súlade so zmenami 131/2002 Z. z., 209/2002 Z. z., 401/2002 Z. z., 442/2003 Z. z., 528/2003 Z. z., 465/2003 Z. z., 365/2004 Z. z., 455/2004 Z. z., 523/2004 Z. z., 578/2004 Z. z., 5/2005 Z. z., 332/2005 Z. z., 363/2007 Z. z., 129/2008 Z. z., 144/2008 Z. z., 282/2008 Z. z., 462/2008 Z. z.
- **Záverečná (kvalifikačná) práca** – práca, ktorá je podľa *zákona 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov* podmienkou úspešného ukončenia štúdia, resp. konania:
 - Záverečnou prácou (§ 51 ods. 3) pri štúdiu podľa bakalárskeho študijného programu je bakalárska práca.
 - Záverečnou prácou (§ 51 ods. 3) pri štúdiu podľa študijného programu druhého stupňa je diplomová práca.
 - Rigorózna práca, ktorá je súčasťou rigorózneho skúšky v študijnom odbore, v ktorom predkladateľ získal vysokoškolské vzdelanie alebo v príbuznom študijnom odbore.
 - Záverečnou prácou (§ 51 ods. 3) pri štúdiu podľa doktorského/doktorandského študijného programu je dizertačná práca.
- **Zber (harvestovanie)** – fyzický prenos dát, ktoré sú objektom záujmu, typicky za účelom ich ďalšieho spracovania (indexácia); môže ísť o pevné a dobre známe lokality dát s pevnou štruktúrou, ale môže ísť aj o získavanie dát z voľného internetu metódami systematického prehľadávania.

Úvod

Prenikanie informačných a komunikačných technológií do všetkých aktivít spoločnosti, sprístupnenie úplných textov prostredníctvom webových stránok a nízke autorské povedomie priniesli do súčasnej spoločnosti špeciálny druh tvorivosti – plagiátorstvo.

Hoci problém napodobovania a preberania cudzích myšlienok je tak starý ako ľudstvo samo, boli odhalenia v minulých desaťročiach skôr ojedinelým a spoločensky často prehliadaným javom. Fakt, že dnes už ide o vážny a čoraz nástojčivejšie po odhaľovaní a trestaní volajúci problém, si uvedomujeme snáď všetci.

Katalyzátorom, ktorý umožnil spustiť lavínu plagiátorstva, bol zrejme Internet poskytujúci študentom (a nezriedka už i žiakom základnej školy) prostriedky umožňujúce rýchlo, ľahko a bez viditeľnej námahy získať informácie spracúvajúce zadanú problematiku často v podobe ucelených a kompletných textov.

Stav, keď s plagiátorstvom bojovala časť slovenských vysokých škôl podľa vlastných pravidiel a často s obmedzeným korpusom textov, prestal byť dostačujúci a efektívny. Riešitelia projektu preto privítali iniciatívu Ministerstva školstva SR realizovať komplexné riešenie na národnej úrovni a navrhnúť spôsob akým zhromaždiť a spracovať záverečné práce produkované v rámci štúdia na slovenských vysokých školách

V rámci riešenia projektu č. 060-001UKF-8/2008 *Register záverečných (kvalifikačných) prác* v rámci oblasti *Infraštruktúra publikačnej činnosti a jej rozvoj vo výskume a vývoji* bola vypracovaná štúdia, ktorej závery a hlavné myšlienky prezentuje táto publikácia. Je určená primárne manažérom a zamestnancom, ktorí budú v rámci vysokej školy antiplagiátorské prvky implementovať.

Štruktúra publikácie vychádza z potrieb, ktoré u cieľovej skupiny predpokladáme:

- v prvej časti je definovaný východiskový stav v rámci vysokých škôl SR, z ktorého je potrebné pri implementácii antiplagiátorstva vychádzať,
- nasleduje právna analýza problematiky, ktorá definuje legislatívny rámec procesu,
- tretia časť popisuje životný cyklus záverečnej práce od jej vypísania až po odovzdanie a uloženie v Centrálnom registri záverečných prác,
- štvrtá časť zhŕňa požiadavky kladené na vysoké školy za účelom zabezpečenia komunikácie a výmeny údajov s centrálnym registrom,

- nasledujúca časť popisuje problematiku plagiátorstva zo širšieho uhla pohľadu, všíma si ako technické, tak i spoločenské aspekty boja proti plagiátorstvu doma i v zahraničí,
- neoddeliteľnou časťou práce sú prílohy obsahujúce metodické usmernenie MŠ SR, návrh smernice vysokej školy i šablónu, ktorú možno pre písanie záverečnej práce využívať.

1 Zber záverečných prác

Záverečná práca vo všetkých formách získavania vysokoškolskej kvalifikácie predstavuje vyvrcholenie štúdia a podľa *Zákona o vysokých školách* je nevyhnutným predpokladom ukončenia štúdia a získania príslušného titulu.

1.1 Zber tlačенých verzií záverečných prác

Povinnosť zberu, spracovania a uchovávania kvalifikačných prác akademickými knižnicami je zakotvená v § 8 ods. 2b *Zákona o knižniciach* a jej bližšia špecifikácia je spravidla súčasťou smerníc a/alebo študijného poriadku organizácií realizujúcich jednotlivé formy vysokoškolského vzdelávania.

Väčšina záverečných prác vzniká prvotne v elektronickej podobe použitím niektorého textového editora. Najčastejšie ide o kancelárske aplikácie typu *MS Word*, *Open Office* a pod. alebo typografický systém *LaTeX*.

Napriek tomu, že väčšina prác vzniká a tým pádom je logicky i k dispozícii v elektronickej verzii, bola doposiaľ prevažná časť zozbieraných prác archivovaná v tlačenej podobe a len niektoré vysoké školy zbierali a archivovali práce i v elektronickej forme. Na evidenciu elektronických verzií prác využívali rôzne aplikácie, v ojedinelých prípadoch ako súčasť Knižničného informačného systému (napr. DAWINCI, Virtua).

Základnými nedostatkami zberu, spracovania a uchovávania tlačenej formy záverečných prác oproti prácam v elektronickej podobe sú:

- nároky na fyzickú manipuláciu a tlačeními verziami (sklady, študovne),
- nároky na pracovnú silu v procese tvorby metadát – je nutné vkladanie údajov do KIS zamestnancami AK, čo môže spôsobiť určité nepresnosti v popisných údajoch (napr. kľúčových slovách) o archivovaných prácach,
- neúplnosť tlačenej práce v zmysle znížovania výpovednej hodnoty oproti prácam v elektronickej forme o pridané možnosti, ktoré tlačenej dokumenty nemôžu dosiahnuť (využívanie farieb, simulácií, aplikácií, multimédií, prehľadávanie textu a pod.),
- obmedzenie využívania výsledkov prác medzi študentmi a odbornou verejnosťou z dôvodu náročného a fyzicky (miestom i časom) limitovaného prístupu k archivovaným prácam.

1.2 Ciele zberu elektronických verzií záverečných prác

Ak sa na zber elektronických verzií záverečných prác pozrieme z hľadiska prínosu nie pre ich autorov, ale pre potenciálnych adresátov, môžeme definovať dva ciele:

- Primárnym cieľom zberu prác v elektronickej forme je podpora vedy, výskumu a vzdelávania v podobe efektívnej prezentácie výsledkov, efektívneho prístupu k nim a ich dlhodobého uchovania.
- Sekundárnym cieľom je zvyšovanie kvality záverečných prác prostredníctvom efektívnejšieho a spoľahlivejšieho posúdenia originality a kvality odovzdanej práce.

Význam nahradenia tlačенých prác, resp. ich doplnenie o elektronicú verziu, rezonuje v akademických kruhoch slovenských univerzít už niekoľko rokov. Za účelom sprístupňovania, využívania, propagácie a archivácie bakalárskych, diplomových a dizertačných prác SR v elektronickej forme bol v roku 2004 riešený centrálny projekt akademických knižníc – *Budovanie digitálnych akademických knižníc – Zber a sprístupnenie úplných textov publikácií slovenských univerzít* (ETD SK).

Podľa (5) vychádza z medzinárodných iniciatív *Open Archives* (OA), ktorých cieľom je poskytnúť čitateľom bezplatný on-line prístup k odbornej literatúre v digitálnej forme na internete so zámermi:

- zlepšenia dostupnosti študentského bádania a výskumu na Slovensku vo webovom prostredí,
- elektronickeho uchovávanía výsledkov a podnietenia univerzít k otvoreniu svojich informačných zdrojov,
- skvalitnenia postgraduálnej výučby: umožniť študentom produkovať elektronicke dokumenty, využívať digitálne knižnice a pochopiť problematiku digitálneho publikovania,
- zníženia nákladov spojených s odovzdávaním a manipuláciou s diplomovými a dizertačnými prácami v klasickej podobe,
- vytvorenia distribuovaného archívu úplných textov prác a jeho sprístupňovania v súlade autorsko-právnymi podmienkami,
- zapojenia sa a aktívneho prispievania do medzinárodného distribuovaného archívu NDLTD (*Networked Digital Library of Theses and Dissertations*).

Myšlienka zberu záverečných prác v elektronickej forme (kombinovanej s tlačnou verzou) bola už v predchádzajúcich rokoch prijatá na niekoľkých vysokých školách.

1.3 Stav zberu elektronickej verzii na začiatku roka 2009

Podľa dotazníka realizovaného vo februári 2009 prebieha zber elektronickej verzii bakalárskych prác na 19 a zber diplomových prác na 17 z 25 zúčastnených vysokých škôl. Rozdiel medzi nimi je daný zrejme faktom, že nie všetky zúčastnené vysoké školy realizujú magisterský vzdelávací stupeň.

Percentuálne možno povedať, že takmer 75 % vysokých škôl zbiera záverečné práce v nejakej elektronickej podobe. Ostatné (menej frekventované) typy záverečných prác (rigorózne, dizertačné a habilitačné) sú zastúpené asi 30 %.

Nezanedbateľným faktom je, že všetky vysoké školy, ktoré v čase spracovania údajov záverečné práce nezbiejali, plánovali so zberom v krátkom období začať.

Tab. 1 Zber elektronických verzií záverečných prác

Typ práce	Zber
bakalárske	19/25
diplomové	17/25
rigorózne a kvalifikačné	11/25
dizertačné	8/25
habilitačné	7/25
zatiaľ žiadne, ale plánujú, príp. plánujú rozšírenie zberu	8/25

Získané informácie však odzrkadľujú len fakt, že vysoké školy si uvedomujú potrebu a silný potenciál elektronických dokumentov pre budúcnosť. Reálne sprístupnenie zozbieraných prác sme zaregistrovali len na 9 školách, pričom v niektorých prípadoch boli práce sprístupňované na základe prihlasovacích údajov, v iných nebol spôsob sprístupňovania bližšie špecifikovaný.

Na zber, resp. evidenciu a prípadné sprístupňovanie sa využívajú informačné systémy v nasledovnej štruktúre:

Tab. 2 Miesto uloženia elektronických verzií prác

Miesto uloženia	Počet
samostatný systém	8
KIS	5
kombinácia KIS (zvyčajne metadáta) a iných aplikácií, prípadne rôznorodosť medzi fakultami	3
nejasné/nešpecifikované	3

Dôležitým krokom v procese zberu záverečných prác (ZP) je odovzdanie/uloženie práce do systému. Tento krok zvyčajne realizovali zamestnanci akademickej knižnice (AK) na základe odovzdaného materiálu buď študentom priamo do AK alebo cez prostredníka (študijné oddelenie, pracovisko, na ktorom študent obhajuje prácu). Rovnako ako vkladanie práce, aj tvorbu metadát zabezpečovala až na 2 prípady AK.

Podpora zberu je na úrovni vysokej školy zabezpečená prostredníctvom smernice zvyčajne doplnenej aj licenčnou zmlouvou špecifikujúcou rozsah práv VŠ na manipuláciu s odovzdanou záverečnou prácou. Šablónu definujúcu vzhľad práce využívajú na 4-5 VŠ.

Detailné informácie o VŠ zúčastnených na prieskume a jeho výsledky možno nájsť v prílohe č. 1.

2 Právny rozbor legislatívy SR vzhľadom na zber ZP

Predmetom tejto kapitoly je právny rozbor a alternatívne možnosti jednotlivých vysokých škôl na území Slovenskej republiky v súvislosti s dispozíciou a nakladaním s tzv. školským dielom – študentskými prácami, a to v kontexte osobitnej platnej právnej úpravy (najmä v oblasti ochrany osobných údajov, v oblasti zverejňovania a prípadného konvertovania prác v súvislosti s odhaľovaním protiprávnych konaní) a tiež pri zohľadnení mechanizmov a postupov odhaľovania neoprávneného nakladania so školskými dielami a porušovaním autorských práv.

2.1 Základné právne predpisy a súvisiace normy

Východiskom pre analýzu je platná právna úprava v Slovenskej republike.

Hneď na úvod je potrebné poznamenať, že táto zohľadňuje postavenie školského diela, resp. diel vytvorených študentmi v nedostatočnom rozsahu a je „roztrúsená“ vo viacerých právnych predpisoch. Treba pritom zároveň zohľadňovať vzťah všeobecného právneho predpisu a špeciálneho právneho predpisu, ktorý má pri aplikácii vždy prednosť, pokiaľ obsahuje odlišnú úpravu (odlišné vymedzenie práv a povinností).

Základnou východiskovou p r á v n o u t é z o u je ustanovenie čl. 2 Ústavy Slovenskej republiky (pod č. 460/2002 Zb. v znení neskorších predpisov), podľa ktorých **štátne orgány** môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 Ústavy SR). **Každý** môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá (čl. 2 ods. 3 Ústavy SR).

To v praktickej podobe znamená, že **všetky vysoké školy na území Slovenskej republiky v rámci svojej akejkoľvek činnosti a aktivite (vzťahuje sa to aj na akademické knižnice) musia dôsledne rešpektovať zhora uvedený nosný princíp.**

Možno prisvedčiť, že „**plagiátorstvo**“ ako nedovolené používanie a využívanie cudzích myšlienok, poznatkov a iných výsledkov tvorivej duševnej činnosti sa na vysokých školách rozširuje, a to v závislosti od možností využívania elektronických foriem komunikácie. To však ešte neznamená, že do tohto systému možno zasiahnuť akýmkoľvek spôsobom – vždy treba rešpektovať platnú právnu úpravu a v jej intenciách buď priamo realizovať jednotlivé kroky alebo vytvoriť legislatívne podmienky na novelizáciu jestvujúcich právnych noriem v oblasti autorského vysokoškolského práva zohľadňujúce osobitosti a špecifiká tohto právneho vzťahu: študent - vysoká škola - pedagóg - akademická knižnica.

Preto treba vidieť v opakovanej snahe veľkého počtu autorov i členov akademickej obce akýsi imperatív, znamenajúci orientáciu na jednu z veľmi dôležitých otázok fungovania tej-ktorej vysokej školy, ktorá sa opiera o zodpovedajúci kredit a úroveň (ktorá je daná okrem iného aj úrovňou ochrany práv svojich študentov na strane jednej, ale aj nulovou toleranciou voči porušovateľom základných pravidiel vysokoškolského vzdelávania, medzi ktoré nepochybne patrí aj plagiátorstvo).

2.2 Pojem „školské dielo“

Vymedzenie pojmu školské dielo je určujúce pre jeho začlenenie do sústavy autorských diel a do pojmov spojených s postavením a fungovaním vysokej školy. Je žiaduce spočiatku skonštatovať, že tento pojem sa objavuje výlučne v autorskom zákone, pričom pokrýva nielen oblasť vysokého školstva, ale i oblasť základného a stredného školstva.

Tento model je podľa názoru autora dlhodobo neudržateľný a bude potrebné pristúpiť k novelizáciám právnych predpisov z oblasti vysokého školstva a precíznym spôsobom regulovať aj špecifickú oblasť nakladania so školskými (študentskými) prácami a dielami. O to viac, že do tohto rámca vstupujú aj viaceré samostatné osobitné predpisy, napr. zák. č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov (bezpečnostný projekt na ochranu osobných údajov), zák. č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám v znení neskorších predpisov a pod.

Podľa ustanovenia § 5 ods. 12 zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov **školské dielo** je dielo vytvorené študentom **na splnenie** školských alebo študijných povinností vyplývajúcich z jeho právneho vzťahu k vysokej škole.

Školské dielo môže teda vysoká škola **r e a l i z o v a ť** (použiť) dvojakým spôsobom:

- bez licenčnej zmluvy (§ 30 ods. 1 písm. c/ cit. zákona),
- s licenčnou zmluvou (§ 51 ods. 1 a 2 cit. zákona).

Podľa ustanovenia § 30 ods. 1 písm. c/ zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov súhlas autora sa nevyžaduje na použitie školského diela pri **bezplatnom plnení úloh patriacich do predmetu činnosti vysokej školy**.

V súlade s ustanovením § 51 ods. 1 a 2 (označené rubrikou „Školské dielo“ - táto časť je nazvaná „*Osobitné ustanovenia o niektorých dielach*“) citovaného

zákona vysoká škola **môže uzatvoriť** s autorom licenčnú zmluvu o použití školského diela za zvyčajných podmienok; ak autor bez závažného dôvodu odmieta licenčnú zmluvu uzatvoriť, môže sa škola domáhať, aby obsah tejto zmluvy určil súd. **Ustanovenie § 30 ods. 1 písm. c) zostáva tým nedotknuté.**

Ak nie je dohodnuté inak, autor školského diela môže použiť svoje dielo alebo poskytnúť licenciu inému, **ak to nie je v rozpore s oprávnenými záujmami školy.**

Školské (autorské) dielo je výsledkom činnosti študenta, pričom treba dôsledne rozlišovať relatívne **samostatné právne režimy**:

- režim verejnoprávny,
- režim súkromnoprávny.

2.2.1 Verejnoprávny režim školského diela

Pre režim **verejnoprávny** je charakteristické to, že v danom prípade školské dielo ako konkrétna a identifikovateľná forma autorského diela:

- nepredstavuje čo do obsahu rovnocennú dohodu medzi účastníkmi tohto vzťahu: študentom a vysokou školou (študent „musí“),
- nie je výsledkom len individuálnej vôľovej zložky študenta – škola stanovuje uvedený postup ako podmienku,
- predstavuje splnenie verejnoprávnej povinnosti opierajúcej sa o zákonný základ – zákon o vysokých školách (určitá vôľa zostáva študentovi pri výbere témy, rozsahu a tiež obsahu školského diela, nie však v tom, že má možnosť sa rozhodnúť, či dielo vytvorí alebo nevytvorí),
- je viazané výlučne na plnenie školských alebo študijných povinností,
- nie je potrebné uzatvárať licenčnú zmluvu,
- je viazané na bezplatnosť vytvorenia, ale aj bezplatnosť pri plnení úloh vysokej školy,
- je viazané na splnenie úloh patriacich do predmetu činnosti vysokej školy,
- je ho možné vynucovať a podmieňovať ním splnenie určitých kritérií,
- následné použitie školského diela je možné len za podmienky, že to nie je v rozpore s oprávnenými záujmami vysokej školy – autor teda nemá voľné dispozičné oprávnenie (je regulované zákonným predpisom),
- vplyv, usmerňovanie, vedenie a poskytovanie odbornej pomoci zo strany konzultanta tej-ktorej práce nemá žiadny právny význam pri posudzovaní autorstva školského diela – autorské práva sú viazané vždy výlučne na študenta (t.j. autora školského diela).

Na takéto školské diela treba aplikovať ako **špeciálny** právny predpis zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov a len **podporne** zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov.

Znamená to, že verejnoprávne ustanovenia zákona o vysokých školách treba vždy „uprednostniť“ pred všeobecnou úpravou autorského práva.

Len vtedy ak neexistuje iná úprava v zákone o vysokých školách sa použije autorský zákon.

2.2.2 Súkromnoprávny režim školského diela

Popri tom je však nevyhnutné akceptovať aj vytvorenie takých autorských diel študentov, ktoré nie sú zákonným predpokladom pre úspešné absolvovanie vysokoškolského štúdia a predstavujú výsledok vlastnej iniciatívnej a tvorivej duševnej schopnosti študenta – autora. Pritom boli vytvorené na vysokej škole a pod odborným dohľadom vysokej školy.

V tomto prípade nie je možné „vynucovať“ a podmieňovať vytvorenie takéhoto diela autoritou vysokej školy a samotným zákonom o vysokých školách.

Preto v tejto oblasti hovoríme o **režime súkromnoprávnom**, ktorý má svoj základ v rovnocennom postavení účastníkov tohto vzťahu.

Na takéto diela treba aplikovať výlučne zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov.

Znamená to, že v intenciách odhaľovania plagiátorstva zameraného na preukazovanie nedovoleného používania cudzích myšlienok, poznatkov a výsledkov na vysokej škole **možno pozornosť zamerať** na verejnoprávny režim, ktorý **umožňuje jednotlivé práva a povinnosti** – od spracovania až po formu a spôsob predloženia (písomná podoba, elektronická podoba, rozsah, spôsob a forma práce ...) **špecifikovať** v jednotlivých mechanizmoch, ktoré sú viazané na zákon o vysokých školách, napríklad študijný program, študijný plán a pod.

2.3 Oblasti skúmania

Oblasti záujmu a skúmania našej problematiky možno s poukázaním na vyššie uvedené právne významné okolnosti a skutočnosti rozdeliť do nasledovných relatívne samostatných skupín:

- zákon o vysokých školách a právne postavenie študenta, rozsah a obsah jeho povinností (v kontexte tzv. školského diela),
- autorský zákon a vymedzenie pojmu autorské dielo a nakladanie s autorským dielom,

- knižničný zákon (akademické knižnice) a nakladanie so školskými dielami,
- vytváranie databáz školských diel.

2.3.1 Zákon o vysokých školách a právne postavenie študenta, rozsah a obsah jeho povinností (v kontexte tzv. školského diela)

Podľa ustanovenia § 1 ods. 1 a 2 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sú vysoké školy vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké ustanovizne.

Poslaním vysokých škôl, ktoré sú súčasťou európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a spoločného európskeho výskumného priestoru, je rozvíjať harmonickú osobnosť, vedomosti, múdrosť, dobro a tvorivosť v človeku a prispievať k rozvoju vzdelanosti, vedy, kultúry a zdravia pre blaho celej spoločnosti, a tým prispievať k rozvoju vedomostnej spoločnosti. **Napĺňanie tohto poslania je predmetom hlavnej činnosti vysokých škôl.**

Podľa odseku 3 a 4 toho istého ustanovenia zákona hlavnou úlohou vysokých škôl pri napĺňaní ich poslania **je poskytovanie vysokoškolského vzdelávania** a tvorivé vedecké bádanie alebo tvorivá umelecká činnosť. Vysoké školy napĺňajú svoje poslanie okrem iného aj:

- a) **výchovou** odborníkov s najvyšším vzdelaním, vysokými morálnymi zásadami, občianskou a spoločenskou zodpovednosťou,
- b) výchovou v duchu hodnôt demokracie, humanizmu a tolerance a **vedením študentov k tvorivému, kritickému a nezávislému mysleniu**, zdravému sebedovetiu a k národnej hrdosti,
- c) **rozvíjaním**, uchovávaním a šírením poznania prostredníctvom výskumnej, vývojovej alebo umeleckej a ďalšej **tvorivej činnosti**,
- d) prispievaním k **rozvoju vzdelávania na všetkých úrovniach**,
- e) **vytváraním** teoretických **modelov rozvoja spoločnosti**, hospodárstva, kultúry a umenia, najmä pre potreby štátnych orgánov obce a vyššieho územného celku.

V súlade s § 55 ods. 1 a 3 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov štátny občan Slovenskej republiky, občan členského štátu a občan tretieho štátu **má právo študovať** na vysokej škole zvolený študijný program, **ak splní základné podmienky prijatia na štúdium** podľa § 56, **ďalšie podmienky určené vysokou školou poskytujúcou zvolený študijný program** podľa § 57 ods. 1, podmienky určené v dohode podľa § 54a ods. 2 a podmienky podľa § 58a ods.

4. Výkon práv a povinností vyplývajúcich z tohto zákona musí byť v súlade s dobrými mravmi.

Z ustanovenia § 71 ods. 1 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vyplýva, že **študijné povinnosti študenta vyplývajú zo študijného programu, ktorý študuje**, a zo študijného poriadku.

Podľa ustanovenia § 50 a 51 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **študijný odbor** je oblasť poznania, ktorá môže byť predmetom vysokoškolského vzdelávania v niektorom z jeho troch stupňov.

Študijný odbor sa vymedzuje obsahom, ktorý charakterizujú najmä oblasti a rozsah vedomostí, schopností a zručností, ktoré profilujú absolventa. Vysokoškolské vzdelanie v študijnom odbore alebo v kombinácii študijných odborov sa získa štúdiom podľa akreditovaného študijného programu v tomto študijnom odbore alebo v kombinácii študijných odborov.

Študijný program je:

- **súbor vzdelávacích činností**, najmä prednáška, seminár, cvičenie, **dizertačná práca, diplomová práca**, projektová práca, laboratórne práce, stáž, exkurzia, odborná prax (ďalej len "jednotka študijného programu"),
- **súbor pravidiel** zostavený tak, že úspešné absolvovanie týchto vzdelávacích činností pri zachovaní uvedených pravidiel umožňuje získať vysokoškolské vzdelanie.

Študijný program bližšie určujú okrem iných znakov aj:

- a) charakteristika jednotiek študijného programu, prípadne dĺžka praxe vrátane počtu kreditov, ktoré sa ich absolvovaním získajú,
- b) pravidlá a podmienky na utváranie študijných plánov,
- c) požadované schopnosti a predpoklady uchádzača o štúdium študijného programu,
- d) **ďalšie podmienky**, ktoré musí študent splniť v priebehu štúdia študijného programu a na jeho riadne skončenie vrátane štátnych skúšok,
- e) osobitná charakteristika, ak ju študijný program má.

Študijný plán študenta určuje časovú a obsahovú postupnosť jednotiek študijného programu a formy hodnotenia študijných výsledkov. Súčasťou štúdia podľa každého študijného programu je aj **záverečná práca**.

Podľa ustanovenia § 52 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (bakalársky študijný program) záverečnou prácou pri štúdiu podľa bakalárskeho študijného programu je **bakalárska práca**.

Bakalársky študijný program ako študijný program prvého stupňa sa zameriava na získanie teoretických poznatkov a praktických poznatkov založených na súčasnom stave vedy alebo umenia a na zvládnutie ich použitia pri výkone povolania alebo pri pokračovaní v nadväzujúcom vysokoškolskom štúdiu. Absolventi bakalárskeho študijného programu získavajú vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa.

Odborné vysoké školy poskytujú najmä bakalárske študijné programy, ktoré sa zameriavajú na využitie súčasných poznatkov vedy alebo umenia a zvládnutie ich použitia vrátane praktických schopností a zručností potrebných na výkon povolania.

Podľa ustanovenia § 53 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (magisterský študijný program, inžiniersky študijný program a doktorský študijný program) záverečnou prácou pri štúdiu podľa študijného programu druhého stupňa je **diplomová práca**.

Absolventi študijných programov, ktorí získali titul "magister", môžu vykonať rigoróznou skúšku, ktorej súčasťou je aj obhajoba **rigoróznej práce** v študijnom odbore, v ktorom získali vysokoškolské vzdelanie, alebo v príbuznom študijnom odbore.

Študijný program druhého stupňa sa zameriava na získanie teoretických a praktických poznatkov založených na súčasnom stave vedy alebo umenia a na rozvíjanie schopnosti ich tvorivého uplatňovania pri výkone povolania alebo pri pokračovaní vo vysokoškolskom štúdiu podľa doktorandského študijného programu. Absolventi študijného programu druhého stupňa získavajú vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa.

Rigoróznou skúškou a obhajobou rigoróznej práce má uchádzač na základe samostatného štúdia preukázať, že v študijnom odbore má hlbšie vedomosti v jeho širšom základe a je spôsobilý osvojiť si samostatne nové poznatky vedy a praxe a schopný získané vedomosti aplikovať tvorivým spôsobom v praxi.

Podľa ustanovenia § 54 zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (doktorandský študijný program) je podmienkou riadneho skončenia doktorandského štúdia vykonanie dizertačnej skúšky, ktorá patrí medzi štátne skúšky, a obhajoba **dizertačnej práce**. Dizertačná práca je záverečnou prácou.

Doktorandský študijný program ako študijný program tretieho stupňa sa zameriava na získanie poznatkov založených na súčasnom stave vedeckého a umeleckého poznania a najmä na vlastnom príspevku študenta k nemu, ktorý je

výsledkom vedeckého bádania a samostatnej tvorivej činnosti v oblasti vedy alebo techniky alebo samostatnej teoretickej a tvorivej činnosti v oblasti umenia.

Zo všetkých zhora citovaných ustanovení zákona o vysokých školách možno právne vymedziť sústavu verejnoprávnych povinností, ktoré bližšie charakterizujú určujúci pojem:

- **Školských alebo študijných povinností** vyplývajúcich z jeho právneho vzťahu k vysokej škole,
- a tiež čo sa rozumie (čo treba chápať) pod pojmom plnenie **úloh patriacich do predmetu činnosti vysokej školy**.

2.3.2 Autorský zákon a vymedzenie pojmu autorské dielo a nakladanie s autorským dielom

Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov upravuje vzťahy vznikajúce v súvislosti s **vytvorením a použitím literárneho a iného umeleckého diela a vedeckého diela, umeleckého výkonu**, s výrobou a použitím zvukového záznamu, zvukovo-obrazového záznamu, **a v súvislosti so zhotovením a použitím databázy** tak, aby boli chránené práva a oprávnené záujmy autora a zhotoviteľa databázy. Zákon sa vzťahuje na dielo (§ 2 citovaného zákona):

- a) autora, ktorý je štátnym občanom Slovenskej republiky (ďalej len "občan Slovenskej republiky") alebo má na jej území trvalý pobyt, alebo
- b) zverejnené v Slovenskej republike bez ohľadu na štátne občianstvo alebo trvalý pobyt jeho autora.

V súlade s ustanovením § 6 a 7 zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov predmetom autorského práva je literárne a iné umelecké dielo a vedecké dielo, ktoré je výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora. Autor je fyzická osoba, ktorá dielo vytvorila.

Autorské právo na dielo vzniká okamihom, keď je dielo vyjadrené v podobe vnímateľnej zmyslami bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel alebo formu jeho vyjadrenia. Autorské právo sa vzťahuje na dokončené dielo, na jeho jednotlivé vývojové fázy a časti vrátane názvu diela a mien postáv, ak splňajú pojmové znaky diela.

Autorské právo zahŕňa výhradné osobnostné práva a výhradné majetkové práva. Podľa ustanovenia § 17 citovaného zákona autor má právo:

- a) označiť svoje dielo menom a žiadať, aby sa jeho meno uvádzalo na všetkých rozmnoženinách diela náležitým spôsobom pri každom použití diela na verejnosti, a to podľa spôsobu použitia,
- b) neoznačiť svoje dielo menom alebo pseudonymom,
- c) **rozhodnúť o zverejnení svojho diela,**
- d) na nedotknuteľnosť svojho diela, najmä **na ochranu pred akoukoľvek nedovolenou zmenou alebo iným nedovoleným zásahom do svojho diela.**

Týchto práv sa autor nemôže vzdať; tieto práva sú neprevoditeľné a smrťou autora zanikajú.

Podľa § 18 zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov autor má právo:

- a) **použiť** svoje dielo,
- b) **udeľovať súhlas na každé použitie diela**, najmä na:
 - vyhotovenie rozmnoženiny diela,
 - verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva,
 - verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny nájmom alebo vypožičaním,
- c) **spracovanie, preklad a adaptáciu** diela.

Zo znenia odseku 4 § 18 zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov **iná osoba môže bez súhlasu autora použiť dielo len v prípadoch ustanovených týmto zákonom.**

Vyššie uvedené práva sú neprevoditeľné, autor sa ich nemôže vzdať a nemožno ich postihnúť súdnym výkonom rozhodnutia, ani exekúciou vedenou podľa osobitného predpisu.

Pod **vyhotovením rozmnoženiny diela** zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov (§ 18 ods. 17) sa rozumie prenesenie diela alebo jeho časti na iný hmotný podklad priamo z originálu diela alebo nepriamo z inej rozmnoženiny diela dočasne alebo trvalo, a to akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme; rozmnoženinu diela možno vyhotoviť najmä vo forme tlačenej, fotografickej, zvukovej alebo zvukovo-obrazovej rozmnoženiny, stavbou architektonického diela, alebo vo forme inej trojrozmernej rozmnoženiny, alebo v elektronickej forme zahŕňajúcej analógové aj digitálne vyjadrenie.

V praktickej podobe to znamená – pretože uvedenú oblasť nerieši vôbec zákon o vysokých školách – že **dôsledne treba aplikovať** právny režim zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov.

Nakladanie s autorským dielom je teda možné len za splnenia zákonných podmienok a podmienok dohodnutých v licenčnej zmluve.

Uvedené sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na akékoľvek nakladania so školským dielom – vrátane jeho konvertovania, vrátane jeho využívania na účely preukazujúce plagiátorstvo. Bez dohodnutých podmienok – rozsah a spôsob použitia diela – teda nebude objektívne možné školské diela, prípadne aj iné diela porovnávať z pohľadu preukazovania, resp. podozrenia z plagiátorstva.

Zdôrazňujem, že uvedený právny záver vychádza zo súčasnej platnej právnej úpravy na území Slovenskej republiky.

2.3.3 Knižničný zákon /akademické knižnice/ a nakladanie so školskými dielami

Podľa ustanovenia § 4 zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov **knižničný systém** je časťou štátneho informačného systému 3) a tvorí ho Slovenská národná knižnica, vedecké knižnice, **akademické knižnice**, verejné knižnice, školské knižnice a špeciálne knižnice.

Akademická knižnica je knižnica vysokej školy a knižnica fakulty zriadená podľa osobitného predpisu. V rámci svojho zamerania **uchováva a bibliograficky registruje kvalifikačné práce** (§ 8 citovaného zákona).

Knižnica zabezpečuje slobodný prístup k informáciám šíreným na všetkých druhoch nosičov; napomáha uspokojovaniu kultúrnych, informačných, vedeckovýskumných a vzdelávacích potrieb; podporuje celoživotné vzdelávanie a duchovný rozvoj. Knižnica je kultúrna, informačná a vzdelávacia ustanovizeň, ktorá je právnická osoba alebo súčasť právnickej osoby; získava, spracúva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje knižničný fond a poskytuje knižnično-informačné služby. (§ 2 a 3 citovaného zákona).

S poukázaním na v úvode spomínané základné ústavné pravidlo čl. 2 ods. 2 možno právne uzavrieť, že akademické knižnice sú oprávnené – za súčasného právneho stavu – **výlučne uchovávať a bibliograficky registrovať kvalifikačné práce študentov vysokej školy.**

Dispozíciu nad tento rámec treba považovať za hrubé porušenie platnej právnej úpravy zákona o vysokých školách, autorského zákona i zákona o knižniciach.

Jedinou právne dovolenou je výnimka uvedená v § 31 ods. 1 zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov, podľa ktorej knižnica alebo archív **môže bez súhlasu autora vyhotoviť rozmnoženinu:**

- diela z vlastných fondov, **ak účelom vyhotovenia rozmnoženiny** je uspokojenie požiadavky fyzickej osoby, ktorá ju použije na vzdelávacie účely alebo vedeckovýskumné účely výhradne v priestoroch knižnice alebo archívu,
- akéhokoľvek diela z vlastných fondov, **ak účelom vyhotovenia rozmnoženiny** je nahradenie, archivovanie alebo zabezpečenie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny pre prípad straty, zničenia alebo poškodenia alebo ak ide o stálu zbierku.

2.3.4 Vytváranie databáz školských diel

Podľa ustanovenia § 5 ods. 4 zák. č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov **databáza je súbor nezávislých diel, údajov alebo iných materiálov systematicky alebo metodicky usporiadaných a jednotlivo prístupných elektronickými alebo inými prostriedkami.**

Školské diela je možné sústreďovať a triediť len v zhora uvedených intenciách knižničného zákona.

Vytváraním databázy **nemožno rozumieť** v zmysle autorského zákona prípravu podkladov, prípadne konverziu školských diel (študentských prác) do formátov, ktoré umožňujú s relatívne istou percentuálnou hodnotou posúdiť mieru plagiátorstva, prípadne vyhľadať „sporné miesta“.

V rámci vytvárania databázy nie je možné aktívne zasahovať do samotného školského diela – pokiaľ k tomu nebol výslovne daný súhlas.

2.4 Zhrnutie

Na záver teda možno zhrnúť nasledovné významné právne a skutkové závery:

- Právna problematika plagiátorstva v sebe zahŕňa množstvo dielčích právnych problémov spojených s vytvorením školského diela a následným nakladaním s ním.

- Pokiaľ ide o vytvorenie takéhoto diela a jeho obsahovú a formálnu úroveň - garantujú ju jednotlivé vysoké školy, ktoré sú oprávnené určovať a špecifikovať jednotlivé body a podmienky – **a to minimálne v tom rozsahu ako to vyplýva z tohto materiálu.**
- V nadväznosti na požiadavku vytvárania databáz a súborov, ktoré budú podkladom na preukazovanie potenciálneho porušovania autorských práv (plagiátorstva), **je potrebné upriamiť pozornosť na detailný a podrobný rámec licenčnej zmluvy** – podľa možnosti v kombinácii s atypickou zmluvou podľa ustanovení Občianskeho zákonníka – ktoré by definovali požadované správanie sa účastníkov zmluvy (študenta a vysokej školy) v súvislosti s ich zákonnými právami a povinnosťami, ktoré sú neodňateľné a nescudziteľné. **Takýto postup však možno akceptovať len ako dočasný a nie trvalý model.**
- Vyššie uvedeným spôsobom je možné preklenúť nedostatok detailnej právnej úpravy na tomto úseku regulácie spoločenských vzťahov.

Z celého obsahu tohto materiálu však jednoznačne vyplýva, že novelizácia právnych predpisov sa javí v najbližšom období nevyhnutnosťou, ak chceme hovoriť o efektívnom a účinnom modeli preukazovania plagiátorstva na vysokých školách na území Slovenskej republiky.

3 Proces zberu záverečných prác

Na základe analýzy zberu záverečných prác dospel autorský kolektív k záveru, že problematiku spracovania a sprístupňovania záverečných prác a kontrolu ich originality, je potrebné oddeliť. Tento záver nie je nezvyčajný, k rovnakému výsledku dospeli i v ČR, kde nasadené riešenie Masarykovej univerzity pozostáva z dvoch častí:

- prezentácia záverečných prác,
- systém na odhaľovanie plagiátov.

Technická realizácia zberu prác, možnosti ukladania, vyhľadávania a prezerania sú otázky patriace do oblasti KIS – záverečná práca je publikácia ako každá iná. Hlavným problémom získavania a sprístupňovania elektronických verzií záverečných prác je nutnosť súhlasu autora so zverejnením práce, prípadne s ďalším spracúvaním získaných textov.

Následne je možné na prezentáciu (príp. ak nesúhlasí autor, len na uloženie) záverečných prác využívať lokálne úložisko (EZP/KIS) a/alebo centrálné úložisko – Centrálny register záverečných prác (CRZP). Centrálné úložisko zároveň predstavuje zdroj (korpus) pre systém na odhaľovanie plagiátov.

Podobne ako pri zbere publikačnej činnosti je technicky možné na prezentáciu využívať oba zdroje.

Záverečná práca predstavuje školské dielo, na ktoré má autorské právo (na základe právnej analýzy) len jeho autor (zvyčajne študent). Napriek tomu, že podľa *Zákona o knižniciach* je akademická knižnica povinná záverečné práce zbierať a uchovávať, nemá právo na ich ďalšie rozširovanie ani poskytovanie ďalším subjektom (s výnimkou čitateľov v knižnici).

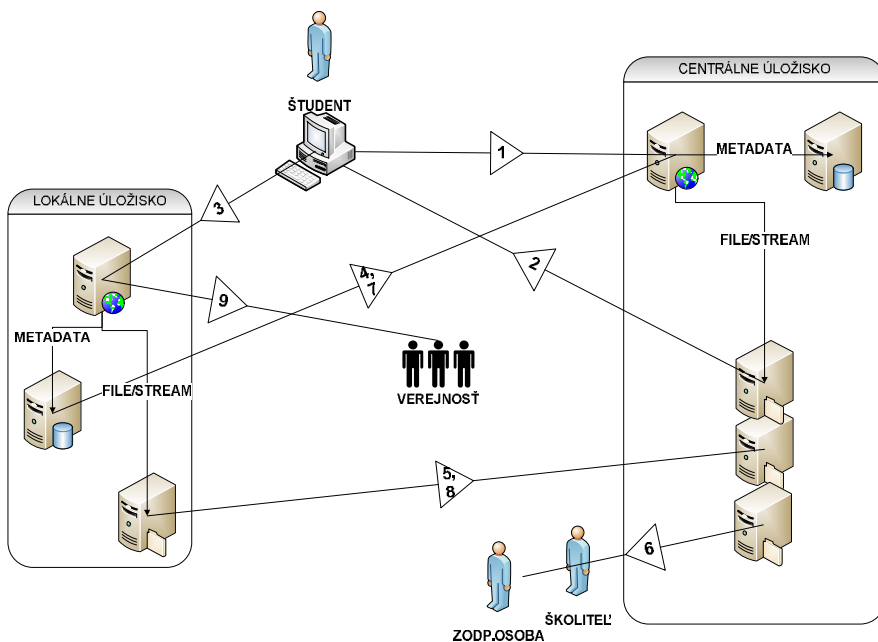
Pre úspešný zber elektronických záverečných prác v rámci VŠ je potrebné navrhnúť a implementovať interné administratívne procesy často s ohľadom na špecifiká, infraštruktúru a potreby danej VŠ. Procesy zberu na jednotlivých VŠ budú odlišné. Lokálne špecifikácie, procesy a informačné systémy na úrovni VŠ musia umožniť spoluprácu na národnej úrovni a globálny zber do CRZP pre ich ďalšie využitie.

Základným predpokladom spolupráce na národnej úrovni je štandardizácia v oblasti formy ZP (jednotná štruktúra ZP, podporované dátové formáty), popisu ZP (národný metadátoý štandard pre popis ETD) a vytvorenie vhodného legislatívneho rámca (metodické usmernenie MŠ SR, interný vykonávací predpis VŠ, študijný poriadok, licenčná zmluva a pod.).

Na základe analýzy problematiky možno stanoviť návrh procesnej schémy, pričom prvé dva body možno považovať za prípravnú fázu:

1. zadanie záverečných prác

2. tvorba záverečnej práce a práca školiteľa,
3. primárna kontrola formátu práce (tok 1, 2),
4. zadanie/získanie metadát a odovzdanie záverečnej práce (súčasťou odovzdania elektronickej verzie je definovanie parametrov licenčnej zmluvy pre prístup k úplným textom) (tok 3, 4),
5. prenos záverečných prác do CRZP (tok 5),
6. kontrola originality práce antiplagiátorským systémom a prenos/doručenie výsledkov kontroly originality vysokej školy (tok 6),
7. posúdenie práce (aj s ohľadom na výsledky antiplagiátorského systému), obhajoba práce a hodnotenie, potvrdenie/podpísanie licenčnej zmluvy v prípade úspešnej obhajoby,
8. po uzatvorení hodnotenia prechádza práca do CRPZ a verejne prístupnej časti systému EZP/KIS, ktoré zabezpečujú sprístupňovanie metadát a úplných textov podľa licenčnej zmluvy (tok 7, 8),
9. prezentácia a sprístupnenie údajov o záverečných prácach (tok 9).

Obr. 1 Procesná schéma toku záverečných prác

3.1 Zadanie záverečných prác

Samotné vypísanie tém záverečných prác a ich výber študentmi sú obvykle štandardizované prostredníctvom informačného systému pokrývajúceho potreby vzdelávania (AIS). Tento systém dokáže poskytnúť:

- všetky evidované informácie o študentoch v oficiálnej podobe, ktoré sú navyše priebežne aktualizované,
- možnosť zadania témy záverečnej práce školiteľom a jej výberu študentom,
- informácie o štúdiu, medzi ktoré patria aj informácie (metadáta) o záverečnej práci,
- informácie o úspešnom obhájení záverečnej práce, ktoré sú predpokladom na zaradenie obhájenej práce do korpusu CRZP.

Komplex vyššie spomenutých údajov predstavuje zdroj pre získanie metadát záverečnej práce a umožňuje minimalizovať chybovosť pri ich vkladaní v procese odovzdávania elektronickej verzie práce.

Možnosť synchronizácie medzi AIS a EZP patrí v tomto prípade len medzi odporúčané prvky, technicky nemá na ďalšie časti procesu zásadný vplyv.

3.2 Tvorba záverečnej práce a práca školiteľa

Niektoré VŠ využívajú na unifikáciu vzhľadu prác šablóny z dôvodu automatickej extrakcie metadát zo štruktúrovaných dokumentov. Význam používania šablón má okrem unifikácie vzhľadu a uľahčenia pre automatickú extrakciu údajov i vzdelávací charakter – učí študentov produkovať štruktúrované elektronické dokumenty a pochopiť princípy elektronického publikovania.

Používanie jednej alebo sady šablón pre vypracúvanie záverečných prác je podľa riešiteľov vytýčeným, ale z mnohých dôvodov len veľmi ťažko komplexne realizovateľným cieľom. Na vytvorenie záverečnej práce podľa šablóny musia byť totiž študenti dostatočne informačne gramotní. Hoci na väčšine vysokých škôl je možné zabezpečiť dostatočnú podporu študentom a ich školiteľom vo viacerých formách – školenia na prácu v šablóne, výklad procesov, manuály, helpdesk, osobné konzultácie, sú školy (fakulty), kde je takéto riešenie nepredstaviteľné. Zo skúseností riešiteľov je zrejmé, že veľmi často je problémom zosúladenie pracovísk už i v rámci jednej VŠ.

Ako odporúčané východisko je v rámci príloh k dispozícii návrh šablóny, ktorú si môže každá vysoká škola upraviť do vlastnej podoby.

Dosiahnuteľným ústupkom je zabezpečiť tlak na unifikáciu štruktúry a prísne dodržiavanie noriem pre dokumentáciu (citácie a pod.), ktoré je možné

kontrolovať ako automatizovane pri preverovaní plagiátorstva, tak i fyzicky počas písania práce školiteľom a v závere počas obhajoby práce.

Práca sa v procese tvorby zvyčajne vytvára v natívnom formáte textového editora (*doc*, *docx*, *rtf*, *odt* a pod.), prípadne v typografickom systéme *LaTeX*. Je vhodné už pri vytváraní dokumentu v tomto formáte požadovať vkladanie metadát (označovanie nadpisov, citácií a pod.).

Ako cieľový formát bol z dôvodu dodržania zaužívaných štandardov vybraný formát PDF. Dôvody možno zhrnúť nasledovne:

- prevod do PDF je možný prakticky z ľubovoľného zdrojového editora, pričom do finálneho formátu prechádzajú i metadáta zo zdrojového súboru v natívnom formáte,
- dobre definovaný, bezpečný, všeobecne akceptovaný a stále podporovaný formát,
- pre PDF je možné zabezpečiť úplnú konverziu do čistého textu (plain text) pre potreby indexovania,
- z PDF je možné transparentne čítať v ňom uložené metadáta,
- konverziu do PDF je možné realizovať tak lokálne, ako aj centralizovaným riešením.

3.3 Primárna kontrola formátu práce

Okrem kontroly na plagiátorstvo je možné počas procesu tvorby práce pred finálnym odovzdaním vykonať aj validáciu dokumentu z hľadiska vhodnosti použitého formátu (PDF), na ktorý sú kladené nasledovné požiadavky:

- formát poskytuje možnosť extrahovať z dokumentu „plain text“,
- umožňuje overiť minimálny rozsah odovzdávanej práce (normostrany),
- **umožňuje odhaliť** šifrované alebo inak **neštandardné pdf dokumenty nevhodné na spracovanie**,
- poskytne možnosť vkladať metadáta aj dodatočne v priebehu validácie (existuje možnosť, že by sa elektronické súbory dopĺňali o jednu stranu, na ktorej by boli zakódované metadáta (2D čiarový kód), čo by v prípade straty väzby (z ľubovoľného dôvodu) medzi súborom a databázou metadát poskytlo možnosť extrahovať metadáta opätovne z PDF súboru).

Validáciu je možné realizovať jednak prostredníctvom rozhrania na CRZP a jednak prostredníctvom lokálneho EZP, kde jej úspešnosť podmieňuje samotné odovzдание záverečnej práce.

3.4 Odovzdanie záverečnej práce

Odovzdanie elektronickej verzie záverečnej práce predstavuje najdôležitejší krok procesu. Informačná spoločnosť si vyžaduje elektronický zber záverečných prác nielen umožniť, ale aj bezpodmienečne vyžadovať – zastaralý spôsob fyzickej návštevy knižnice a ručného prehľadávania archívov a kvalifikačných prác je v súčasnosti už archaizmom a nekopíruje ani technické možnosti ani základné potreby používateľov.

Ďalší fakt, ktorý je potrebné zdôrazniť, a ktorý je zatiaľ pomerne ťažko predstaviteľný, je postupné obmedzovanie odovzdávania (príp. znižovanie počtu odovzdávaných výtlačkov) tlačených verzií prác (nároky na miesto, manipuláciu, pomalé spracúvanie a prehľadávanie atď.). Zber prác vyžaduje *Zákon o knižniciach*, pričom však nie je definované, či má ísť o tlačenú alebo elektronicnú verziu – zákon tieto verzie nerozlišuje.

Záverečnú prácu odporúčame odovzdávať v dvoch fázach:

- Prvú tvorí odovzdanie elektronickej verzie záverečnej práce do lokálneho EZP a vygenerovanie dokumentov potrebných na jej odovzdanie (licenčná zmluva/vyhlásenie autora o nesprístupnení práce, potvrdenie o odovzdaní a pod.).
- Druhý krok predstavuje odovzdanie tlačenej verzie práce spolu s príslušnými dokumentmi (zvyčajne) na študijné oddelenie fakulty, na ktorej je študent zapísaný.

3.4.1 Elektronická verzia

Odporúča sa, aby používateľom odovzdávajúcim záverečnú prácu, bol jej autor z nasledovných dôvodov:

- zníženie zaťaženia zamestnancov (alebo personálnych výdavkov) akademickej knižnice alebo študijného oddelenia,
- nutnosť nastaviť parametre licenčnej zmluvy, ktorá je základnou podmienkou pre ďalšie spracúvanie (antiplagiátorským systémom, EZP, CRZP) a zverejnenie záverečnej práce a ktorá upravuje spôsob použitia záverečnej práce,
- možnosť odovzdať záverečnú prácu prostredníctvom webového rozhrania 24 hodín denne.

Kroky, ktoré v rámci odovzdania záverečnej práce, absolvuje odovzdávajúci sú nasledovné:

- zadanie alebo v prípade automatického importu z AIS len kontrola základných metadát,
- určenie spôsobu použitia (školského) diela a rozsahu licencie a licenčnej zmluvy,

- tlač dokumentov vyžadovaných VŠ pre odovzdanie tlačenej verzie záverečnej práce (napr. potvrdenie o odovzdaní, licenčná zmluva, vyhlásenie autora o nesprístupnení a pod.)
- upload dokumentu s textom práce,
- systém zabezpečí kontrolu na vhodnosť pre prevod na text (možnosť využiť aplikáciu z CRZP),
- upload elektronických príloh práce.

Z hľadiska ďalšieho používania záverečnej práce je dôležitým parametrom rozsah zverejnenia úplného textu záverečnej práce v digitálnej forme, ktoré špecifikuje autor v licenčnej zmluve, pričom sú možné rôzne úrovne sprístupnenia:

- sprístupnenie bez obmedzenia,
- sprístupnenie len v intranete VŠ,
- sprístupnenie po uplynutí časového obdobia bez obmedzenia,
- sprístupnenie po uplynutí časového obdobia v intranete vysokej školy,
- úplné obmedzenie sprístupnenia.

V prípadoch, ak bola záverečná práca tvorená na základe zmluvy medzi VŠ a iným (napr. komerčným) subjektom (o čom študent nemusí byť informovaný) alebo obsah záverečnej práce (alebo časť obsahu), je v konaní na prihlášku vynálezu alebo existujú iné dôvody na reštrikciu zverejnenia, si musí VŠ ponechať možnosť vydať pre danú prácu zákaz sprístupnenia. Zákaz zverejnenia odsúhlasuje vedenie VŠ alebo fakulty (dekan fakulty) na základe návrhu vedúceho záverečnej práce alebo štátnicovej komisie.

Na základe odovzdania práce do EPZ vzniká lokálnom úložisku:

- dávka metadát o prácach pred obhajobou,
- prislúchajúce súbory – dočasné úložisko (viditeľné len pre CRZP).

3.4.2 Tlačená verzia

Tlačená verzia záverečnej práce sa štandardne odovzdáva v dvoch (bakalárske a diplomové práce) a v štyroch vyhotoveniach (dizertačné práce) na príslušnom oddelení dekanátu fakulty, na ktorej je študent zapísaný.

Tlačená verzia musí byť identická s elektronickou verziou, pričom súčasťou jej odovzdania je:

- vyplnená a študentom podpísaná licenčná zmluva alebo vyhlásenie autora záverečnej práce o nesprístupnení diela; licenčná zmluva sa podpisuje v dvoch rovnopisoch, pričom jeden rovnopis sa zakladá v osobnom spise študenta na dekanáte fakulty a druhý dostane autor,

- potvrdenie o odovzdaní záverečnej práce univerzitnej knižnici v elektronickej podobe.

3.5 Prenos záverečných prác do CRZP

Dátový tok elektronických verzií záverečných prác následne pokračuje ich spracovaním na úrovni Centrálného registra záverečných prác. Základnou požiadavkou je zabezpečenie kryptovania prenosu (aby to nebolo dôvodom na odmietanie poskytovania záverečných prác (24)) a jeho realizácia v čase nízkej prevádzky (v noci). Postupnosť krokov možno schematicky popísať nasledovne:

- lokálne úložisko (automaticky alebo na pokyn operátora) vytvorí a poskytne CRZP dávku metadát popisujúcich ZP, ktoré požaduje na kontrolu,
- CRZP dávky spracuje a extrahuje informácie o umiestnení súborov kompletných prác,
- na základe extrahovaných údajov CRZP postupne získa súbory záverečných prác z lokálneho úložiska,
- Na CRZP tak úložisku vzniká:
 - dávka metadát o prácach pred obhajobou,
 - prislúchajúce súbory – dočasné úložisko (viditeľné len pre CRZP).

Prenos záverečných prác z lokálneho úložiska VŠ do CRZP si vyžaduje používanie komunikačnej schémy „XML-CREPC pre účely CRZP“, ktorej aktuálnu verziu je možné nájsť na portáli Centrálného registra záverečných prác – <http://www.crzp.sk>.

3.6 Kontrola práce a doručenie výsledkov vysokej školy

Dodané súbory záverečných prác sú následne prostredníctvom antiplagiátorského systému porovnávané s obhájenými záverečnými prácami z minulých rokov a dočasným úložiskom záverečných prác aktuálneho roka, pričom CRZP prevezme ich vyhodnotenie a distribuuje ho nazad na VŠ, ktorej záverečné práce „patria“.

Výsledky sa dodávajú dvoma cestami:

- výsledok o práci – súbory s detailným popisom faktov odhalených antiplagiátorským systémom sa dodávajú školiteľovi (e-mail),
- súborné výsledky za celú dávku sa dodávajú zodpovednej osobe na príslušnej VŠ (e-mail, prístup do CRZP) odkiaľ sa môžu distribuovať ďalšími kanálmi – definovanie tohto procesu je však už v kompetencii príslušnej vysokej školy.

Informácia musí byť k dispozícii školiteľovi a následne i oponentovi pri písaní posudku. Študent bude o problémoch s originalnosťou informovaný najneskôr prostredníctvom posudku oponenta.

3.7 Posúdenie/obhajoba záverečnej práce

Posledným krokom, pri ktorom dochádza k ovplyvňovaniu záverečnej práce jej autorom, je obhajoba záverečnej práce.

Informácia o úspešnosti obhajoby sa vkladá do AIS (odkiaľ sa následne synchronizuje s EZP) alebo pokiaľ prepojenie AIS a EZP nie je k dispozícii tak súčasne i do EZP.

V prípade, ak obhajoba dopadla úspešne, bude záznam práce uzamknutý (metadáta a úplné texty), a tak znemožnené jej ďalšie zmeny. Súčasne sa realizuje odovzdanie jednej kópie licenčnej zmluvy podpísanej zástupcom VŠ študentovi a založenie druhej kópie do osobného spisu študenta (akademické knižnice nemusia disponovať tlačenu verziou licenčnej zmluvy).

V štandardnom prípade sa práca stáva súčasťou korpusu v CRZP a jej obsah bude prístupný verejnosti minimálne prostredníctvom lokálneho EZP v súlade s obmedzeniami definovanými v licenčnej zmluve.

Pokiaľ práca nebola obhájená úspešne, môže zostať v EZP VŠ uložená do úspešného obhájenia počas určitého časového obdobia alebo sa môže vyžadovať jej opätovný upload (v takomto prípade sa licenčné zmluvy skartujú a pri ďalšom odovzdaní sa generujú nové).

V prípade, ak sa potvrdí plagiátorstvo, bude sa postupovať podľa internej legislatívy VŠ.

Ako už bolo spomenuté vyššie o spôsobe zverejnenia obhájenej záverečnej práce, resp. o jej nezverejnení rozhodne dekan na základe stanoviska skúšobnej komisie. Dekan je povinný rešpektovať ustanovenia licenčnej zmluvy, v odôvodnených prípadoch môže však sprístupnenie záverečnej práce obmedziť.

3.8 Uloženie práce v CRZP

Záverečným krokom v procese zberu záverečných prác na úrovni VŠ je potvrdenie ich úspešnej obhajoby a následné spracovanie metadát v súlade s normami pre bibliografické spracovanie ZP (najčastejšie prostredníctvom akademickej knižnice). Ako základ sa použijú metadáta zadane počas odovzdávania ZP dostupné na lokálnom úložisku.

Je potrebné predpokladať, že proces spracovania kladie určité časové nároky na príslušné pracovisko. Takisto sa predpokladá, že je spojený s presunom súborov z primárneho (dočasného) na trvalé úložisko danej vysokej školy.

Práce spracovania končia exportom dávky metadát do CRZP. Formálne ide o rovnakú dávku ako v prípade exportu ZP za účelom kontroly originality. Účel dávky sa preto vyznačuje v jej hlavičke (pre testovanie, pre uloženie).

CRZP následne dávku spracuje a importuje príslušné plné texty záverečných prác, ktoré integruje do svojho korpusu.

3.9 Prezentácia a sprístupnenie záverečných prác

Rozsah zverejnenia úplného textu záverečnej práce v digitálnej forme špecifikuje autor v licenčnej zmluve. Je potrebné si uvedomiť, že okrem zberu prác pre kontrolu na plagiátorstvo, je paralelným cieľom zberu efektívna prezentácia výsledkov práce a výskumu študentov prostredníctvom obsahu ich záverečných prác.

Konkrétnym cieľom v tejto oblasti je sprostredkovať verejnosti prístup na úrovni akademických knižníc (prípadne i na úrovni CRZP) tak, aby neboli dotknuté autorské práva a nebola porušená licenčná zmluva medzi autorom, VŠ a CRZP, prípadne inými korešpondujúcimi medzinárodnými systémami (v súlade s medzinárodnou iniciatívou otvorených digitálnych archívov akademických inštitúcií, napr. NDLTD).

Základná ochrana musí byť zabezpečená na úrovni záznamu práce, ktorý nesie informáciu o parametroch sprístupnenia. Sekundárne ochrany typu blokovania dokumentu pred kopírovaním alebo tlačou nepredstavujú skutočnú ochranu dokumentu pred neautorizovaným šírením, resp. kopírovaním textu.

V princípe možno hovoriť len o základných úrovniach sprístupnenia:

- umožniť prístup k dokumentom na úrovni metadát s abstraktmi (verejne prístupné) – bez obmedzení a v úplnosti,
- umožniť prístup k plným textom – v súlade s pravidlami prístupnosti (autorsko-právne podmienky),
- umožniť vyhľadávanie v:
 - štruktúrovaných metadátach,
 - úplných textoch,
 - zoznamoch a registroch (obsah, zoznam tabuliek, zoznam použitej literatúry) .

K bežnému prehľadávaniu prostredníctvom OPAC (<http>, <https>) sa odporúča poskytovať prehľadávanie metadát prostredníctvom protokolu Z39.50 a najmä *OAI PHM Gateway* (<http://www.openarchives.org>).

V súlade s Metodickým usmernením MŠ SR 14/2009-R, čl. 8, ods. 6 a 7:

- Záverečné práce v elektronickej forme sú trvale uchovávané v centrálnom registri záverečných prác a prostredníctvom systému evidencie záverečných prác vysokej školy.

- Závěrečné práce v elektronickej podobe sa zverejňujú prostredníctvom verejne prístupného elektronického katalógu akademickej knižnice vysokej školy (čiže EZP alebo KIS).

3.10 Archivácia prác

Akademické knižnice ako pamäťové inštitúcie majú zo zákona o knižniciach povinnosť uchovávaní a bibliografickej registrácie kvalifikačných prác. Zahraničné odporúčania v tejto oblasti smerujú k podpore tvorby lokálnych repozitárov VŠ, ale so zreteľom na ochranu dát v nich uložených, cez replikáciu kópií na viacero miest (úložísk). Závěrečné práce budú uchovávané aj v rámci centrálného repozitára závěrečných prác študentov slovenských vysokých škôl.

Archivácia prác v samostatnom dátovom úložisku jednotlivých vysokých škôl nespadá do kompetencií tohto projektu.

4 Účastníci zberu záverečných prác

Ak sa na proces zberu záverečných prác pozrieme z hľadiska základných procesov uvedených v predchádzajúcej kapitole, môžeme hlavných aktérov procesu zredukovať na dva subjekty:

- Centrálny register záverečných prác, ktorý vystupuje v centrálnej pozícii, integruje získané údaje a zabezpečuje služby pre VŠ,
- vysoké školy, ktoré zabezpečujú zber prác a komunikáciu medzi CRZP a koncovým prijímateľom – študentom.

4.1 CRZP v procese zberu záverečných prác

Centrálny register záverečných prác predstavuje informačný a databázový systém pracujúci nad nasledovnými základnými zdrojmi údajov:

- ucelené dávky záverečných prác od VŠ v podobe pred potvrdením úspešnej obhajoby a po nej,
- dáta získané z voľne dostupného internetu, alebo zmluvných partnerov a pod.,
- dáta poskytované len pre účely ich porovnania bez produkčnej indexácie.

Ucelené dávky obhájených ZP sú hlavným cieľom archivácie a hlavným zdrojom porovnávacích dát. Producent dát (VŠ) vykoná alebo inicializuje export metadát do centrálného registra záverečných prác. Tento akt má charakter právneho aktu. Centrálny register počas spracovania dávky vykonáva nasledovné akcie:

- ukladá metadáta,
- sťahuje v metadátach referencované elektronické súbory dohodnutým spôsobom,
- indexuje dokumenty hlavného textu a tvorí report o výsledkoch,
- vytvára komplexný report spracovania obsahujúci:
 - výsledok spracovania metadát (generované identifikátory v CRZP),
 - výsledok získavania referencovaných dokumentov (príloh),
 - reporty výsledkov porovnávania.

Získavanie dát od producentov sa realizuje priebežne v poradí, v ktorom sa do CRZP doručia dávky tak, aby bol optimalizovaný čas a nároky na šírku prenosového kanála. Riadenie sťahovania dokumentov zo strany CRZP zabraňuje preťaženiu kapacít v prípade súbežného odovzdávania dávok od

viacerých producentov. Pre získavanie dát bude s producentom dát dohodnutý spôsob ich vystavovania. Preferované možnosti sú:

- SOAP/HTTPS download bežiaci na bezpečnej linke a vyhradenom spojení IP-IP (VPN),
- SFTP server, tiež s možnosťou vyhradeného spojenia IP-IP (VPN) v read-only móde.

Účelom získavania dát z internetu a iných zdrojov je rozšíriť bázu porovnávania prác aj na tieto zdroje. Získavanie dát sa zabezpečuje cieľovým preberaním a indexovaním relevantných, operátorom vyznačených zdrojov. Pri zdrojoch, kde je to možné, bude dôraz kladený aj na extrakciu metadát (spravodajské servery, kvalitné diskusné skupiny a pod.).

Komunikácia CRZP s VŠ si vyžaduje používanie komunikačnej schémy „XML-CREPC pre účely CRZP“, ktorej aktuálnu verziu je možné nájsť na portáli Centrálného registra záverečných prác – <http://www.crzp.sk>.

4.2 Požiadavky zberu kladené na VŠ

Zber na úrovni VŠ si vyžaduje dobrú koordináciu a súčinnosť všetkých zúčastnených skupín:

- manažment VŠ a manažment fakúlt,
- IT špecialisti a správcovia systémov (VŠ/knižničné),
- akademická knižnica,
- vedúci záverečných prác, oponenti,
- autori záverečných prác.

Pre úspešnú realizáciu zberu je nutná podpora vedenia VŠ a fakúlt, interné legislatívne opatrenia, kooperácia a dobrá informovanosť všetkých účastníkov. Na VŠ, kde doposiaľ so zberom elektronických verzií prác nezačali, je potrebné zabezpečiť technické a personálne zázemie pre vykonávanie tejto činnosti.

Zber elektronických verzií záverečných prác má nesporne množstvo pozitív, no môže vyžadovať zvýšené investície do hardvérovo-sofvérového zabezpečenia potrebných procesov. V prípade ukončenia (i redukcie počtu odovzdaných výtlačkov) zberu tlačených verzií (i redukcie počtu odovzdaných výtlačkov) je nutné tiež zvážiť a minimalizovať aj riziká straty zozbieraných údajov. Nasledujúce podkapitoly pomenúvajú požiadavky, ktoré je potrebné riešiť na úrovni vysokých škôl.

4.2.1 Dátové úložisko

Primárnym predpokladom archivácie prác je **zabezpečenie dátového úložiska** pre odovzdané práce s minimalizáciou **rizika straty/znehodnotenia**

elektronickej verzii práce z dôvodu hardvérových a/alebo softvérových problémov. Nutnosťou je v tomto prípade zálohovanie, resp. uloženie elektronických verzií vo viacerých fyzicky vzdialených lokalitách. VŠ môže požiadavku riešiť viacerými spôsobmi:

- Nízkonákladové riešenie z pohľadu VŠ spočíva v obmedzení uchovávanía záverečných prác na centrálné úložisko – zrejme dátové centrum SR. VŠ bude na zabezpečenie zberu potrebovať len diskový priestor umožňujúci vystavenie prác pre centrálny register. Toto riešenie však nie je v súlade s Metodickým usmernením MŠ SR č. 14/2009-R a možno ho považovať len za prechodné, počas vybudovania/dobudovania vlastnej infraštruktúry.
- Archivovanie v dátovom úložisku vysokej školy je finančne náročnejšie, existuje však predpoklad, že VŠ na túto potrebu mysleli/budú myslieť v rámci využívania **finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov** a archiváciu záverečných prác pripoja k ostatným elektronickým údajom vyžadujúcim archiváciu.
- Zber prác okrem on-line odovzdávania kombinovať so zberom elektronických médií (CD, DVD) od študentov. Toto riešenie sa považuje za neúplné – zredukuje sa požiadavka na priestory pre archiváciu tlačených verzií záverečných prác, neodbúrajú sa procesy zberu a archivácie.
- Archivovanie zabezpečené formou outsourcingu v dátových úložiskách poskytovateľa KIS-u, ktorý zodpovedá za ochranu údajov voči znehodnoteniu. Nepredpokladá sa takéto riešenie, z dôvodu úplnosti je ho nutné uviesť.

4.2.2 EZP

Nevyhnutnou investíciou pre zber záverečných prác je zabezpečenie/rozšírenie/**úpravy príslušného softvéru**, napr. rozšírenie KIS, úpravy komunikačnej schémy s centrálnym úložiskom, obstaranie/vytvorenie samostatného systému EZP a pod.

Finančné prostriedky je možné opäť získať zo štrukturálnych fondov.

4.2.3 Prístup čitateľov k záverečným prácam

Odbúranie, príp. redukcia počtu tlačených verzií záverečných prác si môže vyžadovať ďalšie investície do **zabezpečenia prístupu** čitateľov knižnic k uloženým prácam. Výška investícií závisí od prístupu VŠ k čitateľom:

- Minimálne až nulové investície predstavuje zabezpečenie prístupu ku katalógom na základe prihlasovacích údajov bez poskytnutia hardvérovo-softvérových prostriedkov, ktoré sa ponechávajú na režiu čitateľa (vlastné PC, verejne prístupné PC v priestoroch VŠ a pod.).

- Zabezpečenie bezdrôtového pripojenia v priestoroch AK – čitateľ môže v prípade potreby komunikovať so zamestnancom AK, na pripájanie ku katalógom však okrem bezdrôtového pripojenia využíva vlastné prostriedky.
- Zabezpečenie hardvérovo-softvérových prostriedkov vysokou školou a ich poskytovanie návštevníkom knižnice, predstavuje najdrahšie (avšak zahraničným inštitúciám zodpovedajúce) riešenie. Okrem obstarania technických prostriedkov je potrebné aj personálne zabezpečenie (poradenstvo, riešenie technických problémov a pod.). Opäť je možnosť využiť na rozbehnutie služieb prostriedky zo štrukturálnych fondov.

4.2.4 Licenčná zmluva

V súlade s aktuálnym znením *Autorského zákona* je nutné, aby bola medzi VŠ a autorom záverečnej práce uzatvorená **licenčná zmluva** vymedzujúca rozsah používania záverečnej práce. Podľa návrhu prezentovaného vyššie by bolo vhodné, aby licencia bola súčasťou osobného spisu študenta a nebolo ju nutné evidovať v akademickej knižnici.

V prípade uchovávanía licenčných zmlúv v knižnici môže byť jej odovzdanie súčasťou výstupného konania (likvidačného listu).

Príklad licenčnej zmluvy možno nájsť v prílohách tohto materiálu.

4.2.5 Vnútorý predpis

Vnútorý predpis si stanovuje každá VŠ samostatne, pričom okrem parametrov licenčnej zmluvy je žiaduce, aby pre zúčastnené strany definoval, v súlade s Metodickým usmernením MŠ SR č. 14/2009-R, nasledovné práva a povinnosti:

- Povinnosť študenta odovzdávať elektronickú verziu záverečnej práce v definovanej štruktúre (nie šablóne) vrátane príloh.
- Povinnosť študenta uzatvoriť s VŠ licenčnú zmluvu. Ak sa práca nesprístupňuje, licenčná zmluva sa neuzatvára, ale študent podpisuje vyhlásenie, kde musí uviesť dôvod. Takúto prácu je možné archivovať, využiť na kontrolu, ale nesmie sa sprístupniť.
- Právo VŠ na spracúvanie záverečnej práce v súlade s licenčnou zmluvou, pričom reštrikcie zo strany autora musia byť relevantne odôvodnené.
- Povinnosť študenta poskytnúť prácu na posúdenie na plagiátorstvo pred obhajobou.
- Právo študenta na obhajobu práce pri akomkoľvek výsledku posúdenia plagiátorstva.

- Postihy v prípade potvrdenia plagiátorstva, ktoré by bolo vhodné rozšíriť i na ďalšie aktivity v rámci štúdia (skúšky, seminárne práce a pod.).

Príklad vnútorného predpisu možno nájsť opäť v prílohách tohto materiálu.

4.3 Ďalšie možnosti využívania antiplagiátorského systému

Na základe pripomienkového konania možno aktuálne o využívaní antiplagiátorského systému uvažovať i v ďalších dimenziách:

- za predpokladu dodržania licenčných a autorských práv je možné uvažovať o využívaní funkcií pri všetkých vedeckých a odborných publikáciách (monografie, učebnice, články v časopisoch, referáty atď.) a to jednak na porovnanie vlastného prínosu autora voči iným autorom a aj voči jeho predchádzajúcim prácam,
- počas riešenia projektu bola analyzovaná i myšlienka preverovať na plagiátorstvo grantové výskumné projekty.

5 Plagiátorstvo

Už v roku 2004 sa v časopise Trend objavil článok Horníkovej a Záborského (6), ktorý odkazoval na prieskum agentúry *FreshMinds*. Výsledkom prieskumu bolo, že 25% vysokoškolákov vo Veľkej Británii priznalo, že sa dopúšťa (resp. dopustilo) plagiátorstva. Článok čiastočne mapoval aj situáciu na Slovensku – Vysoká škola manažmentu (VŠM) už v tomto období používala profesionálny systém na identifikáciu podozrenia z plagiátorstva, Slovenská technická univerzita v Bratislave prezentovala existenciu systému na kontrolu zdrojových textov programátorských zadaní.

Problematika plagiátorstva sa na Slovensku dostala do popredia záujmu verejnosti po kauzách medializovaných v 2. polovici roka 2006. Tento fenomén je však v našej spoločnosti rozšírený už desaťročia. Do aktuálnych rozmerov eskaloval najmä vďaka rozšíreniu internetu. Dostupnosť prác na sídlach typu <http://referaty.atlas.sk>, <http://diplomovka.sme.sk> (a mnohých ďalších) umožňuje študentom získať hotové práce bez akéhokoľvek väčšieho úsilia a prakticky takmer okamžite.

Hvorecký, na svojom blogu v príspevku „Boj proti študentskému plagiátorstvu. Proti plagiátorstvu sa na vysokých školách bojuje. Len nie všade rovnako dôsledne.“ (7) prezentoval situáciu na VŠM. Azda za najzaujímavejší z jeho príspevku možno označiť fakt, že sylaby všetkých predmetov poskytovaných VŠM obsahujú paragrafy týkajúce sa problematiky plagiátorstva. Verejne dostupné sylaby predmetov „Odborná písomná komunikácia a kritické myslenie“ (8) a „Kritické myslenie“ (9) sú toho svedectvom.

Ďalšiu zmienku riešenia problematiky plagiátorstva sme objavili na Katedre masmediálnej komunikácie a reklamy, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, kde sa v (10) uvádza: „Známkou „nedostatočne“ sa klasifikuje práca, ktorá nezodpovedá základným požiadavkám z obsahového i formálneho hľadiska, prípadne ktorá nedosahuje predpísanú odbornú úroveň, alebo je práca nesamostatným dielom (plagiát).“

Na FIIT STU v Bratislave je v spojitosti s plagiátorstvom používaný pojem „Akademická bezúhonnosť“, ktorý je napr. v rámci (47) definovaný ako „Odpisovanie je vedomé prezentovanie cudzej práce ako svoj vlastný výsledok. V tomto predmete sa nebude plagiát (odpísaná pasáž z diela iného autora, časť programu) tolerovať. Typickým príkladom plagiátu je použitie (častí) práce niekoho iného bez jej citovania. Autori projektu sú preto povinní uviesť v dokumentácii všetky zdroje informácií, ktoré použili pri vypracovaní projektu. Nedodržanie sa podľa Štatútu FIIT STU posudzuje a rieši pred disciplinárnou komisiou.“

V (11) sa uvádza, že Katedra politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave taktiež schválila pre študentov nariadenie vzťahujúce sa k plagiátorstvu.

Z diskusií k článkom resp. z blogov (napr. (12)) je ale jasné, že problém bude zrejme ďaleko hlbší. Svedčí o tom aj článok neznámeho autora „Diplomovka: odstrihni a prilep“ uverejnený v denníku *Sme* 4. 5. 2007, zaoberajúci sa touto problematikou – v časti „Čo je to plagiátorstvo“ sú vety veľmi podobné vetám uverejneným v (4) (zdá sa, že autor článku o plagiátorstve sa dopustil plagiátstva).

I napriek dlhodobému pretrvávaniu uvedenému stavu sa riešeniu tejto problematiky, až na parciálne riešenia autorov roztrúsených po pracoviskách v rámci celého Slovenska, nevenovala doteraz prakticky žiadna pozornosť.

Je však potrebné poznamenať, že sa nejedná o špecifický slovenský problém. Odpisuje sa zrejme na celom svete. V dôsledku toho západné univerzity aplikujú technologické riešenia buď v podobe komerčných produktov alebo situáciu riešia vývojom vlastných riešení. Zároveň sa problematike venujú aj také reprezentatívne fóra, ako je napr. *IEEE Transaction on Education* (2008, Vol. 51, Issue 2).

5.1 Identifikácia plagiátorstva

Vo všeobecnosti možno nástroje na detekciu a prevenciu plagiátorstva rozdeliť na tieto hlavné skupiny (13):

- Nástroje pracujúce s **obsahom dokumentov**:
 - Porovnávanie obsahu časti alebo celého dokumentu s množinou dokumentov (korpusom):
 - § **intrakorpálne** – porovnávanie dokumentu s množinou iných dokumentov sa vykonáva iba v rámci toho istého korpusu,
 - § **extrakorpálne** – dokumenty v rámci korpusu sa neporovnávajú medzi sebou, ale s obsahom externých databáz, t.j. porovnávaný dokument je v rámci korpusu a jeho potenciálny zdroj je mimo korpusu,
 - § **zmiešané** – používajú kombinovaný princíp intrakorpálnych a extrakorpálnych nástrojov.
 - **Vnútorne (intrinsic)** – nástroje pracujúce iba na úrovni jedného dokumentu, odhaľujú plagiáty na základe štýlometrickej analýzy samotného dokumentu. Detekcia prebieha na základe analýzy štýlu písania autora. Ďalšou možnosťou je funkcia, pri ktorej program odstráni z textu určité slová (napr. každé piate slovo) a autor je vyzvaný, aby chýbajúce slová doplnil. Sleduje sa počet správne doplnených slov, chyby, čas a iné údaje. Na ich základe je vypočítané skóre pravdepodobnosti plagiátorstva.

- Nástroje **nepracujúce s obsahom dokumentov** nevykonávajú porovnávanie medzi dokumentmi. Pracujú s údajmi, ktoré sú do dokumentov pridávané za účelom odhalenia plagiátov alebo zamedzujú vzniku plagiátu:
 - **neviditeľné značkovanie** – študent odovzdáva elektronickú verziu, vytvorenú na základe šablóny, do ktorej boli skryté neviditeľné značky, ktoré sa prostredníctvom kopírovania a vkladania textov z iných zdrojov „degradujú“,
 - **používanie editora APE** (*AntiPlagiarism Editor*) (14) – editory tohto typu majú obmedzenú funkciu kopírovania a vkladania do dokumentu.

Z dostupných materiálov vyplýva, že na poli odhaľovania plagiátorstva neexistuje mnoho systémov. Podľa kategorizácie uvedenej vyššie spadajú spravidla do kategórie aplikácií pracujúcich s obsahom dokumentov v zmiešanej forme (v zmysle porovnávania dokumentu s vlastnou údajovou bázou a s údajmi z internetu). Tento fakt je zrejme dôsledkom náročnosti problematiky a požiadaviek na komplexnosť riešenia. Optimálny systém si totiž vyžaduje integráciu viacerých prvkov:

- aktívne vyhľadávanie (*web crawler*),
- vyhľadávanie vo vlastnej databáze (*search engine*),
- distribuovanú architektúru dátových úložísk,
- algoritmy umelej inteligencie pre porovnávanie textu a ďalšie metódy umelej inteligencie (napr. klastrovanie na baze SOM (*self-organizing maps*)).
- prepracovanú formu indexácie dát,
- existenciu taxonómie dokumentov (práce je potrebné deliť podľa odborov, oblastí výskumu, kľúčových slov, metadát atď.),
- štatistické metódy pre redukcii počtu dokumentov, ktoré mohli byť použité ako zdroj pre plagiát atď.

Niektoré zdroje uvádzajú zaujímavú myšlienku – najväčší prínos v používaní antiplagiátorského systému spočíva vo vyvolaní pocitu, že študent je sledovaný, čo väčšinou vedie k zodpovednejšiemu prístupu. V kombinácii s niekoľkými správnym spôsobom zverejnenými prípadmi odhalenia plagiátorstva možno dosiahnuť pozitívne zmeny rýchlo a efektívne.

Zaujímavá je i úvaha vychádzajúca z dostupných štúdií: študenti najčastejšie používajú prvé tri zdroje nájdené vo výsledkoch najznámejších vyhľadávačov + meta vyhľadávačov + *on-line paper mills*. Sledovaním týchto zdrojov sa dá dosiahnuť na prvý pohľad rýchla spätná väzba.

Ďalší aspekt vplyvajúci na výkon systému spočíva v poznaní psychológie plagiátora. Základnou myšlienkou je, že ak niekto podvádzá, robí to väčšinou

v strese, nedáva si pozor na rozdiely vo formátovaní, používa rôzne spôsoby vyjadrovania, viac nespisovných výrazov a pod.

5.2 Príklady systémov odhaľujúcich plagiátorstvo

Táto časť prezentuje najznámejšie systémy odhaľujúce plagiátorstvo. Nekladie si za cieľ spomenúť všetky existujúce systémy, obmedzuje sa na tie, ktoré sú v prostredí internetu spomínané najčastejšie. Ťažko totiž predpokladať, že existujú systémy výkonnejšie ako prezentované a zároveň v prostredí webu neviditeľné. V mnohých prípadoch boli odkazy na systémy pomerne staré, systémy sa ďalej nevyvíjajú alebo riešia iba malú časť celej problematiky.

Turnitin (<http://www.turnitin.com>, www.plagiatorism.org, www.iparadigms.com)

Líder v poskytovaní služieb týkajúcich sa zisťovania plagiátorstva. Majiteľom je firma *iParadigms, LLC*. Systém používa vlastnú databázu zdrojov, vlastný vyhľadávací stroj. Počet archivovaných webových stránok predstavuje údajne 10 miliárd, 70 miliónov študentských prác, mnoho databáz časopisov, kníh a pod. Podľa webovej stránky deklaruje okrem angličtiny podporu 30 jazykov, vrátane slovenčiny a češtiny. Je platformovo nezávislý, zákazníkom je poskytovaný vo forme služby – dokumenty sa posielajú prostredníctvom webovej stránky.

Technológia, ktorú používa, sa označuje ako *Document Source Analysis* a jej princíp spočíva vo vytvorení odtlačku (*fingerprintu*) pre každý dokument, ktorý sa potom porovnáva voči databáze. Veľmi dôležité je, že tieto odtlačky sú priebežne indexované a kategorizované. Fingerprint sa neporovnáva s celou databázou, ale používa sa metóda rozmerovej redukcie (redukcie počtu náhodných premenných na základe daného kritéria). Vlastné webové roboty sa sústreďujú na vyhľadávanie tzv. *On-line paper mills*, a priebežne prechádzajú celý internet a partnerské databázy. Vlastný Turnitin využíva storage technológiu Apple Xserve Promise RAID.

Systém používajú takmer všetky univerzity vo Veľkej Británii, mnoho amerických a ázijských univerzít. Na Slovensku používa systém Vysoká škola manažmentu (City University of Seattle) – <http://www.vsm.sk>.

Systém mal určitú dobu problémy s porušovaním autorských práv a duševného vlastníctva študentov, pretože študenti nepodpisovali súhlas s uchovávaním prác v databáze a systém aj v súčasnosti profituje z ich práce pričom im nedáva žiadne dividendy (spomína sa, že na základe získaných údajov sa tvorcovia snažia o vytvorenie systému pre kontrolu gramatiky). Otázkou však zostáva, či sa tomu dá vyhnúť. Ak totiž budú práce zverejnené na jednotlivých univerzitách, roboty ich aj tak nájdu a vložia do databázy.

Ako ďalší problém je uvádzaný problém s prístupom do platených databáz – napr. ACM alebo IEEE digital library. Možno však predpokladať, že s rovnakým problémom sa stretávajú aj ďalšie systémy.

Základnými výhodami systému sú: množstvo zdrojov, voči ktorým sa práce porovnávajú, stabilita, rýchlosť odpovede, možnosť integrácie do LMS (WebCT, Moodle, Blackboard), prepracovaná podpora, tréning a poradenstvo.

iThenticate (www.ithenticate.com)

Riešenie autorov Turnitin pre neakademickú sféru, napr. vydavateľstvá, právne, vládne inštitúcie a pod. Podobne ako v prvom prípade, za systémom iThenticate je firma *iParadigms, LLC*.

UIS Masarykova univerzita

Systém vyvíjaný na Masarykovej univerzite v Brne (MU) disponuje podporou češtiny a slovenčiny, práce porovnáva voči on-line zdrojom a vlastnej databáze študentských prác

Systém je v súčasnosti prevádzkovaný ako *Národní registr VŠKP a systém na odhalování plagiátů* financovaný ako centralizovaný rozvojový projekt Ministerstva školstva Českej republiky. V minulosti bola detekcia plagiátov prezentovaná ako neoddeliteľná súčasť informačného systému MU, nakoniec bol však z informačného systému vyčlenený. Systém má dve základné časti: Národný register zaisťuje evidenciu popisných údajov záverečných prác (metadáta), druhá časť systému sa zaoberá odhaľovaním plagiátov.

Postupnosť krokov analýzy dokumentu alebo skupiny dokumentov je podobná ostatným systémom. Zaujímavá je možnosť, že učiteľ môže v procese analýzy pridať k danej problematike známe zdroje, čím sa aktívne spolupodieľa na rozširovaní porovnávacjej bázy. Text dokumentu je rozdelený na menšie časti vhodné pre porovnávanie, bližší popis algoritmov nie je dostupný.

V polovici roka 2008 sa predpokladalo nasadenie nových algoritmov potrebných pre spracovanie veľkého množstva údajov, pre lepšiu priepustnosť vyhľadávania podobností k novému dokumentu. Zároveň prebieha optimalizácia algoritmov pre vyššiu účinnosť pri dovyhľadávaní podrobností. V rovnakom období sa prehodnocuje vhodnosť použitej fulltextovej technológie, ktorá kvôli množstvu dokumentov prestáva byť dostačujúca.

Do projektu je podľa www.theses.cz momentálne zapojených 17 univerzít v ČR a podľa (48) o systém MU prejavilo záujem 6 slovenských vysokých škôl, pričom Ekonomická univerzita v Bratislave sa do systému už zapojila.

Dostupné materiály nepriamo naznačujú problémy, ktoré treba doriešiť. Týkajú sa legislatívy, spracovania a archivácie dokumentov a pod.

Systém pre odhaľovanie plagiátov je prístupný na adresách <http://thesis.cz> (pre univerzity a vysoké školy ako aj pre národný register záverečných prác) a <http://odevzdej.cz> (pre verejné vysoké školy, zameraný na seminárne práce,

referáty, eseje, cvičenia, laboratórne protokoly a pod.). Rozhranie však nie je príliš intuitívne.

CopyCatch (www.copycatchgold.com)

Systém štandardne porovnáva dokumenty a ich časti. V portfóliu firmy *CFL Software Limited* je viacero verzií programu pre rôzne skupiny používateľov. V porovnávacom teste, ktorý sledoval používateľskú stránku systémov, obstál najlepšie.

V technickom hodnotení to bolo horšie, vyčítaný mu bol nedostatok spoľahlivosti, slabšia pripravenosť pre masovú distribúciu, nestabilita dodávateľskej firmy, rýchlosť odpovede. Systém je vytvorený v Java, databázový systém Oracle. Obmedzujúca je podpora len OS Windows.

CopyCatch používa Open University UK, najväčšia štátom podporovaná univerzita pre dištančné vzdelávanie.

Urkund (<http://www.urkund.com>)

Systém pochádzajúci zo Škandinávie, kde má aj najväčšie použitie, integruje sa do iných systémov, napr. LMS (BB, Fronter) v podobe webovej služby. V porovnávacom teste získal priemerné hodnotenie.

Kontrola prebieha rovnako ako u ostatných systémov. Dokument je porovnávaný voči internetu (aj paper mills, cheat sites), publikovaným časopisom, knihám a prácam ostatných študentov.

Ephorus (<http://www.ephorus.sk/home>)

Opäť priemerné hodnotenie v porovnávacom teste. Webová služba, ktorá pracuje analogicky ako ostatné systémy. Porovnáva voči vlastnej databáze a internetu. Umožňuje integráciu s LMS (BB, Fronter, Moodle) a intranetom inštitúcie. Používaný hlavne v UK, USA, Belgicku, Holandsku. Najbližšie referencie môžu poskytnúť na Ekonomickej univerzite v Prahe.

SafeAssign (<http://www.safeassign.com>)

Riešenie od firmy BlackBoard, ktorá vyvíja aj LMS BlackBoard; integrálna súčasť Enterprise verzie LMS. Disponuje vlastnou databázou, prehľadáva internet, ProQuest, Global Reference Database. Výstupom je podobný report ako v ostatných systémoch. Zaujímavou možnosťou je, že študenti aj učители môžu vyžiadať vyňatie kontrolovaného dokumentu z databázy.

PlagiarismDetect (www.plagiarismdetect.com)

Predstavitel' free on-line riešenia. Zaujímavé riešenie je postavené na tom, že autor ponúka iba rozhranie a službu pre kontrolu dokumentu, nemá možnosti ukladania dokumentov.

Plagiarism-detector (www.plagiarism-detector.com)

Obrátený prístup k riešeniu problému. Na prácu so systémom je potrebná inštalácia klienta, ktorý spracuje dokument do podoby vyhľadávacích blokov a tie potom vyhodnocuje. Používa Google databázu, voči ktorej posíla množstvo na textové bloky rozdelených častí kontrolovaného dokumentu. Problémom môže byť právny aspekt tohto procesu – dodávateľ neuvádza existenciu zmluvy s firmou Google o využívaní jej technológií.

EVE2 (www.canexus.com)

Systém je určený pre všetky platformy MS Windows. Využíva dostupné vyhľadávacie nástroje internetu. Získal priemerné hodnotenie v porovnávacom teste, nedostatky v možnosti hromadného použitia, spoľahlivosti i rýchlosti odpovede.

5.3 Obmedzenia systémov

Detekčné systémy majú svoje výhody, ale zároveň aj svoje obmedzenia, ktoré je potrebné si uvedomiť. Keďže jednotlivé systémy a softvéry na odhaľovanie plagiátorstva využívajú rôzne spôsoby spracovania, analýzy textov a algoritmy detekcie možných plagiátov, výsledky detekcie plagiátorstva, resp. originality toho istého dokumentu sa v rámci rôznych nástrojov môžu líšiť.

Je potrebné vziať na vedomie nasledovné limitné faktory systémov na automatizovanú detekciu plagiátov:

- Nástroje pre automatizované odhaľovanie plagiátorstva neodhaľujú plagiáty, ale len podozrivé znaky, ktoré je potrebné ďalej vyhodnotiť.
- Nástroje nekompromisne zachytávajú autoplagiátorstvo, pričom je otázkou, či tento spôsob používania existujúcich materiálov možno za plagiátorstvo skutočne označovať.
- Zisťovanie plagiátorstva dokumentu sa vykonáva voči báze údajov, ktorú je potrebné vytvoriť a udržiavať. Je zrejmé, že s množstvom porovnávaných materiálov rastie pravdepodobnosť odhalenia plagiátu, avšak zároveň klesá rýchlosť spätnej väzby, či sa jedná o plagiát. Systémy, ktoré nemajú vlastné úložisko, vždy nanovo prehľadávajú existujúce zdroje, čo je náročnejšie na čas a výkon.
- Automatizované nástroje nemôžu odhaliť plagiát zo zdroja, ktorý im nie je známy (dostupný), t.j. :
 - nie je možné zistiť plagiátorstvo zo zdrojov, ktoré sú tlačené a neexistujú v elektronickej forme,
 - nástroje pracujúce v intrakorpálnom režime nemôžu odhaliť plagiáty mimo svojho korpusu,
 - nástroje pracujúce v extrakorpálnom režime nemôžu odhaliť plagiáty mimo tých (vymenovaných) externých zdrojov,

s ktorými pracujú (napr. licencované databázy komerčných producentov).

- Dokumenty v rámci intrakorpálnych nástrojov sú nerozlíšiteľné z hľadiska originality autorstva, pri porovnávaní musia byť oba považované za možný zdroj aj možný plagiát.
- Detekovaná podobnosť dvojice dokumentov v rámci toho istého korpusu nemusí znamenať, že sa jedná o intrakorpálne plagiátorstvo, keďže zdroj oboch dokumentov sa môže nachádzať mimo korpusu.
- Vnútorne nástroje vedia odhaliť plagiát len vtedy, ak sa v dokumente vyskytujú časti od rôznych autorov (viac pisateľských štýlov). V prípade podozrenia na plagiátorstvo nedávajú presný dôkaz o tom, odkiaľ bolo dielo (časť) prevzaté, nelokalizujú potenciálny zdroj (na rozdiel od reportov v iných nástrojoch, kde podozrivý text je zvýraznený a obsahuje hyperodkazy k pravdepodobným zdrojom).
- Napriek existencii technického riešenia, žiaden dostupný nástroj v súčasnosti nedokáže reálne odhaliť plagiát, ktorý vznikol prekladom dokumentu z cudzieho jazyka, aj keby bol preklad doslovný.
- Väčšina nástrojov nevie odhaliť parafrázovaný alebo pozmenený text (využívajúci synonymá, tezaury).
- Mnohé nástroje nedokážu rozlíšiť medzi textom, ktorý bol správne citovaný a tým, ktorý nebol citovaný (plagiáty nachádzajú aj v bibliografických odkazoch), čím sa skresľuje skóre zhody.
- Nástroje/webové služby nefungujú, ak je problém so sieťou.
- Nástroje/služby, ktoré vyžadujú upload dokumentu do internej databázy poskytovateľa, musia spĺňať podmienky autorských práv tvorcov dokumentov (študenti) v súlade s platnou národnou autorsko-právnou legislatívou.
- Existujú metódy, ako sa dá každý detekčný nástroj „oklamať“, návody sú dostupné na internete.

5.4 Boj proti plagiátorstvu vo svete

Boj proti plagiátorstvu si vyžaduje osvetu a radikálny postup od momentu, v ktorom sa vyskytne prvá potenciálna možnosť jeho vzniku (v podstate od základnej školy). Príkladom môžu byť „zmluvy“ medzi vzdelávacou inštitúciou a študentom, ktoré vymedzujú pojem a stanovujú sankcie v prípade odhalenia plagiátorstva. Každý študent takúto zmluvu potvrdzuje vlastným podpisom, čím súhlasí so znášaním následkov v prípade jej porušenia; ako typické príklady možno uviesť nasledovné verejne prístupné materiály:

1. Anti-Plagiarism Agreement - Waggener Traditional High School (15)

- I _____ (student's name) have been informed of the meaning and consequences of plagiarism and hereby do agree to avoid plagiarism in all my schoolwork.
- I have received instruction in my English class on note taking, paraphrasing, and documenting as research strategies designed to prevent plagiarism.
 - As a result, I am aware that using some other writer's words, ideas, phrases, or intellectual property without giving accurate documentation is a serious offense that amounts to cheating and theft.
 - I am aware that downloading information from the Internet in part or in whole and inserting it into my work without giving proper credit to sources also amounts to plagiarism. This includes graphics and pictures.
 - I am aware that plagiarism even includes copying the structure and organizational patterns created by another writer.
 - I have been informed that my senior portfolio will be scored incomplete in the event that I commit plagiarism, and that I will receive a zero on any plagiarized piece in my underclassman writing folder.
 - I am also aware that I will face disciplinary action for plagiarism as outlined in the student handbook.
 - I realize that the following excuses do not justify my plagiarism:
 - "But the author said it so much better than I could. . ."
 - "But I did change some of the words around. . ."
 - "I have been doing reports like this since third grade and no one ever told me there was anything wrong with it."
 - "Everybody does it. There is even an internet site for plagiarists."
 - "My girlfriend (mother, fill-in-the-blank) was just trying to help me out because I'm not a writer."
 - "I thought that I put the writer's ideas into my own words. These were just ideas that I remembered because I did not copy them from the encyclopedia, text, etc."

Your signature _____
Parent signature _____
Date _____

2. Institute of Graduate Studies (IPS) – graduate centre for Universiti Sains Malaysia (USM) (16)

PLAGIARISM AGREEMENT

Student Name :.....

ID/Passport Number :.....

- I have read sections related to plagiarism in AUKU (1971).
- I agree to take steps to avoid plagiarism, including seeking information on the rules and practices related to plagiarism which apply to my work.

- I accept that unacknowledged use of the work of others and presenting that work as my own represents cheating and, as such, can lead, in some circumstances, to me being required to leave the University.
- I accept that the work that I submit for assessment under my name is my own work.

Signed..... (student) Date

Witnessed by :

Signed..... (supervisor) Date :.....

Supervisor's Name.....

(School / Centre.....)

Plagiarism: A Guide For Student

- (1) A student shall not plagiarize any idea, writing, data or invention belonging to another person.
- (2) For the purposes of this rule, plagiarism includes -
 - a) the act of taking an idea, writing, data or invention of another person and claiming that the idea, writing, data or invention is the result of one's own findings or creation; or
 - b) an attempt to make out or the act making out, in such a way, that one is the original source or the creator of an idea, writing, data or invention which has actually been taken from some other source.
- (3) Without prejudice to the generality of subrule (2) a student plagiarizes when he -
 - a) publishes, with himself as the author, an abstract, article, scientific or academic paper, or book which is wholly or partly written by some other person;
 - b) incorporates himself or allows himself to be incorporated as a co-author of an abstract, article, scientific or academic paper, or book when he has not all made any written contribution to the abstract, article, scientific or academic paper, or book;
 - c) forces another person to include his name in the list of co-researchers for a particular research project or in the list of co-authors for a publication when he has not made any contribution which may qualify him as a co-researcher or co-author;
 - d) extracts academic data which are the results or research undertaken by some other person, such as laboratory findings or fields work findings or data obtained through library research, whether published or unpublished, and incorporate those data as part of his academic research without giving due acknowledgement to the actual source;
 - e) uses research data obtained through collaborative work with some other person, whether or not that other person is a staff member or a student of the University, as part of another distinct personal academic research of his, or for a publication in his own name as sole author, without obtaining the consent of his co-researchers prior to embarking on his personal research or prior to publishing the data;
 - f) transcribes the ideas or creations of others kept in whatever form, whether written, printed or available in electronic form, or in slide form, or in whatever form of teaching or research apparatus, or in any other form, and claims whatever directly or indirectly that he is the creator if that idea creation;

- g) translates the writing or creation of another person from one language to another whether or not wholly or partly, and subsequently presents the translation in whatever form or manner as his own writing or creation; or
- h) extracts ideas from another person's writing or creation and makes certain modifications without due reference to the original sources and rearranges the in such a way that it appears as if he is the creator of those idea

Použitie antiplagiátorských systémov sa legislatívne rieši na národnej úrovni, na úrovni univerzít a ak do vzťahu vstupuje súkromný subjekt, tak aj na úrovni subjekt – štát, respektíve subjekt – univerzita. Na adrese <http://www.plagiarismadvice.org/legalissues.php> (17) sú k dispozícii podrobné informácie o vzťahu medzi systémom Turnitin a Veľkou Britániou.

V krátkosti uvedieme zaujímavé body vychádzajúce z legislatívy Veľkej Británie (legislatíva je odlišná od legislatívy SR):

- Prvým vlastníkom diela je autor. Ak existuje medzi ním a zamestnávateľom písomná zmluva, vlastníkom diela je inštitúcia. Študenti nie sú zamestnancami inštitúcie, preto zostávajú vlastníkmi diela.
- Práca študenta zaslaná do systému môže byť kopírovaná pre potreby kontrolného procesu – z disku do systému; do výsledku reportu, ako časť inej kontrolovanej práce (dokazuje jej použitie); prípadne na požiadanie treťou stranou.
- Podľa zákona VB platia pre tento proces rovnaké zásady, ako pre LMS, CMS, mailové servery a súborové systémy, kde uloženie dokumentov v systémoch vyžaduje písomný súhlas vlastníka.
- Podľa tvorcov systému nedochádza k neoprávnenému kopírovaniu diela pri analýze iného diela, pretože sa používa len jedinečný hash (fingerprint) charakterizujúci každé dielo. Jedine ak sú hashe diel podobné, porovnáva sa samotný text a nastáva skutočné kopírovanie diela.

Vzhľadom na legislatívu, Turnitin podpisuje s každým študentom zmluvu, ktorá je v súlade s *Data Protection Act, Freedom of information, legislation and European law*. Príkladom môže byť nasledovné znenie (18):

Example Student Contract - Copyright Clause

1. We may make and may authorise third parties to make copies of any work submitted by you for assessment but only for the following purposes:
 - i. Assessment of your work;
 - ii. comparison with databases of earlier answers or works or other previously available works to confirm there is no plagiarism; and

- iii. addition to databases of works used to ensure that future works submitted at this institution and others are not plagiarised from your work.
2. We will not make any more copies than are necessary for these purposes, will only use copies made for these purposes and will only retain such copies as remain necessary for those purposes. Where copies are made and retained for the purposes identified in clauses 1-ii and 1-iii above, we shall ensure that no personal data is made available to any third party.

5.5 Spoločenské aspekty plagiátorstva

Akékoľvek pôvodné dielo vnímateľné našimi zmyslami vytvorené kýmkoľvek má právo na úctu a ochranu. Autormi vytvorené dielo sa považuje za intelektuálne vlastníctvo, ktoré je chránené zákonmi o copyrighte (u nás autorský zákon). Ak sa žiada od iných rešpektovať naše práva, rovnako musí druhá strana rešpektovať práva iných.

Plagiátorstvo je nedovolené používanie cudzích publikovaných i nepublikovaných originálnych myšlienok, ideí, formulácií, poznatkov, výsledkov bádania alebo iných výsledkov tvorivej práce, ako aj ilustrácií, tabuliek, fotografií a pod. bez referencie/odkazu na pôvodný zdroj. Plagiátorstvo je mnohoraký a eticky komplexný problém. Predstavuje vytvorenie dojmu, že bolo vytvorené niečo, čo si autor v skutočnosti požičal/ukradol od niekoho iného. Je potrebné zdôrazniť, že akýkoľvek text akejkoľvek práce má byť vytvorený autorom ako originál (samozrejme s využitím všetkých dovolených a správne použitých foriem myšlienok a prác iných autorov).

Plagiátorstvo a podvádzanie sú útokom na samotnú podstatu akademického života a nemožno ich na vysokých školách tolerovať. (50, 51, 52, 53) Navyše ak študent plagiuje, vlastne sa nič z kradnutého textu nenaučí. Za plagiátorstvo v najzávažnejšej forme sa pokladá predloženie kompletnej práce podpísanej „novými autormi“, niekedy v inom jazyku, ďalej zakúpenie, krádež, požičanie práce, skopírovanie celej práce z Internetu, najatie si niekoho, kto napíše prácu v mene iného, skopírovanie veľkých celkov bez použitia úvodzoviek a správneho odcitovania. Toto všetko sú „vedomé“ formy podvádzania a krádeže. Týka sa to ktoréhokoľvek štádia výskumu, písania alebo zverejnenia práce, tlačenej aj elektronickej verzie. Plagiátorstvo je definované veľmi, veľmi prísne, napríklad na univerzite v Muhlenbergu, USA je za plagiátorstvo považované: kopírovanie/prepísanie z knihy, článku, skriptu, alebo akýchkoľvek iných zdrojových ne/publikovaných materiálov bez uvedenia/identifikácie ich zdroja, bez vyznačenia použitého textu v úvodzovkách, alebo formou poznámky pod čiarou. (52)

Ak sa chce autor vyhnúť plagiátorstvu (resp. nechce byť z neho obvinený), všetky zdroje musí zverejniť (správne uviesť do úvodzoviek, správne citovať

zdroj) a pri použití cudzieho písomného alebo grafického materiálu väčšieho rozsahu si vyžadovať povolenie (ochrana autorských práv). (51, 52, 53, 54) Záměna slov v originálnej práci nie je postačujúca na prevenciu plagiátorstva. Ak sa zachovala základná idea originálneho zdroja a nebol pritom citovaný, je úplne jedno, ako významne sa zmení kontext, alebo podoba textu, stále je to plagiátorstvo. Vlastný vytvorený text v práci pri dodržaní autorských práv iných autorov by mal byť podielovo prevažujúci nad správne citovanými a uvedenými zdrojmi prác iných autorov. Autor sa musí prísne vyvarovať vytvoreniu celej práce prevzatím a vyskladaním všetkých informácií (odstrihni a prilep) z elektronických zdrojov so správnym odkazovaním a citovaním a uvedením úvodzoviek tam, kde sa to vyžaduje (tzv. úplné elektronické puzzle), lebo potom človek nevytvoril nič vlastné, hoci sa „autor“ – paradoxne – nedopustil plagiátorstva, ani narušenia autorských práv ani narušenia intelektuálneho vlastníctva.

Pri podvádzaní sa nehrá podľa pravidiel, podvádzanie zraňuje iných ľudí, podvádzaním sa dá stratiť, ale aj získať (napr. skúška, titul). Podvádzanie predstavuje slabosť charakteru a hlavne naruša vzťah študent-pedagóg, študent-študent, študent-rodíč.

Je potrebné si uvedomiť, že antiplagiátorské nástroje sú až na konci procesu dozrievajúceho počas trvania 16-23 rokov života dieťaťa, žiaka a študenta strednej a následne vysokej školy. V rámci riešenia aktuálneho projektu ide len zavedenie antiplagiátorských nástrojov ako prostriedkov na detekciu plagiátorstva (alebo lepšie detekciu zhody textu), ktorá má na zmenu kultúry žiakov/študentov len malý a systémovo nepodstatný vplyv.

Softvérový výsledok porovnania práce študenta s databázou originálnych informácií publikovaných v písomných prácach slúži pre príslušnú školu na to, aby napríklad jej učiteľ posúdil, či je text „kradnutý“ (t.j. necitovaný), či sa jedná o plagiátorstvo, alebo sa nejedná o plagiátorstvo (ak je použitý text správne citovaný aj s uvedením zdroja). Posúdenie, či sa o plagiát jedná, alebo nie, zostáva teda na kultúre a pravidlách/mechanizmoch/prostriedkoch vysokej školy (tutor, školiteľ, akademické knižnice, skúšobné komisie a podobne).

Nástroje na odhaľovanie plagiátorstva sú však až na konci „publikačného reťazca“, následkom bývajú rôzne postihy (= trest), čo je príliš neskoro. Ak sa všetci na scéne naučia nepodvádzat, potom sa nikto zo zúčastnených nemusí obávať o možné následky, ktoré nestoja za podstúpené riziko. Podozrenie z plagiátorstva nie je nikdy príjemné, ani pre študenta, ani pre jeho školiteľa, ani pre fakultu, či univerzitu. Dokázanie plagiátorstva je ešte horšie, zraňuje to študenta, školiteľa, fakultu či univerzitu.

Plagiátorstvo poráža účel, prečo študent prichádza na univerzitu – učiť sa ako rozmýšľať, používať vlastnú invenciu, tvorivosť, samostatnosť, logiku. Študent má prísť na univerzitu naučiť sa používať a veriť svojej inteligencii.

Naučiť sa kriticky rozmýšľať, získať vedomosti a zručnosti, diskutovať. To mu umožní tvoriť, tvoriť nové idey a výzvy v prostredí akademickej slobody. Keď sa študenti naučia plagiátorstvu, prílišnej kompilácii vo svojich prácach počas semestra, či pri príprave bakalárskej/diplomovej práce, strácajú schopnosť vlastného tvorivého uvažovania, vlastného písomného prejavu, štýlu, strácajú pocit vytvorenia vlastného diela, text stráca jednoliatosť a autor v ňom pláva ako zápalka v rozvodnenom toku. Každého študenta „otestuje“ v konečnom dôsledku skúsený pedagóg, alebo skúšobná komisia na obhajobách, či neskôr život samotný.

Mimochodom – a situácia sa bude postupne zhoršovať v neprospech takýchto študentov – plagiátorstvo je založené na nezvyčajných predpokladoch o učiteľoch. Predpokladoch, že učitelia nečítajú knihy, že si nepamätajú, čo je v nich napísané, že nikdy nechodia on-line na internet a nesledujú webové stránky pre študentov, že nevedia používať Google na hľadanie fráz, ktoré sa objavujú v kradnutých článkoch, že si nepamätajú predchádzajúce práce toho istého študenta. To sú nesprávne predpoklady. Skúsený pedagóg dokáže rozpoznať zmenu písomného štýlu študenta pri plagiátorstve, že daný text nevytvoril. Ale to sa dá len v niektorých študijných odboroch a v malých študijných skupinách, alebo ak pedagóg vedie študentov viac rokov.

Navyše, plagiátorstvo berie čas, niekedy dosť času, niekedy dokonca toľko času, že by stálo za úvahu za ten čas napísať vlastný, nekradnutý text, vtedy je to produkt vlastný a „copyright“ a sila znalosti textu sú v autorovej hlave. Plagiátorstvo tiež deštruuje potenciál študenta. Študent si predsa aj férovým prístupom k príprave písomných prác buduje svoju značku „made by“. Študent sa najprv musí snažiť chápať/porozumieť, potom bude chápaný/budú mu rozumieť.

5.5.1 Následky po potvrdení plagiátorstva

Podľa kultúry príslušnej krajiny, alebo akademickej inštitúcie, následky po potvrdení plagiátorstva sú rôzne, na mnohých univerzitách sveta prijali pravidlo nulovej tolerancie voči plagiátorstvu. Vyvodzovanie následkov potvrdeného plagiátorstva sa realizuje sa najčastejšie formou „akademického trestu“. Patria sem podľa závažnosti, rozsahu a opakovania priestupku napríklad: neurobenie skúšky, nepridelenie kreditov, opakovanie semestra, opakovanie ročníka, vylúčenie zo štúdia, nahlásenie priestupku do siete univerzít, odobratie už udeleného diplomu, strata zamestnania. Samozrejme takýto pisateľ stráca kredit a profesionálne meno, zvyčajne sa za závažné porušenie v tomto prípade až vylučuje autor z akademickej a vedeckej komunity. A nevedomosť a neznalosť zákona neospravedlňuje. (56, 58)

5.5.2 Námety na predchádzanie plagiátorstvu

Problém plagiátorstva je stáročný a celosvetový. Pre mladú generáciu sa stiera pojem „autorského práva“ – lebo ich to nikto neučil, myslia si, že všetko, čo je na internete patrí všetkým. Neuvedomujú si, že kradnú, podvádžajú, klamú. Rozdiel v niektorých krajinách v školských systémoch je skôr v akademickej kultúre, tradícii, histórii, či vzdelávaní v oblasti predchádzania plagiátorstvu. Najprestížnejším ocenením ktorejkoľvek inštitúcie, či univerzity je jej reputácia, akékoľvek tolerovanie podvádžania – vrátane plagiátorstva – poškodzuje meno univerzity. S výchovou k antiplagiátorstvu je potrebné začať omnoho skôr ako na vysokej škole a vytvárať ako akademickú tak aj spoločenskú klímu v zmysle odsúdenia klamstva a krádeží cudzích prác i myšlienok (aj nevedomých/nevedomených). Plagiátorstvu je potrebné predchádzať a procesy výchovy a vzdelávania ku kultúre nepodvádžania musia začať postupne a primerane od najskoršieho veku, pokojne od úrovne predškolskej výchovy (aj v tomto veku už môžu byť deti primerane zručné v získavaní rôznych informácií z Internetu). Napríklad na vysokej škole je už dosť neskoro začať „vychovávať“, keď už majú študenti zabehnuté návyky „vystrihnúť a prilepiť“. Je ale potrebné implementovať aj výchovu k akademickej čestnosti a nepodvádžaniu – vrátane spoločenského odsudzovania plagiátorstva - aj na strane učiteľov materských, základných, stredných a vysokých škôl a samozrejme aj školiteľov.

Univerzity a ich fakulty by si mali postupne sami vytvárať vnútornú akademickú kultúru a pravidlá pre ochranu intelektuálneho vlastníctva (*Intellectual Property*) a autorských práv a ich ochrany (*Copyright*), rovnako aj pre oblasť predchádzania plagiátorstva, vrátane vytvorenia pravidiel pre posudzovanie plagiátorstva. Rovnako pravidlá pre vyvodzovanie dôsledkov v prípade ich porušenia. Všetky procesy sa musia vyvíjať postupne a citlivo s rešpektovaním a ohľadom na vnútornú kultúru tej-ktorej univerzity, ako aj s individuálnym posudzovaním a vyvodzovaním prípadných dôsledkov v prípade dokázania plagiátorstva.

NIE

1. Neskrývať sa za ignoranciu, krádež je trestateľná bez ohľadu na to, či bola vykonaná úmyselne, alebo neúmyselne,
2. nespáchať plagiátorstvo zámerne, môže to narušiť štúdium, či kariéru,
3. nepoužívať bezhlavo klávesy „vystrihnúť a prilepiť informácie“ z elektronických zdrojov, ako sú napríklad webové stránky,
4. nepoužívať predchádzajúce práce iných študentov, ani s ich súhlasom.

ŠTUDENT

1. Naučiť sa myslieť nezávisle a kriticky. Študovať, čo iní povedali/napísali o téme, overiť informačné zdroje, ALE formulovať vlastné názory, myšlienky,
2. pripraviť si správny časový manažment pre štúdium informácií, trvalé konzultácie, samotný výskum/bádanie, písanie a revíziu vlastnej práce,
3. uistiť sa o správnom pochopení očakávaní tútora/školiťa/konzultanta najmä vo vzťahu k termínom, štýlu písania, spolupráci s inými študentmi, odkazovaniu/citovaniu použitých informačných zdrojov,
4. pri pochybnostiach sa pýtať, školiteľ môže poradiť,
5. od začiatku a priebežne si robiť presné a dôsledné poznámky k práci s rozlíšením a poznačením použitých informácií iných autorov a vlastných myšlienok,
6. od začiatku a priebežne si robiť zoznam úplných a presných odkazov na zdroje použitých informácií (literatúra, internet, obrázky, schémy, fotografie, počítačové programy, maily a podobne),
7. naučiť sa správne citovať, odkazovať na informačné zdroje, parafrázovať a sumarizovať,
8. ak sa cituje doslovne text iných autorov, uvádzať tento text v úvodzovkách s následnou informáciou o použitom zdroji,
9. ak sa formulujú myšlienky iných vlastnými slovami, možno zmeniť pôvodnú formuláciu pomocou vlastného štýlu písania, alebo preložiť pôvodný text v cudzom jazyku do vlastného jazyka, ale súčasne sa uistiť, že sa správne interpretujú slová pôvodného autora (nemožno zmeniť pôvodný obsah a význam cudzích myšlienok parafrázovaním) a súčasne uviesť odkaz na použitý zdroj informácií,
10. pripraviť tému práce na základe už povedaného a napísaného, ALE na základe toho napísať niečo nové, originálne,
11. spoľahnúť sa na názory expertov a autorít k téme, ALE vylepšiť/inovovať, či polemizovať/nesúhlasiť s názormi na tému
12. dôverovať a oceniť autorov/výskumníkov, ktorí tu boli skôr, ALE vytvoriť svoj vlastný významný prínos k téme,
13. zlepšovať vlastné jazykové schopnosti, správne počúvať a čítať, ALE používať VLASTNÉ slová, názory, myšlienky, skúsenosti, pozorovania, závery, výsledky výskumu, obrázky, schémy, tabuľky, grafy, fotografie, umelecké dielo, audio a videonahrávky a podobne k téme,

14. myslieť na to, že plagiátorstvo je vedomé i nevedomé, t.j. naštudovať si problematiku plagiátorstva dostatočne včas pred prácou a tak sa vyhnúť budúcim možným konfliktom,
15. myšlienky, výsledky (a pod.) iných prepájať s vlastnými názormi, zisteniami; nerecyklovať informácie, ale skúmať a analyzovať ich (a pod.),
16. nenaklikať veľké celky textu iných autorov (hoci správne odcitovaných), aby zostal priestor na vlastný, originálny prínos k téme,
17. ako prevenciu pred krádežou vlastnej práce, výsledkov, myšlienok inými študentmi dôsledne, systematicky a priebežne ukladať vlastnú prácu pod rôznymi názvami (napríklad číslovaním) pre prípadný budúci dôkaz postupnosti činností na vlastnej práci,
18. ukladať si priebežne kópie vlastnej práce na viaceré médiá/nosiče,
19. zaheslovať si vlastný počítač i súbory s prácou,
20. opakovane čítať vlastnú prácu a uistiť sa, že boli dodržané všetky pravidlá predchádzania plagiátorstvu,
21. veľa-veľa študovať príslušnú tému zo všetkých zdrojov a nosičov informácií, získať slušné vedomosti, zručnosti, skúsenosti k téme; to vytvorí predpoklady pre kvalitné a originálne písanie,
22. uvedomiť si, že pridelením témy sa získa možnosť pre nefalšované, originálne, dôsledné skúmanie a učenie sa,
23. v práci uvádzať len tie informačné zdroje, ktoré boli skutočne preštudované.

ŠKOLA

1. Permanentne vzdelávať študentov v oblasti plagiátorstva, autorských práv, intelektuálneho vlastníctva, akademickej čestnosti, citačných noriem a predchádzania ich narušenia napríklad formou výučby príslušného predmetu,
2. na úrovni fakulty/vysokej školy vytvoriť pravidlá a manuály k problematike plagiátorstva, autorských práv, intelektuálneho vlastníctva, akademickej čestnosti a predchádzania ich narušenia; vyvodzovania následkov ich narušenia vrátane zverejňovania plagiátorov, urobiť všetky opatrenia proti plagiátorstvu dostatočne viditeľné tak, aby študenti vedeli, že škola nebude tolerovať podvádzanie,
3. z úrovne vysokej školy podporovať politiky fakúlt v oblasti akademickej čestnosti, etiky výskumnej práce, plagiátorstva, ochrany autorského práva a intelektuálneho vlastníctva; podporovať diskusie medzi študentmi a fakultou na uvedené témy a možné následky pri ich zneužití a narušení,
4. vytvoriť ovzdušie a skupinové normy, ktoré podporujú čestnosť.

ŠKOLITEĽ

1. Priebežné diskusie študenta a školiteľa v prípade možných konfliktov, alebo podozrenia na plagiátorstvo,
2. od začiatku a priebežne viesť študenta v jednotlivých fázach realizácie práce, plánovania jednotlivých činností, vykonávania vlastného výskumu, prípravy písomnej práce,
3. vysvetliť študentom, ako a do akej miery môžu digitálne technológie ovplyvňovať vznik plagiátorstva,
4. rozšíriť pre študenta možnosti získavania informácií – okrem literárnych – aj na oblasť vlastných pozorovaní, rozhovorov, jednoduchých prieskumov, alebo iných metód získavania údajov a nabádať ho k týmto aktivitám,
5. vysvetliť študentom, že antiplagiátorské detekčné nástroje sú až na konci problematiky súvisiacej s plagiátorstvom,
6. v prípade dokázania plagiátorstva zo strany študenta, vyvodiť, čo si môže študent odniesť do ďalšieho života z tejto skúsenosti,
7. naučiť študenta hodnotiť, analyzovať, syntetizovať a konfrontovať informácie z viacerých zdrojov,
8. vysvetliť študentom ako im plagiátorstvo škodí,
9. uistiť sa, že študenti poznajú kritériá pre hodnotenie ich študijného výkonu (vrátane napríklad obhajoby školskej záverečnej práce (55, 56, 57, 58, 59, 60).

6 Použitá literatúra

1. Zákon č. 84/2007 Z. z. zo 6. februára 2007, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom.
2. <http://slovník.juls.savba.sk/>. [Online] [Dátum: 10. 2 2009.]
3. **kol.** *Slovník slovenského jazyka*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1959-1968.
4. **Meško, Dušan.** Plagiátorstvo. [Online] [Dátum: 17. 2 2009.] <http://www.etd.sk/doc/plagiatorstvo.doc>.
5. <http://www.etd.sk>. [Online] [Dátum: 20. 2 2009.]
6. **Horníková, Zuzana a Ján, Záborský.** Na plagiátorov nasadili softvér zatiaľ len dve slovenské univerzity. Odpisovanie z cudzích zdrojov nie je cudzie iba študentom, ale aj niektorým pedagógom. [Online] 2004. [Dátum: 3. 3 2009.] <http://www.etrend.sk/technologie/pocitace-a-sofтвер/na-plagiatorov-nasadili-sofтвер-zatial-len-dve-slovenske-univerzity/37379.html>.
7. **Hvorecký, Jozef.** Boj proti študentskému plagiátorstvu. Proti plagiátorstvu sa na vysokých školách bojuje. Len nie všade rovnako dôsledne. [Online] 6. 1 2008. [Dátum: 17. 2 2009.] <http://blogy.etrend.sk/jozef-hvorecky/boj-proti-studentskemu-plagiatorstvu/122914.html>.
8. <http://www.vsm.sk/files/syllabus/07fall/classroom/BABC200s.doc>. [Online] [Dátum: 17. 2 2009.]
9. <http://www.cutn.sk/bsba/svk/BABc301sdl.doc>. [Online] [Dátum: 10. 2 2009.]
10. **Katedra masmediálnej komunikácie a reklamy.** Diplomová práca – Návod. [Online] [Dátum: 17. 2 2009.] <http://www.kmkr.ff.ukf.sk/oznamy/Navod.pdf>.
11. Diplomovka: odstrihni a prilep. *Sme*. [Online] 4. 5 2007. [Dátum: 10. 2 2009.] <http://www.sme.sk/c/3278980/Diplomovka-odstrihni-a-prilep.html>.
12. <http://sudor.blog.sme.sk/c/70990/Plagiatori-a-psie-hovienka.html>. [Online] [Dátum: 10. 2 2009.]
13. *Classifications of Plagiarism Detection Engines*. **Lancaster, T. a Culwin, F.** 2, 2005, Italics, Zv. Vol. 4. <http://www.ics.heacademy.ac.uk/italics/Vol4-2/Plagiarism%20-%20revised%20paper.pdf>.
14. *An anti-plagiarism editor for software development courses*. **Vamplew, P. a Dermoudy, J.** Newcastle, New South Wales, Darlinghurst, Australia : Australian Computer Society, 2005. Proceedings of the 7th Australasian Conference on Computing Education, ACM International Conference Proceeding Series. Zv. Volume 42, s. 83-90. vol. 106.
15. <http://www.jefferson.k12.ky.us/schools/High/Waggener/SchoolInformation/plagiarism/agreement.htm>. [Online] [Dátum: 20. 2 2009.]
16. http://www.ips.usm.my/images/download/Plagiarism%20Agreement%20_IPSHEP-10a_.pdf. [Online] [Dátum: 20. 2 2009.]
17. **The JISC Plagiarism Advisory Service**. <http://www.plagiarismadvice.org/index.php>. [Online] [Dátum: 17. 2 2009.]
18. http://www.jiscpas.ac.uk/documents/legal/CopyrightAndTurnitin_FactSheet_Revision.pdf. [Online] [Dátum: 17. 2 2009.]
19. <http://www.sme.sk/c/4072399/ekonomovia-uz-zistia-plagiatorstvo.html>. [Online] [Dátum: 17. 2 2009.]
20. <http://www.sme.sk/c/4120079/ekonomicka-univerzita-odhali-plagiaty-systemom-z-ceska.html>. [Online] [Dátum: 17. 2 2009.]
21. **Kušťárová, Tamara.** *Miery podobnosti retazcov - bakalárska práca*. Bratislava : Katedra Informatiky Fakulta Matematiky, Fyziky a Informatiky, Univerzita Komenského, 2008.
22. **Boltó, František, a iní.** *Počítačová podpora hodnotenia programov v C-jazyku. Tímový projekt*. Bratislava : Slovenská technická univerzita v Bratislave, Fakulta elektrotechniky a informatiky, 1999.

23. *Systém na preberanie zadání z programovania*. **Genčí, Ján**. Hradec Králové : Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, 2007. Sborník příspěvku z konference a soutěže eLearning 2007. s. 257-261. ISBN 978-80-7041-573-3.
24. http://www.lidovky.cz/kladivo-na-plagiatory-0uz-/In_noviny.asp?c=A090131_000090_In_noviny_sko&klic=229817&mes=090131_0. [Online] [Datum: 3. 3 2009.]
25. http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/vp_2008_04_nalezitosti_zaverecnych_prac_1_.pdf. [Online] [Datum: 1. 3 2009.]
26. Zákon č. 131/2002 Z. z. z 21. februára 2002 o vysokých školách v súlade so zmenami 131/2002 Z. z., 209/2002 Z. z., 401/2002 Z. z., 442/2003 Z. z., 528/2003 Z. z., 465/2003 Z. z., 528/2003 Z. z., 365/2004 Z. z., 455/2004 Z. z., 523/2004 Z. z., 578/2004 Z. z., 5/200.
27. Zákon č. 84/2007 Z. z. zo 6. februára 2007, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom.
28. **Turnitin**. http://www.turnitin.com/quote_request.asp?split_view=porg_da. [Online] [Datum: 17. 2 2009.]
29. Smernica rektora UK č. 5/2005 o základných náležitostiach záverečných prác na Univerzite Komenského v Bratislave . [Online] [Datum: 17. 2 2009.] http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/vp_2006_8_nalezitosti.pdf.
30. **Roig, Miguel**. Avoiding plagiarism, self-plagiarism, and other questionable writing practices: A guide to ethical writing. [Online] [Datum: 17. 2 2009.] <http://facpub.stjohns.edu/~roigm/plagiarism/>.
31. iThenticate. [Online] [Datum: 17. 2 2009.] <http://www.ithenticate.com/>.
32. <http://www.web-miner.com/plagiarism>. [Online] [Datum: 17. 2 2009.]
33. <http://www.plagiarismadvice.org/legalissues.php>. [Online] [Datum: 17. 2 2009.]
34. <http://www.plagiarismadvice.org/documents/resources/TurnitinPDSReview.pdf>. [Online] [Datum: 17. 2 2009.]
35. <http://www.plagiarism.org/>. [Online] [Datum: 17. 2 2009.]
36. <http://www.euractiv.sk/vzdelavanie0/clanok/seminarka-za-5-libier-dizertacka-za-stovku>. [Online] [Datum: 17. 2 2009.]
37. http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=110&article_id=122914. [Online] [Datum: 17. 2 2009.]
38. <http://tkacenko.blog.sme.sk/c/63940/Urob-si-sam-Autorom-skript-rychlo-a-lahko.html>. [Online] [Datum: 10. 2 2009.]
39. <http://tkacenko.blog.sme.sk/c/35412/Vadi-Europske-studie.html>. [Online] [Datum: 10. 2 2009.]
40. <http://roxoria.org/2008/03/12/plagiatorstvo-a-kvalita-vzdelania-s-r-o/>. [Online] 12. 3 2008. [Datum: 10. 2 2009.]
41. <http://blog.doucovanie-vzdelavanie.sk/83/plagiatorstvo-na-skolach/>. [Online] [Datum: 9. 2 2009.]
42. <http://bella.blog.sme.sk/c/179515/Pavol-Dinka-spisovatel-publicista-plagiator-zlodej.html>. [Online] [Datum: 10. 2 2009.]
43. **CopyCatch**. <http://www.copycatchgold.com/>. [Online] [Datum: 12. 2 2009.]
44. **Bull, J. et al**. *Technical review of plagiarism detection software report*. Luton: Computer Assisted Assessment Centre. 2001.
45. **Meyer zu Eissen, Sven a Stein, Benno**. *Intrinsic Plagiarism Detection, To appear in the Proceedings of the European Conference on Information Retrieval (ECIR-06)*. s.l. : Springer, 2006.
46. *Plagiarism: A Survey*. **Maurer, Hermann, Kappe, Frank a Zaka, Bila**. 8, 2006, Journal of Universal Computer Science, Zv. Vol. 12. http://www.jucs.org/jucs_12_8/plagiarism_a_survey/jucs_12_08_1050_1084_maurer.html.
47. Umelá inteligencia. <http://www2.fkit.stuba.sk/~kapustik/ui.html> [Online] [Datum: 10. 4 2009.]
48. Systém na odhaľovanie plagiátov chcu aj slovenské VŠ. <http://www.aktuality.sk/spravy/domace/video-system-na-odhalovanie-plagiatoch-chcu-aj-slovenske-vs-z-11.10.2008> [Online] [Datum: 10. 4 2009.]

49. **Skalka, J. a kol.** *Informatika*. Enigma Nitra, 2007. ISBN 978-80-89132-49-2
50. Committee on Publication Ethics. [online], [Dátum: 3.3.2004]. Dostupné na internete: <<http://www.publicationethics.org.uk/cope2001/pages2001/about.phtml>>
51. **Stephen, J., Rosenwasser, D.** Plagiarism. [online], [Dátum: 14.8.2005]. Dostupné na internete: <<http://www.muhlenberg.edu/mgt/provost/academic/plagiarismdef.html>>
52. **Tompkins, K. et al.:** Academic Etiquette. [online], [Dátum:26.5.2005]. Dostupné na internete: <<http://web.cn.edu/kwheeler/documents/Academic%20Etiquette.pdf>>
53. What is plagiarism? [online], [Dátum: 26.8.2005]. Dostupné na internete: http://www.turnitin.com/research_site/e_what_is_plagiarism.html
54. Zákon č. 618/2003 zo 4. decembra 2003 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon).
55. How to avoid plagiarism. [online] [Dátum: 26.4.2009]. Dostupné na internete: <http://upetd.up.ac.za/authors/create/plagiarism/avoid.htm>
56. Avoiding plagiarism. [online] [Dátum: 17.1.2009]. Dostupné na internete: <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/589/01/>
57. Defining and avoiding plagiarism? The WPA statement on best practice [online], [Dátum: 22.2.2009]. Dostupné na internete <http://www.wpacouncil.org/node/9>
58. Consequences of plagiarism. [online], [Dátum: 22.2.2009]. Dostupné na internete <http://mail.baylorschool.org/~jstover/plagiarism/consequences.htm>
59. Preventing academic dishonesty. [online], [Dátum: 10.11.2008] Dostupné na internete <http://teaching.berkeley.edu/bgd/prevent.html>
60. Preventing plagiarism. [online], [Dátum: 10.11.2008] Dostupné na internete <http://tlt.its.psu.edu/plagiarism/facguide/prevention>

7 Prilohy

7.1 Príloha č. 1: Dotazníkový prieskum týkajúci sa zberu záverečných prác na slovenských VŠ

7.1.1 Dotazník k projektu: Zber záverečných (kvalifikačných) prác

ktorý bude slúžiť ako podklad pre riešenie problematiky plagiátorstva na slovenských VŠ

1. Názov vysokej školy/univerzity:

.....

2. Zbierate záverečné (kvalifikačné) práce v elektronickej podobe (odpoveď podčiarknite)?

a. bakalárske	áno	nie
b. diplomové	áno	nie
c. rigorózne	áno	nie
d. dizertačné	áno	nie
e. habilitačné	áno	nie

3. Pokiaľ elektronické verzie nezbierate, plánujete takýto zber? Ak áno kedy, ak nie prečo?

.....

Pokiaľ elektronické verzie prác nezbierate, ďalšie otázky nemusíte vyplňať

4. V akom systéme sú práce evidované?

- a. súčasť KIS-u
- b. samostatný vlastný systém
- c. samostatný dodávateľský systém (aký?)

5. Akým spôsobom sú u Vás elektronické verzie odovzdávané?

- a. komu študent odovzdáva elektronickú verziu práce:
- b. kto odovzdáva/nahráva prácu do systému:

6. Kto do systému vkladá metadáta (názov, autor, abstrakt, kľúčové slová a pod.)?

- a. študent
- b. zamestnanec knižnice

7. Sú zozbierané práce verejne/resp. na základe prihlasovacích údajov prístupné študentom/zamestnancom VŠ?

.....

8. Disponuje Vaša VŠ vlastnou smernicou, licenčnou zmlouvou so študentom a šablónou podľa ktorej musí byť práca vytvorená (štýly v textovom editore a pod.)?

a. smernica	áno	nie	neviem
b. licenčná zmluva	áno	nie	neviem
c. šablóna	áno	nie	neviem

Ďakujeme za vyplnenie, poprosíme dotazník poslať elektronicky na jskalka@ukf.sk.

7.1.2 Výsledky dotazníkového prieskumu

Tab. 3 Výsledky dotazníkového prieskumu

Univerzita	zber					plán	miesto evidencie	spôsob odovzdávania ZP		Vkladanie metadát		sprístupnenie	podpora na úrovni VŠ			
	B P	D P	R P	D z P	H P			odovzdávanie študentom	kto vkladá EV ZP	študent	zamAK		smernica	licenzuvala	šablóna	
Akadémia Policajného zboru v Bratislave						X										
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií	X						samos tatne	AK	zames tnanec AK		X	+	X	X		
Bratislavská vysoká škola práva	X	X	X				samos tatne	súčas ne s prácou	zames tnanec AK		X	+	X	X	X	
EU v Bratislave	X	X	X	X	X		KIS	ŠO			X	+		X		
KU v Ružomberku	X	X	X	X	X							-	X			
PU v Prešove	X	X	X	X			samos tatne	AK	zam. AK		X	len zam	X	X		
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	X	X	X	X	X		samos tatne	fakulte	IT oddele nie		X	+	X	Y		
SPU v Nitre	X	X		X			KIS	ŠO -> AK	zam. AK		X	+	X	X		
Stredoeurópska vysoká škola v Skalici						X										
STU v Bratislave						X										
STU v Bratislave						X										
STU v Bratislave	X	X		X	X		samos tatne	vedúci práce + AK	vedúci práce		X	+	X	X		
STU v Bratislave	X	X	X	X	X		KIS	katedra	AK		X	met adát a	X	X		
TU v Košiciach		X	X		X		samos tatne/ v pláne KIS	zames tnanec / v pláne študent	zam. AK / v pláne študent		X	o r e k c i e	-	X	X	X
TU v Tnave	X	X	X				KIS+ samos tatne	katedra	zames tnanec AK		X	+				
TU vo Zvolene	X	X					metad áta v KISe	zámer do UIS					X	X	X	

Univerzita	zber					plán	miesto evidencie	spôsob odovzdávania ZP		Vkladanie metadát		sprístupnenie	podpora na úrovni VŠ		
	B P	D P	R P	D z P	H P			odovzdávanie študentom	kto vkladá EV ZP	študent	zamestnanec AK		smernica	licenzácia	šablóna
TUAD v Trenčíne						X									
UJS v Komárne	X	X	X				samosratne	ŠO	zamestnanec AK		X				
UK v Bratislave	X	X	X	X	X		KIS	študent	študent	X		+	X	X	
UMB v Banskej Bystrici						X							X	X	
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre						X									
UPJŠ v Košiciach	X	X	X				KIS + ETD	AK	zamestnanec AK		X	metadát	X	X	X
VSVU v Bratislave	X	X		X	X		KIS (ARL)	ŠO -> AK	nevkladá		X	-			
VŠM v Trenčíne	X	X					samosratne	vyučujúci učemu	asistent	X		autorizácia	X		X
VŠMP ISM Slovakia v Prešove	X						samosratne	AK	zamestnanec AK		X	+	X		
VŠMU v Bratislave						X									
VŠ bezpečnostného manažérstva v Košiciach	X	X					zber a archívacia	ústavu na zber ZP	zamestnanec AK		X	-	X	X	
ŽU v Žiline	X	X					KIS	AK	zamestnanec AK		X	+		X	

7.2 Príloha č. 2 Metodické usmernenie č. 14/2009-R

z 27.augusta 2009 o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a sprístupňovaní

Gestorský útvar: sekcia vedy a techniky

č. CD-2009–31655/30400-1:02

Minister školstva Slovenskej republiky vydáva toto metodické usmernenie:

Čl. 1 Predmet úpravy

(1) Predmetom metodického usmernenia o základných náležitostiach záverečných prác, kontrole ich originality, uchovávaní a sprístupňovaní (ďalej len „metodické usmernenie“) sú rámcové pravidlá o základných náležitostiach záverečných prác a kontroly ich originality, uchovávaní a ich sprístupňovaní. Metodické usmernenie upravuje pre vysoké školy jednotný postup pre spracovanie, kontrolu originality, registrovanie, uchovávanie a sprístupňovanie záverečných prác na vysokých školách a v centrálnom registri záverečných prác (CRZP) vypracúvaných na vysokých školách v Slovenskej republike.

(2) Metodické usmernenie sa vzťahuje primerane na rigorózne práce a habilitačné práce.

Čl. 2 Účel metodického usmernenia

Účelom metodického usmernenia je:

- a) odporúčanie pre formálnu úpravu záverečných prác v súlade s medzinárodnými normami a štandardami,
- b) vytvorenie podmienok pre zber, uchovávanie a sprístupňovanie úplných textov záverečných prác v elektronickej podobe prostredníctvom elektronických systémov evidencie (repozitárov) záverečných prác slovenských vysokých škôl (ďalej len „systém evidencie záverečných prác“),
- c) zabezpečenie podmienok na vytvorenie, spravovanie a napĺňanie CRZP vrátane overovania ich originality,
- d) prepojenie výstupov z CRZP s protokolom o záverečnej skúške

- e) skvalitnenie vzdelávacej činnosti na vysokých školách zlepšením prístupu k úplným textom záverečných prác.

Čl. 3 Základné ustanovenia

(1) Záverečná práca je podľa zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysokých školách“) súčasťou vysokoškolského štúdia podľa každého študijného programu. Jej obhajoba je súčasťou štátnej skúšky¹ a je jednou z podmienok riadneho ukončenia štúdia.

(2) Autorom záverečnej práce je študent vysokej školy. Záverečná práca je samostatnou prácou študenta. Rektor alebo ním poverená osoba určí študentovi so zadaním záverečnej práce vedúceho záverečnej práce a školiteľa pre doktorandský študijný program.

(3) V prípade externého školiteľa pre doktorandský študijný program vysoká škola môže určiť študentovi konzultanta zo zamestnancov vysokej školy.

(4) Pre potreby tohto usmernenia školiace pracovisko je pracovisko vysokej školy alebo jej súčasti (napr. katedra alebo ústav), ktoré vytvára študentovi materiálne a technické podmienky na získanie informácií a uskutočnenie prác, ktoré umožnia vytvorenie záverečnej práce na pracovisku školy alebo na základe vzájomnej dohody aj v externom subjekte. Školiacim pracoviskom doktoranda môže byť na základe písomnej dohody s vysokou školou aj externý subjekt (súkromná firma, štátna alebo verejná organizácia a pod.).

(5) Licenčná zmluva o použití školského diela² (ďalej len „licenčná zmluva“) je zmluva podľa zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „autorský zákon“) medzi autorom a vysokou školou, ktorá upravuje spôsob použitia a zverejnenia záverečnej práce.

(6) Podľa autorského zákona je záverečná práca školské dielo vytvorené študentom na splnenie študijných povinností vyplývajúcich z jeho právneho vzťahu k vysokej škole³.

(7) Analytický list (metadáta) slúži na zápis bibliografických informácií o danej práci. Vzor je súčasťou dokumentov v CRZP.

¹ § 51 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov

² § 40 až § 44 zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s aut. právom (autorský zákon)

³ § 5 ods. 12 zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s aut. právom (autorský zákon)

(8) Pre účely tejto smernice šablóna záverečnej práce je vzorový dokument, ktorý slúži na unifikáciu vzhľadu záverečných prác a pomoc študentom pri tvorbe práce.

Čl. 4

Druhy záverečných prác a kvalifikačných prác

- (1) Záverečnou prácou je:
 - a) bakalárska práca⁴ – pri štúdiu podľa študijného programu prvého stupňa (bakalársky študijný program),
 - b) diplomová práca⁵ – pri štúdiu podľa študijného programu druhého stupňa alebo študijného programu podľa § 53 ods. 3 zákona o vysokých školách (magisterský, inžiniersky a doktorský študijný program) alebo
 - c) dizertačná práca⁶ – pri štúdiu podľa študijného programu tretieho stupňa (doktorandský študijný program).
- (2) Na účely tejto smernice kvalifikačnou prácou je
 - a) rigorózna práca alebo
 - b) habilitačná práca.
- (3) Špecifikácia požiadaviek na elektronickú verziu práce, obsah a formát metadát (prevediteľnosť PDF-formátu na čistý text) sa zverejňuje prostredníctvom CRZP.

Čl. 5

Odporúčaná štruktúra záverečnej práce

- (1) Záverečná práca obsahuje tieto hlavné časti:
 - a) úvodná časť,
 - b) hlavná textová časť,
 - c) prílohy (nepovinné),
 - d) záverečná časť (nepovinné).
- (2) Úvodná časť záverečnej práce obsahuje tieto položky v danom poradí:

⁴ § 52 ods. 4 zákona č. 131/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov

⁵ § 53 ods. 3 a 4 zákona č. 131/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov

⁶ § 54 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov

- a) obal,
 - b) titulný list,
 - c) zadanie záverečnej práce,
 - d) poďakovanie (nepovinné),
 - e) abstrakt v štátnom jazyku,
 - f) abstrakt v anglickom jazyku, resp. inom cudzom jazyku,
 - g) obsah,
 - h) zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek (nepovinné),
 - i) zoznam skratiek a značiek (v technických a prírodovedných odboroch povinné),
 - j) slovník (nepovinné).
- (3) Obal záverečnej práce (príloha č. 1) obsahuje:
- a) názov vysokej školy,
 - b) názov fakulty, na ktorej je študent zapísaný,
 - c) názov práce a podnázov práce, ak sa použil (nepovinné),
 - d) typ záverečnej práce (bakalárska, diplomová alebo dizertačná),
 - e) meno, priezvisko a tituly autora práce,
 - f) kód (evidenčné číslo)
 - g) rok vydania práce.
- (4) Titulný list obsahuje úplnú informáciu o práci (príloha č. 2) v štruktúre:
- a) názov vysokej školy,
 - b) názov fakulty, na ktorej je študent zapísaný,
 - c) názov práce a podnázov práce (ak sa použil),
 - d) typ záverečnej práce (bakalárska, diplomová alebo dizertačná),
 - e) meno, priezvisko a tituly autora práce,
 - f) kód (evidenčné číslo)
 - g) študijný program,
 - h) číslo a názov študijného odboru,
 - i) meno, priezvisko a tituly školiteľa,

- j) v prípade externého školiteľa meno, priezvisko a tituly konzultanta,
- k) školiace pracovisko,
- l) miesto a rok vydania práce.

(5) Zadanie záverečnej práce (ďalej len „zadanie“) je dokument, ktorým vysoká škola stanoví študentovi študijné povinnosti v súvislosti s vypracovaním záverečnej práce. Zadanie spravidla obsahuje:

- a) typ záverečnej práce,
- b) názov záverečnej práce,
- c) meno, priezvisko a tituly študenta,
- d) meno, priezvisko a tituly školiteľa,
- e) v prípade externého školiteľa meno, priezvisko a tituly konzultanta,
- f) školiace pracovisko,
- g) meno, priezvisko a tituly vedúceho pracoviska,
- h) anotáciu záverečnej práce,
- i) jazyk, v ktorom sa práca vypracuje,
- j) dátum schválenia zadania.

(6) Abstrakt obsahuje informáciu o cieľoch práce, jej stručnom obsahu a v závere abstraktu sa charakterizuje splnenie cieľa, výsledky a význam celej práce. Súčasťou abstraktu je 3 - 5 kľúčových slov. Abstrakt sa píše súvisle ako jeden odsek a jeho rozsah je spravidla 100 až 500 slov.

(7) Hlavnú textovú časť záverečnej práce tvorí:

- a) úvod,
- b) jadro,
- c) záver,
- d) resumé (povinné iba v prípade, ak je práca vypracovaná v inom ako štátnom jazyku),
- e) zoznam použitej literatúry.

(8) V úvode autor stručne a výstižne charakterizuje stav poznania alebo praxe v oblasti, ktorá je predmetom záverečnej práce a oboznamuje čitateľa s významom, cieľmi a zámermi práce. Autor v úvode zdôrazňuje, prečo je práca dôležitá a prečo sa rozhodol spracovať danú tému.

(9) Jadro je hlavná časť práce a jeho členenie je určené typom práce. Vo vedeckých a odborných prácach má jadro spravidla tieto hlavné časti:

- a) súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí,
- b) cieľ práce,
- c) metodika práce a metódy skúmania,
- d) výsledky práce,
- e) diskusia.

(10) V časti Súčasný stav riešenej problematiky autor uvádza dostupné informácie a poznatky týkajúce sa danej témy. Zdrojom pre spracovanie sú aktuálne publikované práce domácich a zahraničných autorov. Podiel tejto časti práce má tvoriť približne 30 % práce.

(11) Časť Cieľ práce jasne, výstižne a presne charakterizuje predmet riešenia. Súčasťou sú aj rozpracované čiastkové ciele, ktoré podmieňujú dosiahnutie cieľa hlavného.

(12) Časť Metodika práce a metódy skúmania spravidla obsahuje:

- a) charakteristiku objektu skúmania,
- b) pracovné postupy,
- c) spôsob získavania údajov a ich zdroje,
- d) použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov,
- e) štatistické metódy.

(13) Výsledky práce a diskusia sú najvýznamnejšími časťami záverečnej práce. Výsledky (vlastné postoje alebo vlastné riešenie vecných problémov), ku ktorým autor dospel, sa musia logicky usporiadať a pri popisovaní sa musia dostatočne zhodnotiť. Zároveň sa komentujú všetky skutočnosti a poznatky v konfrontácii s výsledkami iných autorov. Ak je to vhodné, výsledky práce a diskusia môžu tvoriť aj jednu samostatnú časť a spoločne tvoria spravidla 30 až 40 % záverečnej práce.

(14) V závere je potrebné v stručnosti zhrnúť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k stanoveným cieľom.

(15) Ak je záverečná práca napísaná v cudzom jazyku, musí obsahovať resumé v slovenskom jazyku v rozsahu spravidla 10 % rozsahu záverečnej práce.

(16) Zoznam použitej literatúry obsahuje úplný zoznam bibliografických odkazov. Rozsah tejto časti je daný množstvom použitých literárnych zdrojov, ktoré musia korešpondovať s citáciami použitými v texte.

Čl. 6

Citácie a bibliografické odkazy

(1) Pri citovaní je dôležitá etika citovania ako aj technika citovania. Etika citovania určuje spôsob dodržiavania etickej normy vo vzťahu k cudzím myšlienkam a výsledkom, ktoré sú obsiahnuté v iných dokumentoch a v použitej literatúre. Technika citovania, vyjadruje, či a ako správne, podľa normy⁷, autor spája miesta v texte so záznamami o dokumentoch, ktoré sú v zozname bibliografických odkazov.

(2) Pri záverečných prácach sa odporúča používať metódu citovania podľa prvého údaja (mena) a dátumu pri ktorej sa v texte uvedie v zátvorkách prvý údaj (priezvisko autora, alebo prvé slovo z názvu) a rok vydania citovaného dokumentu. Ak sa prvý údaj už nachádza v rámci textu, v zátvorkách za nim sa uvedie len rok. V prípade potreby sa v zátvorkách uvedú za rokom aj čísla citovaných strán. Ak majú dva alebo niekoľko dokumentov ten istý prvý údaj a rovnaký rok, odlišia sa malými písmenami (a, b, c, a pod.) za rokom vo vnútri zátvoriek. To isté sa urobí aj v zozname bibliografických odkazov.

(3) Jednotlivé položky v zozname bibliografických odkazov sa uvádzajú v abecednom poradí. Sú usporiadané podľa prvého prvku (údaja), za ktorým nasleduje rok vydania dokumentu. Za nim v prípade potreby nasledujú malé písmená, ktorými sa odlišujú odkazy s rovnakým prvým údajom a rokom vydania.

(4) Popis príkladov citácií je v prílohe č. 3.

Čl. 7

Odporúčaná formálna úprava záverečných prác

(1) Formálna úprava prác vychádza zo štandardov :

- a) STN 01 6910: 1999. Pravidlá písania a úpravy písomností.
- b) STN ISO 2145: 1997. Dokumentácia. Číslovanie oddielov a pododdielov písaných dokumentov.
- c) STN ISO 690: 1998. Dokumentácia – Bibliografické odkazy – Obsah, forma a štruktúra.

⁷ STN ISO 690: 1998. Dokumentácia – Bibliografické odkazy – Obsah, forma a štruktúra.

- d) STN ISO 690-2: 2001, Informácie a dokumentácia. Bibliografické citácie. Časť 2: Elektronické dokumenty alebo ich časti.
- e) STN ISO 214: 1998, Dokumentácia. Abstrakty (referáty) pre publikácie a dokumentáciu.

(2) Záverečná práca sa vypracúva spravidla v štátnom jazyku, v prvej osobe množného čísla v minulom čase. So súhlasom vysokej školy alebo fakulty môže byť záverečná práca napísaná a obhajovaná aj v inom ako štátnom jazyku.

(3) Odporúčaná typ písma je Times New Roman, veľkosť 12 a je jednotný v celej práci. Odporúčané nastavenie strany - riadkovanie 1,5, okraje zľava 3,5 cm, sprava 2 cm, zhora a zdola 2,5 cm, orientácia na výšku, formát A4.

(4) Odporúčaná rozsah bakalárskej práce je 30 až 40 strán (54 000 až 72 000 znakov vrátane medzier), diplomovej práce 50 až 70 strán (90 000 až 126 000 znakov), dizertačnej práce 80 až 120 strán (144 000 až 216 000 znakov) a habilitačnej práce do 150 strán.

(5) Práca má štandardnú úpravu požadovanú príslušnou vysokou školou a má rešpektovať formálne a citačné kritériá i zásady odkazovania na primárnu a sekundárnu literatúru v zmysle všeobecných právnych predpisov a požiadaviek príslušnej vysokej školy.

(6) Ďalšie formálne a obsahové požiadavky na záverečnú prácu môže určiť podľa potrieb vysoká škola alebo fakulta.

Čl. 8

Zber a sprístupňovanie záverečných prác a kontrola ich originality

(1) Záverečné práce sa predkladajú vo vytlačenej forme, zviazané v pevnej väzbe (nie hrebeňovej) tak, aby sa jednotlivé listy nedali vyberať.

(2) Študent predloží záverečnú prácu aj v elektronickej forme a vyplní jej analytický list spravidla vloženie údajov do systému evidencie záverečných prác. Elektronická verzia záverečnej práce musí byť identická s vytlačenou formou záverečnej práce.

(3) Súčasťou odovzdania záverečnej práce je uzatvorenie licenčnej zmluvy medzi autorom a vysokou školou. Za účelom overenie originality záverečnej práce musí byť v licenčnej zmluve uvedený okrem iného súhlas študenta na overenie tejto originality a to buď vysokou školou alebo iným, vopred neurčeným subjektom. Ak autor záverečnej práce nedá súhlas na sprístupnenie diela, uzatvorí s vysokou školou zmluvu na zverejnenie anotácie a abstraktov (popríklad kontaktov na autora). Autor vyplní Vyhlásenie autora záverečnej práce o nesprístupnení diela (ďalej len „vyhlásenie autora“) a uvedie dôvody, pre ktoré nedáva súhlas so sprístupnením diela. Odmietnuť podpísať licenčnú

zmluvu môže autor aj bez uvedenia dôvodu. O zverejnenie anotácie bez zverejnenia celej záverečnej práce môže požiadať aj vedúci záverečnej práce a školiteľ, s udaním dôvodov.

(4) Originalita záverečnej práce (miera zhody textu práce s databázou originálnych textov) sa posudzuje v centrálnom registri záverečných prác.

(5) Po úspešnej obhajobe záverečnej práce akademická knižnica vysokej školy vykoná jej bibliografickú registráciu. Bibliografické údaje sú sprístupňované prostredníctvom knižničného informačného systému knižnice, ktorý môže obsahovať odkazy na elektronické verzie prác uložené v systéme evidencie záverečných prác vysokej školy.

(6) Záverečné práce v elektronickej forme sú trvale uchovávané v centrálnom registri záverečných prác a prostredníctvom systému evidencie záverečných prác vysokej školy.

(7) Záverečné práce v elektronickej podobe sa zverejňujú prostredníctvom verejne prístupného elektronického katalógu akademickej knižnice vysokej školy.

(8) O zverejnení záverečnej práce, resp. o jej nezverejnení, rozhoduje vysoká škola alebo fakulta na základe stanoviska skúšobnej komisie. Vysoká škola alebo fakulta je povinná rešpektovať ustanovenia licenčnej zmluvy, môže však v odôvodnených prípadoch sprístupnenie záverečnej práce obmedziť.

(9) Podmienky a podrobný postup zberu záverečných prác a spôsob overenia ich originality určí vysoká škola alebo fakulta.

Čl. 9

Centrálny register záverečných prác, pôsobnosť ministerstva a vysokej školy

(1) CRZP je fyzické úložisko elektronickej verzie záverečných prác v zmysle tejto smernice. V CRZP sa softvérovými prostriedkami vyhodnocuje originalita záverečných prác.

(2) CRZP prevádzkuje Centrum vedecko-technických informácií (CVTI), príspevková organizácia ministerstva, na základe kontraktu.

(3) Úschovu a vyhodnocovanie záverečných prác a kvalifikačných prác vedie CVTI na základe zmlúv s vysokými školami.

(4) Vysoká škola

- a) vytvára na príslušných úrovniach materiálne, technické, organizačné a personálne podmienky na vypracovanie záverečnej práce a plnenie

úloh vyplývajúcich z metodického usmernenie, ktoré prevzala do svojich vnútorných predpisov,

- b) určuje a odsúhlasuje prostredníctvom vedúceho pracovníka alebo inej, rektorom vysokej školy alebo dekanom fakulty, poverenej osoby študentovi zadanie záverečnej práce,
- c) organizačne zabezpečuje posúdenie záverečnej práce vedúcim záverečnej práce alebo školiteľom a oponentom ako aj jej obhajobu,
- d) vykonáva a organizačne zabezpečuje zber záverečných prác študentov a kvalifikačných prác a umožní export elektronickej verzie do centrálného registra záverečných prác spravidla podľa postupu:
 - 1. v harmonograme pre príslušný akademický rok sa určí termín (spravidla totožný s odovzdaním záverečnej práce na hodnotenie oponentom) pre vloženie záverečnej práce v elektronickej forme do informačného systému vysokej školy na úrovni fakulty alebo pracoviska, ktoré záverečnú prácu zadalo. Študent predloží záverečnú prácu aj v elektronickej forme a vyplní jej analytický list spravidla vloženie údajov do systému evidencie záverečných prác na vysokej škole alebo fakulte. Súčasťou odovzdania záverečnej práce je uzatvorenie licenčnej zmluvy medzi autorom a vysokou školou,
 - 2. vysoká škola alebo fakulta prevezme výsledok kontroly na originalitu diela a sprístupní ho skúšobnej komisii na vyhodnotenie. Výsledok kontroly originality záverečnej práce je súčasťou zápisu o záverečnej (štátnej) skúške. Autor predkladá Protokol o originalite skúšobnej komisii prostredníctvom pracoviska vysokej školy, ktorá záverečnú prácu zadala,
 - 3. po úspešnej obhajobe pracovisko vysokej školy alebo fakulty, ktoré záverečnú prácu zadalo, vydá pokyn akademickej knižnici na zverejnenie záverečnej práce v CRZP
 - 4. v prípade neúspešnej obhajoby vysoká škola bez zbytočného odkladu dá do CRZP návrh na vyradenie záverečnej práce z registra,
- e) zabezpečuje overovanie originality elektronickej verzie záverečných prác a zohľadnenie výsledkov pri ich obhajobách

(5) Akademická knižnica vysokej školy

- a) vykoná bibliografickú registráciu obhájených záverečných prác,

- b) sprístupňuje záverečné práce v elektronickej forme prostredníctvom verejne prístupného elektronického katalógu v súlade s licenčnou zmluvou a vnútornými pravidlami vysokej školy,
 - c) archivuje tlačené alebo elektronické verzie obhájených záverečných prác vytvorených na vysokej škole.
- (6) Autor záverečnej práce
- a) vypracúva záverečnú prácu podľa a vnútorných predpisov vysokej školy,
 - b) rešpektuje autorské práva a zodpovedá za originalitu záverečnej práce,
 - c) odovzdáva záverečnú prácu v tlačenej forme v stanovenom počte výtlačkov,
 - d) odovzdáva záverečnú prácu v elektronickej forme a vypĺňa jej analytický list prostredníctvom elektronického formulára,
 - e) odovzdáva vysokej škole podpísanú licenčnú zmluvu alebo vyhlásenie autora podľa článku 8.

Čl. 10

Záverečné ustanovenia

- (1) Toto metodické usmernenie je určené na vytvorenie alebo úpravu vnútorného predpisu vysokej školy o základných náležitostiach záverečných prác, zbere, kontrole na originalitu, bibliografickej registrácii, uchovávaní a sprístupňovaní záverečných prác.
- (2) Odporúčaná šablóna záverečnej práce, odporúčané znenie licenčnej zmluvy a vyhlásenia autora záverečnej práce sa v deň platnosti metodického usmernenia zverejnia prostredníctvom internetovej stránky centrálného registra záverečných prác (CRZP).
- (3) Toto metodické usmernenie nadobúda účinnosť 1. septembra 2009.

minister

Zoznam príloh

- Príloha č. 1: Vzor obalu záverečnej práce
- Príloha č. 2: Vzor titulného listu záverečnej práce
- Príloha č. 3: Príklady popisu dokumentov citácií podľa ISO 690 a ISO 690-2
- Príloha č. 4: Návrh Licenčnej zmluvy o použití školského diela

VYSOKÁ ŠKOLA (názov)

FAKULTA (názov)

NÁZOV PRÁCE (podľa zadania)

2009 (rok odovzdania ZP)

Titul, meno a priezvisko

UNIVERZITA (názov)

FAKULTA (názov)

NÁZOV PRÁCE

Typ práce

Kód (evidenčné číslo, nepovinné)

Študijný program:

Pracovisko (katedra/ústav):

Vedúci záverečnej práce/školiteľ: titul, meno a priezvisko

Konzultant: titul, meno a priezvisko

Mesto 2009 (rok odovzdania) titul, meno a priezvisko študenta

Príloha č. 3: Príklady popisu dokumentov citácií podľa ISO 690 a ISO 690-2

1. Knihy / Monografie

Prvky popisu:

Autor. *Názov* : *podnázov (nepovinný)*. Poradie vydania. Vydavateľské údaje (miesto : vydavateľ), rok vydania. Rozsah strán. ISBN.

Ak sú traja autori oddeľujú sa pomlčkou. Ak je viac autorov ako traja uvedie sa prvý autor a skratka a kol. alebo et al. ak je to zahraničné dielo.

Prvé vydanie sa v citačnom popise nemusí uvádzať.

Príklady:

OBERT, V. *Návraty a odkazy*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006. 129 s. ISBN 80-8094-046-0.

TIMKO, J. – SIEKEL, P. – TURŇA, J. *Geneticky modifikované organizmy*. Bratislava : Veda, 2004. 104 s. ISBN 80-224-0834-4.

HORVÁT, J. a kol. *Anatómia a biológia človeka*. 1. vyd. Bratislava : Obzor, 1999. 425 s. ISBN 80-07-00031-5.

2. Článok v časopise

Prvky popisu:

Autor. *Názov*. *Názov zdrojového dokumentu (noviny, časopisy)*. ISSN, rok, ročník, číslo zväzku, rozsah (strany od-do).

Príklady:

STEINEROVÁ, J.. Princípy formovania vzdelania v informačnej vede. In *Pedagogická revue*. ISSN 1335-1982, 2000, roč. 2, č. 3, s. 8-16.

BEŇAČKA, J. et al. A better cosine approximate solution to pendulum equation. In *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*. ISSN 0020-739X, 2009, vol. 40, no. 2, p. 206-215.

3. Článok zo zborníka a monografie

Prvky popisu:

Autor. Názov článku. In *Názov zborníka*. Miesto vydania : Vydavateľ, rok vydania. ISBN. Rozsah strán (strana od-do).

Príklady:

ZEMÁNEK, P. The machines for "green works" in vineyards and their economical evaluation. In *9th International Conference : proceedings. Vol. 2. Fruit Growing and viticulture*. Lednice : Mendel University of Agriculture and Forestry, 2001. ISBN 80-7157-524-0, p. 262-268.

BOĎOVÁ, M. at al.. An introduction to algorithmic and cognitive approaches for information retrieval. In *18. Informatické dni : sborník referátů z mezinárodní vědecké konference o současných poznatcích informačních a komunikačních technologiích a jejich využití*. Praha : Univerzita Karlova, 1990. ISBN 80-01-02079-7. s. 17-28.

4. Elektronické dokumenty - monografie

Prvky popisu:

Autor. *Názov* [Druh nosiča]. Vydanie. Miesto vydania : Vydavateľ, dátum vydania. Dátum aktualizácie. [Dátum citovania]. ISBN. Dostupnosť a prístup.

Príklad:

SPEIGHT, J. G. *Lange's Handbook of Chemistry*. [online]. London : McGraw-Hill, 2005. 1572 p. [cit. 2009.06.10.] ISBN 978-1-60119-261-5. Dostupné na internete:
<http://www.knovel.com/web/portal/basic_search/display?EXT_KNOVEL_DISPLAY_bookid=1347&EXT_KNOVEL_DISPLAY_fromSearch=true&EXT_KNOVEL_DISPLAY_searchType=basic>.

5. Články v elektronických časopisoch a iné príspevky

Prvky popisu:

Autor. Názov. In *Názov časopisu*. [Druh nosiča]. Rok vydania, ročník, číslo [dátum citovania]. Dostupnosť a prístup. ISSN.

Príklad:

HOGGAN, D. Challenges, Strategies, and Tools for Research Scientists. In *Electronic Journal of Academic and Special Librarianship* [online]. 2002, vol. 3, no. 3 [cit. 2003-01-10]. Dostupné na internete:

<http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v03n03/Hoggan_d01.htm>. ISSN 1525-321X.

6. Príspevok v zborníku na CD-ROM**Prvky popisu:**

Autor. Názov. In *Názov zborníka* [Druh nosiča]. Miesto vydania : Vydavateľ, rok vydania, rozsah strán (strana od-do). ISBN.

Príklad:

ZEMÁNEK, P. The machines for "green works" in vineyards and their economical evaluation. In *9th International Conference : proceedings. Vol. 2. Fruit Growing and viticulture* [CD-ROM]. Lednice : Mendel University of Agriculture and Forestry, 2001, p. 262-268. ISBN 80-7157-524-0.

7. Vedecko-kvalifikačné práce**Prvky popisu:**

Autor. *Názov práce* : označenie druhu práce (dizertačná, doktorandská). Miesto vydania : Názov vysokej školy. Rok vydania. Počet strán.

Príklad:

MIKULÁŠIKOVÁ, M. *Didaktické pomôcka pre praktickú výučbu na hodinách výtvarnej výchovy pre 2. stupeň základných škôl* : diplomová práca. Nitra : UKF, 1999. 62 s.

8. Výskumné správy**Prvky popisu:**

Autor. *Názov práce* : druh správy (VEGA, priebežná správa). Miesto vydania : Názov inštitúcie, rok vydania. Počet strán.

Príklad:

BAUMGARTNER, J. a kol. *Ochrana a udržiavanie genofondu zvierat, šľachtenie zvierat* : výskumná správa. Nitra : VÚŽV, 1998. 78 s.

9. Normy**Popis prvku:**

Označenie normy. Názov normy. Rok vydania (nie rok schválenia, alebo účinnosti).

Príklad:

STN ISO 690. Dokumentácia – Bibliografické odkazy – Obsah, forma a štruktúra. 1998.

Príloha č. 4: Návrh Licenčnej zmluvy o použití školského diela

Licenčná zmluva o použití školského diela

uzatvorená podľa § 40 a nasl. zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon)

medzi

autorom

Titul, meno a priezvisko:	
Dátum a miesto narodenia:	
Trvalý pobyt:	
Študent fakulty:	
Názov práce (školského diela):	
Kód (evidenčné číslo práce):	
Druh záverečnej práce (článok 2)	
Dátum odovzdania do CRZP:	

a

nadobúdateľom:

Vysoká škola:	
Fakulta:	
Adresa:	
IČO:	
Fakulta zastúpená dekanom:	

Čl. 1 Predmet zmluvy

Predmetom tejto zmluvy je udelenie súhlasu autora školského diela (ďalej len dielo) špecifikovaného v čl. 2 tejto zmluvy nadobúdateľovi na použitie školského diela (ďalej len „licencia“) podľa podmienok dohodnutých v tejto zmluve.

Čl. 2 Určenie školského diela

1. Autor udeľuje nadobúdateľovi licenciu k tomuto školskému dielu ⁸ :	
Iná práca (charakterizovaná ako):	
Názov práce (školského diela):	

⁸ bakalárska práca, diplomová práca; rigorózná práca, dizertačná práca, kvalifikačná práca (habilitačná)

2. Školské dielo podľa odseku 1 bolo vytvorené jeho autorom - študentom vysokej školy, ktorá je nadobúdateľom licencie podľa tejto zmluvy. Vytvorením školského diela boli splnené študijné povinnosti autora vyplývajúce z jeho právneho vzťahu k nadobúdateľovi v súlade so zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Čl. 3 Spôsob použitia školského diela a rozsah licencie

1. Autor udeľuje nadobúdateľovi právo na vyhotovenie digitálnej rozmnoženiny školského diela za účelom uchovávania a bibliografickej registrácie diela v súlade s § 8 ods. 2 písm. b) zákona č. 183/2000 Z. z. (zákon o knižniciach).

2. Autor udeľuje nadobúdateľovi licenciu v tomto rozsahu:

- sprístupňovanie vyhotovenej digitálnej rozmnoženiny školského diela on-line prostredníctvom internetu bez obmedzenia, vrátane práva poskytnúť sublicenciu tretej osobe na študijné, vedecké, vzdelávacie a informačné účely,
- sprístupňovanie vyhotovenej digitálnej rozmnoženiny školského diela on-line prostredníctvom internetu po uplynutí rokov po uzavretí tejto zmluvy bez obmedzenia, vrátane práva poskytnúť sublicenciu tretej osobe na študijné, vedecké, vzdelávacie a informačné účely,
- sprístupňovanie vyhotovenej digitálnej rozmnoženiny školského diela on-line prostredníctvom internetu po uplynutí rokov po uzavretí tejto zmluvy len používateľom v rámci vysokej školy (kontrola prístupu na základe IP adres počítačov alebo prostredníctvom mena a hesla), vrátane práva poskytnúť sublicenciu tretej osobe na študijné, vedecké, vzdelávacie a informačné účely,
- sprístupňovanie digitálnej rozmnoženiny školského diela prostredníctvom akademickej/univerzitnej knižnice na študijné, vedecké, vzdelávacie a informačné účely len používateľom v rámci vysokej školy (kontrola prístupu na základe IP adres počítačov alebo prostredníctvom mena a hesla)
- sprístupňovanie len anotácie a abstraktov záverečnej práce, kontaktov, ak autor alebo školiteľ nesúhlasia so zverejnením celého textu. Autor môže uviesť kontaktné údaje (ako nepovinné):

Telefón:	e-mail:

3. Licencia udelená autorom nadobúdateľovi podľa tejto zmluvy je nevýhradná.

4. Autor udeľuje nadobúdateľovi licenciu na dobu neurčitú v súlade s trvaním majetkových práv autora podľa § 21 autorského zákona.

5. Zánikom nadobúdateľa ako právnickej osoby, ktorej bola udelená licencia, prechádzajú práva a povinnosti z tejto zmluvy na právneho nástupcu nadobúdateľa.

Čl. 4 Odmena

Autor udeľuje nadobúdateľovi licenciu bezodplatne.

Čl. 5
Pôvodnosť a nemeniteľnosť diela

1. Autor vyhlasuje, že samostatnou vlastnou tvorivou činnosťou vytvoril vyššie uvedené dielo a že dielo je pôvodné.
2. Autor garantuje, že všetky exempláre školského diela bez ohľadu na nosič majú identický obsah.
3. Nadobúdateľ nesmie žiadnym spôsobom zasahovať do obsahu diela.

Čl. 6
Záverečné ustanovenia

1. Táto zmluva je vyhotovená v dvoch rovnopisoch, pričom po jednom vyhotovení dostane autor a príslušná fakultná knižnica.
2. Táto zmluva nadobúda platnosť po úspešnej obhajobe príslušného diela na vysokej škole.
3. Táto zmluva sa môže meniť alebo dopĺňať len písomným dodatkom podpísaným oboma zmluvnými stranami.
4. Na vzťahy, ktoré nie sú touto zmluvou upravené, sa vzťahujú všeobecne záväzné právne predpisy platné a účinné na území Slovenskej republiky, najmä ustanovenia autorského zákona a Občianskeho zákonníka.
5. Zmluvné strany vyhlasujú, že zmluvu uzavreli slobodne a vážne, nekonali v omyle ani v tiesni, jej obsahu porozumeli a na znak súhlasu ju vlastnoručne podpisujú.

V..... , dňa.....

.....
autor

.....
nadobúdateľ

7.3 Príloha č. 3 Návrh vnútorného predpisu VŠ

Uvedený návrh vnútorného predpisu je prevzatý zo *Smernice č. 7/2009 o záverečných prácach Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre* a vychádza z *Metodického usmernenia č. 14/2009-R z 27. augusta 2009 o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a prístupňovaní*.

Smernica č. 7/2009 o záverečných prácach

Rektor Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (ďalej len „rektor“ a „UKF“) v zmysle čl. 9 ods. 3 písm. d) Štatútu UKF (ďalej len „štatút“) vydáva túto smernicu:

Článok 1 Základné ustanovenia

1. Účelom smernice je zabezpečenie jednotných podmienok a postupu pri príprave a posudzovaní záverečných prác.
2. Smernica je záväzná pre všetky súčasti UKF a ich pracoviská a pre všetkých študentov a zamestnancov UKF.
3. Podmienky prípravy a posudzovania záverečných prác ustanovujú predovšetkým tieto predpisy:
 - a) Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysokých školách“),
 - b) Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „autorský zákon“),
 - c) Vyhláška MŠ SR č. 614/2002 Z. z. o kreditovom systéme štúdia,
 - d) Metodické usmernenie MŠ SR 14/2009-R o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a prístupňovaní,
 - e) STN ISO 690:1998 Dokumentácia. Bibliografické odkazy. Obsah, forma a štruktúra,
 - f) STN 01 6910: 1999. Pravidlá písania a úpravy písomností,

- g) STN ISO 2145: 1997. Dokumentácia. Číslovanie oddielov a pododdielov písaných dokumentov,
 - h) STN ISO 690-2:2001 Informácie a dokumentácia. Bibliografické citácie. Časť 2: Elektronické dokumenty alebo ich časti,
 - i) ISO 7144:1986 Dokumentácia – Úprava diplomových a kvalifikačných prác a podobných dokumentov,
 - j) Študijný poriadok UKF.
4. Záverečná práca je podľa zákona o vysokých školách súčasťou štúdia podľa každého študijného programu. Jej obsah je súčasťou štátnej skúšky⁹ a je jednou z podmienok úspešného ukončenia štúdia.
 5. Školiace pracovisko je pracovisko UKF alebo jej súčasťou (napr. katedra alebo ústav), ktoré vytvára študentovi materiálne a technické podmienky na vytvorenie záverečnej práce. Školiace pracovisko môže na základe písomnej dohody s UKF spolupracovať aj s externým subjektom (súkromná firma, štátna alebo verejná organizácia a pod.).
 6. Záverečná práca je samostatnou prácou študenta, ktorú uskutočňuje pod vedením školiteľa určeného vedúcim školiaceho pracoviska; v prípade externého školiteľa vedúci školiaceho pracoviska určí študentovi aj konzultanta zo zamestnancov UKF.
 7. Licenčná zmluva o použití školského diela¹⁰ (ďalej len „licenčná zmluva“) je podľa autorského zákona zmluva medzi autorom a vysokou školou, ktorá upravuje spôsob použitia a zverejnenia záverečnej práce.
 8. Podľa autorského zákona záverečná práca je školské dielo vytvorené študentom na splnenie študijných povinností vyplývajúcich z jeho právneho vzťahu k vysokej škole.
 9. Šablóna záverečnej práce je vzorový dokument, ktorý slúži na unifikáciu vzhľadom záverečných prác a pomoc študentom pri tvorbe práce. Je zverejnený na osobitnej stránke Univerzitnej knižnice UKF (ďalej len „univerzitná knižnica“).

Článok 2

Druhy záverečných prác

1. Záverečnou prácou je:

⁹ § 51 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁰ § 40 až § 44 zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s aut. právom (autorský zákon)

- a) bakalárska práca¹¹ – pri štúdiu podľa študijného programu prvého stupňa (bakalársky študijný program),
 - b) diplomová práca¹² – pri štúdiu podľa študijného programu druhého stupňa alebo študijného programu podľa § 53 ods. 3 zákona o vysokých školách (magisterský, inžiniersky a doktorský študijný program) alebo
 - c) dizertačná práca¹³ – pri štúdiu podľa študijného programu tretieho stupňa (doktorandský študijný program).
2. Bakalárskou prácou sa overuje zvládnutie teoretických a praktických základov riešeného problému. Študent má preukázať schopnosť pracovať s domácou aj zahraničnou odbornou literatúrou, vybrať z nej podstatné informácie pre svoju tému, uplatniť svoje schopnosti pri zhromažďovaní, interpretácii a spracúvaní základnej odbornej literatúry. Môže mať prvky pôvodnosti, sumarizácie a kompilácie, prípadne môže ísť o aplikáciu v praxi alebo o riešenie čiastkovej úlohy.
 3. Diplomová práca sa líši od bakalárskej práce rozsahom a kvalitou spracovania témy. Spracovaním diplomovej práce má študent preukázať schopnosť samostatne získavať teoretické a praktické poznatky a tvorivo ich uplatňovať a používať pri riešení konkrétnych problémov. Diplomová práca môže mať charakter teoretický, výskumný alebo aplikačný.
 4. Dizertačnou prácou má študent preukázať schopnosť a pripravenosť na samostatnú vedeckú a tvorivú činnosť v oblasti výskumu alebo vývoja, alebo na samostatnú teoretickú a tvorivú umeleckú činnosť. Práca prezentuje výsledky vedeckého bádania a aplikáciu výsledkov výskumu v spoločenskej praxi. Vyznačuje sa vysokým stupňom analýzy a syntézy poznatkov a tiež dostatočným prehľadom existujúcej odbornej literatúry. Výsledkom dizertačnej práce by malo byť získanie nových poznatkov v danej problematike.
 5. Každá záverečná práca musí byť originálna, vytvorená autorom pri dodržaní pravidiel práce s informačnými zdrojmi. Zároveň musí byť vypracovaná v súlade s autorským zákonom, nesmie mať charakter plagiátorstva a narúšať autorské práva iných autorov. Autor je povinný dôsledne a správne citovať použité informačné zdroje, menovite a konkrétne uviesť výsledky, presne opísať použité metódy a pracovné

¹¹ § 52 ods. 4 zákona č. 131/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov

¹² § 53 ods. 3 a 4 zákona č. 131/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov

¹³ § 54 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov

postupy, zdokumentovať laboratórne a iné výsledky a terénne výskumy iných autorov alebo autorských kolektívov.

Článok 3

Zadávanie záverečných prác

1. Návrhy tém bakalárskych a diplomových prác sa zverejňujú prostredníctvom Akademického informačného systému UKF (ďalej len „AIS“) v termíne stanovenom harmonogramom príslušného akademického roka. Za zverejnenie tém záverečných prác zodpovedá vedúci školiaceho pracoviska.
2. Študent sa na bakalársku a diplomovú prácu prihlási prostredníctvom AIS vyplnením formulára prihlášky. Prihlášku študent vytlačí, podpíše a odovzdá na študijné oddelenie dekanátu fakulty, na ktorej je zapísaný.
3. Návrhy tém doktorandských prác sa zverejňujú prostredníctvom webových stránok fakulty, ktorá zároveň zverejní aj spôsob a termíny prihlasovania sa študentov na štúdium. Termín zverejnenia tém doktorandských prác je určený harmonogramom akademického roka.
4. Zadanie záverečnej práce (ďalej len „zadanie“) je dokument, ktorým UKF stanoví študentovi študijné povinnosti v súvislosti s vypracovaním záverečnej práce (príloha A). Zadanie spravidla obsahuje:
 - a) typ záverečnej práce,
 - b) názov záverečnej práce,
 - c) meno, priezvisko a tituly študenta,
 - d) meno, priezvisko a tituly školiteľa,
 - e) meno, priezvisko a tituly konzultanta z UKF v prípade externého školiteľa,
 - f) školiace pracovisko,
 - g) meno, priezvisko a tituly vedúceho školiaceho pracoviska,
 - h) anotáciu záverečnej práce,
 - i) jazyk, v ktorom sa práca vypracuje,
 - j) dátum schválenia zadania.
5. Zadanie vypracúva školiteľ prostredníctvom AIS.

6. Vedúci školiaceho pracoviska prostredníctvom AIS schváli študentovi zadanie, školiteľa, prípadne konzultanta záverečnej práce, vytlačí zadanie, potvrdí správnosť údajov svojim podpisom a zadanie doručí študentovi.
7. Zadanie musí byť schválené a študentovi doručené najneskôr na začiatku akademického roka, v ktorom sa uskutoční obhajoba záverečnej práce.

Článok 4

Štruktúra záverečnej práce

1. Záverečná práca obsahuje tieto hlavné časti:
 - a) úvodná časť,
 - b) hlavná textová časť,
 - c) prílohy (nepovinné),
 - d) záverečná časť (nepovinné).
2. Úvodná časť záverečnej práce obsahuje tieto položky v danom poradí:
 - a) obal,
 - b) titulný list,
 - c) zadanie,
 - d) poďakovanie (nepovinné),
 - e) abstrakt v štátnom jazyku,
 - f) abstrakt v anglickom, resp. inom cudzom jazyku,
 - g) obsah,
 - h) zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek (nepovinné),
 - i) zoznam skratiek a značiek (nepovinné),
 - j) slovník (nepovinné).
3. Obal záverečnej práce (príloha B) obsahuje:
 - a) názov vysokej školy,
 - b) názov fakulty, na ktorej je študent zapísaný,
 - c) názov práce a podnázov práce, ak sa použil (nepovinné),
 - d) typ záverečnej práce (bakalárska, diplomová alebo dizertačná),

- e) meno, priezvisko a tituly autora práce,
 - f) rok vydania práce.
4. Titulný list obsahuje úplnú informáciu o práci (príloha C) v štruktúre:
- a) názov vysokej školy,
 - b) názov fakulty, na ktorej je študent zapísaný,
 - c) názov práce a podnázov práce, ak sa použil,
 - d) typ záverečnej práce (bakalárska, diplomová alebo dizertačná),
 - e) meno, priezvisko a tituly autora práce,
 - f) študijný program,
 - g) číslo a názov študijného odboru alebo odborov,
 - h) meno, priezvisko a tituly školiteľa,
 - i) meno, priezvisko a tituly konzultanta z UKF v prípade externého školiteľa,
 - j) školiace pracovisko,
 - k) miesto a rok vydania práce.
5. Zadanie je kópia oficiálneho zadania záverečnej práce podľa článku 3 schválená vedúcim školiaceho pracoviska.
6. Poďakovanie autora záverečnej práce je nepovinná strana záverečnej práce. Obsahuje poďakovanie školiteľovi a ďalším osobám, pracoviskám alebo inštitúciám za pomoc a podporu pri vypracúvaní práce.
7. Abstrakt obsahuje informáciu o cieľoch práce, jej stručnom obsahu, výsledkoch a význame celej práce. Súčasťou abstraktu je 3 - 5 kľúčových slov. Abstrakt sa píše súvisle ako jeden odsek a jeho rozsah je spravidla 100 až 500 slov. Jazykové verzie abstraktov sa uvádzajú na samostatných stranách.
8. Obsah je prehľad nečíslovaných a číslovaných častí (kapitol) práce.
9. Zoznam ilustrácií, zoznam tabuliek, zoznam skratiek a značiek, ako aj slovník sú nepovinné časti práce. Zoznamy sa uvádzajú v prípadoch, ak prispievajú k zvýšeniu prehľadnosti, jednoznačnosti výkladu a zrozumiteľnosti práce.
10. Hlavnú textovú časť záverečnej práce tvorí:

- a) úvod,
 - b) jadro,
 - c) záver,
 - d) resumé (povinné iba v prípade, ak je práca vypracovaná v inom ako štátnom jazyku),
 - e) zoznam použitej literatúry.
11. V úvode autor stručne a výstižne charakterizuje stav poznania alebo praxe v oblasti, ktorá je predmetom záverečnej práce a oboznamuje čitateľa s významom, cieľmi a zámermi práce. Autor v úvode zdôrazňuje, prečo je práca dôležitá a prečo sa rozhodol spracovať danú tému. Úvod ako názov kapitoly sa nečísľuje a jeho rozsah je spravidla 1 až 2 strany.
 12. Jadro je hlavná časť práce a člení sa na kapitoly, podkapitoly, odseky, pododseky a pod., ktoré sa vzostupne číslujú. Každá nová očíslovaná kapitola prvej úrovne sa začína na novej strane.
 13. Členenie jadra práce je určené typom práce. Vo vedeckých a odborných prácach má jadro spravidla tieto hlavné časti:
 - a) súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí,
 - b) cieľ práce,
 - c) metodika práce a metódy skúmania,
 - d) výsledky práce,
 - e) diskusia.
 14. V časti Súčasný stav riešenej problematiky autor uvádza dostupné informácie a poznatky týkajúce sa danej témy. Zdrojom pre spracovanie sú aktuálne publikované práce domácich a zahraničných autorov. Podiel tejto časti práce má tvoriť približne 30 %.
 15. Časť Cieľ práce jasne, výstižne a presne charakterizuje predmet riešenia. Súčasťou sú aj rozpracované čiastkové ciele, ktoré podmieňujú dosiahnutie cieľa hlavného.
 16. Časť Metodika práce a metódy skúmania spravidla obsahuje:
 - a) charakteristiku objektu skúmania,
 - b) pracovné postupy,
 - c) spôsoby získavania údajov a ich zdroje,
 - d) použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov,

- e) štatistické metódy.
17. Výsledky práce a Diskusia sú najvýznamnejšou časťou záverečnej práce. Výsledky (vlastné postoje alebo vlastné riešenia), ku ktorým autor došiel, sa musia logicky usporiadať a pri popisovaní sa musia dostatočne zhodnotiť. Zároveň sa komentujú všetky skutočnosti a poznatky v konfrontácii s výsledkami iných autorov. Výsledky práce a Diskusia môžu tvoriť aj jednu samostatnú časť; spoločne tvoria spravidla 30 až 40% záverečnej práce.
 18. V Závere je potrebné v stručnosti zhrnúť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k stanoveným cieľom. Rozsah Záveru je minimálne dve strany. Záver ako kapitola sa nečíta.
 19. Ak je záverečná práca napísaná v cudzom jazyku, musí obsahovať resumé v slovenskom jazyku v rozsahu spravidla 10% rozsahu záverečnej práce.
 20. Zoznam použitej literatúry obsahuje úplný zoznam bibliografických odkazov. Rozsah tejto časti je daný počtom použitých literárnych zdrojov, ktoré musia korešpondovať s citáciami použitými v texte.
 21. Nepovinná časť Prílohy obsahuje materiály, ktoré neboli zaradené priamo do textu. Každá príloha sa začína na novej strane, je označená samostatným veľkým písmenom a zoznam príloh je súčasťou obsahu.
 22. Nepovinná Záverečná časť práce môže obsahovať register práce, životopis autora a ďalšie dodatkové materiály.

Článok 5

Citácie a bibliografické odkazy

1. Pri citovaní je dôležitá etika aj technika citovania. Etika citovania určuje spôsob dodržiavania etických noriem vo vzťahu k cudzím myšlienkam a výsledkom, ktoré sú obsiahnuté v iných dokumentoch a v použitej literatúre. Technika citovania vyjadruje, či a ako správne, podľa normy¹⁴, autor spája miesta v texte so záznamami o dokumentoch, ktoré sú v zozname bibliografických odkazov.
2. Pri záverečných prácach sa odporúča používať metódu citovania podľa prvého údaja (mená) a dátumu, pri ktorej sa v texte uvedie v zátvorkách

¹⁴ STN ISO 690: 1998. Dokumentácia – Bibliografické odkazy – Obsah, forma a štruktúra.

prvý údaj (priezvisko autora, alebo prvé slovo z názvu) a rok vydania citovaného dokumentu. V prípade potreby sa v zátvorkách uvedú za rokom aj čísla citovaných strán. Ak majú dva alebo niekoľko dokumentov ten istý prvý údaj a rovnaký rok, odlišia sa malými písmenami (a, b, c, a pod.) za rokom vo vnútri zátvoriek. Rovnaké označenie sa urobí aj v zozname bibliografických odkazov.

3. Jednotlivé položky v zozname bibliografických odkazov sa uvádzajú v abecednom poradí. Sú usporiadané podľa prvého prvku (údaja), za ktorým nasleduje rok vydania dokumentu. Za ním v prípade potreby nasledujú malé písmená, ktorými sa odlišujú odkazy s rovnakým prvým údajom a rokom vydania.
4. Popis príkladov citácií je v prílohe D.

Článok 6

Formálna úprava záverečnej práce

1. Záverečná práca sa vypracúva spravidla v štátnom (slovenskom) jazyku, v prvej osobe množného čísla v minulom čase. So súhlasom dekana fakulty môže byť záverečná práca napísaná a obhajovaná aj v inom ako štátnom jazyku.
2. Odporúčaný typ písma je Times New Roman, veľkosť 12 a je jednotný v celej práci. Odporúčané nastavenie strany - riadkovanie 1,5, okraje zľava 3,5 cm, sprava 2 cm, zhora a zdola 2,5 cm, orientácia na výšku, formát A4.
3. Odporúčaný rozsah bakalárskej práce je 30 až 40 strán (54 000 až 72 000 znakov vrátane medzier), diplomovej práce 50 až 70 strán (90 000 až 126 000 znakov) a dizertačnej práce 80 až 120 strán (144 000 až 216 000 znakov).
4. Záverečná práca musí byť napísaná podľa platných pravidiel slovenského jazyka (prípadne použitého cudzieho jazyka).
5. Práca má štandardnú úpravu a musí rešpektovať formálne a citačné kritériá i zásady odkazovania na primárnu a sekundárnu literatúru.
6. Záverečné práce sa vypracúvajú v tlačenej podobe zviazané v pevnej väzbe (nie hrebeňovej) tak, aby sa jednotlivé listy nedali vyberať.

Článok 7

Predkladanie záverečnej práce, licenčná zmluva

1. Záverečné práce v tlačenej podobe sa odovzdávajú v dvoch (bakalárske a diplomové práce) a v štyroch vyhotoveniach (dizertačné práce) na príslušnom oddelení dekanátu fakulty, na ktorej je študent zapísaný.
2. Študent je povinný odovzdať záverečnú prácu univerzitnej knižnici aj v elektronickej forme prostredníctvom informačného systému Evidencie záverečných prác UKF (ďalej len „EZP“).
3. Záverečná práca v elektronickej forme musí spĺňať tieto náležitosti:
 - a) musí byť vyhotovená vo formáte PDF, tak aby bolo možné získať z neho textové informácie¹⁵,
 - b) musí byť identická s tlačenou verziou.
4. Súčasťou odovzdania záverečnej práce v tlačenej podobe podľa ods. 1 je:
 - a) vyplnená a študentom podpísaná licenčná zmluva (príloha E), alebo Vyhlásenie autora záverečnej práce o nesprístupnení diela (príloha F) (ďalej len „vyhlásenie autora“),
 - b) potvrdenie o odovzdaní záverečnej práce univerzitnej knižnici v elektronickej podobe.
5. Licenčná zmluva sa podpisuje v dvoch rovnopisoch, pričom jeden rovnopis sa zakladá v osobnom spise študenta na dekanáte fakulty a druhý dostane autor.
6. Podpísaná licenčná zmluva alebo vyhlásenie autora sa zakladá v osobnom spise študenta.
7. Licenčnú zmluvu, resp. vyhlásenie autora a potvrdenie o odovzdaní záverečnej práce v elektronickej podobe si študent vytvorí použitím EZP pri odovzdaní práce v elektronickej podobe.
8. Prostredníctvom EZP sa v Centrálnom registri záverečných prác posudzujú aj originalita (miera zhody textu práce s databázou originálnych textov) záverečnej práce. Overenie a získanie Protokolu o originalite je podmienkou pripustenia k obhajobe záverečnej práce.

¹⁵ dokument nesmie byť oskenovanou verziou tlačenej podoby práce; na vyhotovenie PDF formátu v požadovanej podobe možno použiť softvér, ktorý je k dispozícii prostredníctvom systému DOC (<https://doc.ukf.sk> v časti Softvér UKF – Freeware - voľne prístupný softvér)

Článok 8

Hodnotenie a obhajoba záverečnej práce

1. Záverečnú prácu hodnotí školiteľ a jeden oponent, v prípade dizertačnej práce traja oponenti (ďalej len „oponent“). Školiteľ a oponenta záverečnej práce určuje vedúci školiaceho pracoviska.
2. Školiteľ a oponent vypracujú posudok na záverečnú prácu prostredníctvom AIS vyplnením určeného formulára (príloha G). Posudok sa zameriava predovšetkým na posúdenie:
 - a) aktuálnosti a náročnosti zadanej témy práce,
 - b) zorientovania sa študenta v danej problematike predovšetkým analýzou domácej a zahraničnej literatúry,
 - c) vhodnosti zvolených metód spracovania riešenej problematiky,
 - d) formulácie cieľov práce a miery ich splnenia,
 - e) rozsahu a úrovne dosiahnutých výsledkov,
 - f) analýzy a interpretácie výsledkov a formulácie záverov práce,
 - g) využiteľnosti výsledkov v praxi,
 - h) prehľadnosti a logickej štruktúry práce,
 - i) formálnej, jazykovej a štylistickej úrovne práce.
3. Súčasťou posudku je aj posúdenie silných a slabých stránok práce, odporúčania, otázky alebo námety týkajúce sa obhajoby záverečnej práce a navrhované výsledné hodnotenie záverečnej práce. Posudky musia byť prístupné študentovi minimálne jeden týždeň pred obhajobou záverečnej práce prostredníctvom AIS. V prípade dizertačných prác musia byť posudky poskytnuté študentovi minimálne dva týždne pred obhajobou.
4. Pri hodnotení záverečnej práce s rozdielom viac ako 2 stupne medzi hodnotením školiteľa a oponenta, požiadajú vedúci katedry oboch posudzovateľov o prehodnotenie posudkov, alebo zabezpečí vypracovanie ďalšieho posudku.
5. Ak je bakalárska alebo diplomová práca hodnotená školiteľom alebo oponentom klasifikačným stupňom FX, študent má právo prácu obhajovať. V prípade dizertačnej práce môže študent prácu obhajovať iba v prípade, ak aspoň školiteľ a jeden oponent alebo dvaja oponenti odporúčajú prácu k obhajobe (hodnotia inou známku ako FX).

6. Obhajoba záverečnej práce sa uskutočňuje spravidla za prítomnosti školiteľa a aj oponenta na pracovisku UKF pred komisiou pre štátne skúšky, ktorú menuje dekan fakulty.

Článok 9

Zverejňovanie záverečných prác

1. Úspešne obhájené záverečné práce v elektronickej forme sú trvale uchovávané prostredníctvom Centrálného registra záverečných prác a prostredníctvom EZP.
2. O spôsobe zverejnenia obhájenej záverečnej práce, resp. o jej nezverejnení rozhodne dekan na základe stanoviska skúšobnej komisie. Dekan je povinný rešpektovať ustanovenia licenčnej zmluvy, v odôvodnených prípadoch môže však sprístupnenie záverečnej práce obmedziť.
3. Dekan fakulty najneskôr tri mesiace po obhajobách záverečných prác poskytne univerzitetnej knižnici formou výpisu z AIS menovitý zoznam študentov, ktorí úspešne absolvovali obhajobu záverečnej práce vrátane rozhodnutia o spôsobe jej sprístupnenia. Do uvedeného termínu dekan fakulty zabezpečí odovzdanie jedného výtlačku záverečnej práce univerzitetnej knižnici, ktorá zabezpečí bibliografickú registráciu, uchovávanie a sprístupnenie elektronických verzií obhájených prác na základe licenčnej zmluvy, vyhlásenia autora, resp. rozhodnutia dekana.
4. Záverečné práce v elektronickej podobe sa zverejňujú prostredníctvom verejne prístupného elektronického katalógu univerzitetnej knižnice.

Článok 10

Prechodné ustanovenia

1. V akademickom roku 2009/2010 musia byť zadania podľa článku 3 schválené najneskôr do 30. novembra 2009.
2. Na záverečné práce sa v akademickom roku vzťahujú ustanovenia článku 7 ods. 8 primerane.

Článok 11

Záverečné ustanovenia

1. Ustanovenia tejto smernice sa primerane vzťahujú aj na rigorózne, habilitačné, seminárne a iné záverečné alebo kvalifikačné práce.
2. Táto smernica nadobúda platnosť a účinnosť dňa 21. septembra 2009.

V Nitre dňa 21. septembra 2009

prof. RNDr. Libor Vozár, CSc.
rektor UKF v Nitre

Prílohy:

- A. Vzor zadania záverečnej práce**
- B. Vzor obalu záverečnej práce (analógia s prílohou 2)
- C. Vzor titulného listu záverečnej práce (analógia s prílohou 2)
- D. Príklady popisu dokumentov citácií podľa ISO 690 a ISO 690-2 (analógia s prílohou 2)
- E. Vzor licenčnej zmluvy (v zásade analógia s prílohou 2)
- F. Vzor vyhlásenia autora záverečnej práce**
- G. Vzor formulára posudku záverečnej práce**

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta:

Študijný program:

Študijný odbor:

Typ záverečnej práce:

Jazyk práce:

Meno a priezvisko školiteľa:

Meno a priezvisko konzultanta:

Názov:

Anotácia:

je krátka charakteristika, stručný opis informačného zdroja nasledujúci bibliografickú citáciu. Anotácia môže obsahovať sumár kľúčových bodov zdroja, opis druhu zdroja a jeho ohodnotenie.

Školiace pracovisko:

Vedúci školiaceho pracoviska:

Dátum schválenia:

.....
podpis

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA

Vyhlásenie autora záverečnej práce o nesprístupnení diela

Dolu podpísaný autor (vypísať druh) práce s názvom
.....
.....

udeľuje Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre právo na archivovanie digitálnej rozmnoženiny školského diela za účelom uchovávanía a bibliografickej registrácie diela v súlade s § 8 ods. 2 písm. b) zákona č. 183/2000 Z. z. (zákon o knižniciach).

Školské dielo je poskytnuté za účelom jeho archivovania bez možnosti sprístupnenia.

Autor odmieta uzatvoriť v zmysle § 51 zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov Licenčnú zmluvu s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre.

Autor má povinnosť uviesť dôvody, pre ktoré licenčnú zmluvu neuzatvoril:

.....
.....
.....

Meno a priezvisko:

Trvalé bydlisko:

.....

V Nitre dňa

podpis autora

Príloha G. Vzor/príklad formulára posudku záverečnej práce

Posudok školiteľa bakalárskej práce

Názov práce:

Autor:

Školiteľ:

Pracovisko školiteľa

Akademický rok:

Predmet hodnotenia

Aktuálnosť a náročnosť zadanej témy práce

Zorientovanie sa študenta v danej problematike predovšetkým analýzou domácej a zahraničnej literatúry

Vhodnosť zvolených metód spracovania riešenej problematiky

Formulácia cieľov práce a miera ich splnenia

Rozsah a úroveň dosiahnutých výsledkov

Analýza a interpretácia výsledkov a formulácia záverov práce

Využitelnosti výsledkov v praxi

Prehľadnosť a logická štruktúra práce

Formálna, jazyková a štylistická úroveň práce

Hodnotenie

A - výborne (1)

B - veľmi dobre (1,5)

C - dobre (2)

C - dobre (2)

E - uspokojivo (3)

FX - neuspokojivo (4)

B - veľmi dobre (1,5)

C - dobre (2)

D - dostatočne (2,5)

Slovné hodnotenie práce

Prínos (silné stránky) práce:

.....

Nedostatky (slabé stránky) práce:

.....

Odporúčania, otázky alebo námety týkajúce sa obhajoby záverečnej práce:

.....

Celkové hodnotenie práce

Prácu hodnotím známkou

B - veľmi dobre (1,5)

Prácu v predloženej podobe pripustiť k obhajobe

odporúčam.

V Nitre dňa 8. októbra 2009

.....

podpis

7.4 Príloha č. 4 Návrh šablóny záverečnej práce

VYSOKÁ ŠKOLA (názov)

FAKULTA (názov)

NÁZOV PRÁCE (podľa zadania)

2009

Titul, meno a priezvisko

UNIVERZITA (názov)

FAKULTA (názov)

NÁZOV PRÁCE

Typ práce

Kód (evidenčné číslo, nepovinné)

Študijný program:

Pracovisko (katedra/ústav):

Vedúci záverečnej práce/školiteľ: titul, meno a priezvisko

Konzultant: titul, meno a priezvisko

Mesto 2009 (rok odovzdania) titul, meno a priezvisko študenta

Zadanie záverečnej práce

Zadanie záverečnej práce (ďalej len „zadanie“) je dokument, ktorým vysoká škola stanoví študentovi študijné povinnosti v súvislosti s vypracovaním záverečnej práce. Zadanie spravidla obsahuje: typ záverečnej práce, názov záverečnej práce, meno, priezvisko a tituly študenta, meno, priezvisko a tituly školiteľa, v prípade externého školiteľa meno, priezvisko a tituly konzultanta, školiace pracovisko, meno, priezvisko a tituly vedúceho pracoviska, anotáciu záverečnej práce, jazyk, v ktorom sa práca vypracuje, dátum schválenia zadania.

Pod'akovanie (nepovinné)

Na tomto mieste môže byť vyjadrenie pod'akovania napr. vedúcemu práce resp. konzultantom za pripomienky a odbornú pomoc pri vypracovaní práce. Nie je zvykom ďakovať za rutinnú kontrolu, menšiu spoluprácu alebo všeobecné rady. Vyjadrenie pod'akovania v prípade využitia inej práce sa uskutočňuje formou citácie na konci hlavného textu práce a odkazy na citáciu sa musia uviesť aj na zodpovedajúcich miestach v texte.

Abstrakt v štátnom jazyku

Abstrakt obsahuje informáciu o cieľoch práce, jej stručnom obsahu a v závere abstraktu sa charakterizuje splnenie cieľa, výsledky a význam celej práce. Súčasťou abstraktu je 3 - 5 kľúčových slov. Abstrakt sa píše súvisle ako jeden odsek a jeho rozsah je spravidla 100 až 500 slov.

Abstrakt v cudzom jazyku

Text abstraktu v svetovom jazyku je potrebný pre integráciu do medzinárodných informačných systémov (napr. *The Network Digital Library of Theses and Dissertations*). Ak nie je možné jazykovú verziu umiestniť na jednej strane so slovenským abstraktom, je potrebné umiestniť ju na samostatnú stranu (cudzojazyčný abstrakt nemožno deliť a uvádzať na dvoch stranách).

Obsah

Zoznam ilustrácií (nepovinné)	5
Zoznam tabuliek (nepovinné).....	6
Zoznam skratiek a značiek	7
Slovník termínov	8
Úvod.....	9
1 Názov kapitoly	11
1.1 Názov podkapitoly	12
1.1.1 Názov tretia úroveň	16
1.1.2 Názov tretia úroveň	18
2 Príklad členenia kapitol a práce s ilustráciami, tabuľkami, rovnicami a krížovými odkazmi	25
2.1 Ilustrácie.....	27
2.2 Tabuľky.....	29
2.3 Rovnice, vzorce.....	33
2.4 Krížové odkazy	36
Záver	41
Resumé.....	45
Zoznam použitej literatúry	47
Prílohy	50

Zoznam ilustrácií (nepovinné)

Obr. 1	[Klikni sem a napiš názov obrázku]	118
Obr. 2	[Klikni sem a napiš názov obrázku]	121

Zoznam tabuliek (nepovinné)

Tab. 1 [Klikni sem a napiš názov tabuľky]119

Tab. 2 [Klikni sem a napiš názov tabuľky]119

Zoznam skratiek a značiek

μ **micro**, 10^{-6}

SI **Système International**

V **volt**, základná jednotka napätia v sústave SI

Slovník termínov

Dizertácia je rozsiahla vedecká rozprava, v ktorej sa na základe vedeckého výskumu a s použitím (využitím) bohatého dokladového materiálu ako i vedeckých metód rieši zložitý odborný problém.

Font je súbor, obsahujúci predpisy na zobrazenie textu v danom písme, napr. na tlačiarňi. To čo vidíme je písmo; font je súbor a nevidíme ho.

Meter (m) je vzdialenosť, ktorú svetlo vo vákuu prejde za časový interval $1/299\,792\,458$ sekundy.

Proces je postupnosť či rad časovo usporiadaných udalostí tak, že každá predchádzajúca udalosť sa zúčastňuje na determinácii nasledujúcej udalosti.

Úvod

Hlavnú textovú časť záverečnej práce tvorí: úvod, jadro, záver, resumé (povinné iba v prípade, ak je práca vypracovaná v inom ako štátnom jazyku), zoznam použitej literatúry.

V úvode autor stručne a výstižne charakterizuje stav poznania alebo praxe v oblasti, ktorá je predmetom záverečnej práce a oboznamuje čitateľa s významom, cieľmi a zámermi práce. Autor v úvode zdôrazňuje, prečo je práca dôležitá a prečo sa rozhodol spracovať danú tému.

1 Názov kapitoly

Jadro je hlavná časť práce a jeho členenie je určené typom práce. Vo vedeckých a odborných prácach má jadro spravidla tieto hlavné časti:

- súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí,
- cieľ práce,
- metodika práce a metódy skúmania,
- výsledky práce,
- diskusia.

V časti *Súčasný stav riešenej problematiky* autor uvádza dostupné informácie a poznatky týkajúce sa danej témy. Zdrojom pre spracovanie sú aktuálne publikované práce domácich a zahraničných autorov. Podiel tejto časti práce má tvoriť približne 30 % práce.

Časť *Cieľ práce* jasne, výstižne a presne charakterizuje predmet riešenia. Súčasťou sú aj rozpracované čiastkové ciele, ktoré podmieňujú dosiahnutie cieľa hlavného.

Časť *Metodika práce a metódy skúmania* spravidla obsahuje:

- charakteristiku objektu skúmania,
- pracovné postupy,
- spôsob získavania údajov a ich zdroje,
- použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov,
- štatistické metódy.

Výsledky práce a diskusia sú najvýznamnejšími časťami záverečnej práce. Výsledky (vlastné postoje alebo vlastné riešenie vecných problémov), ku ktorým autor dospel, sa musia logicky usporiadať a pri popisovaní sa musia dostatočne zhodnotiť. Zároveň sa komentujú všetky skutočnosti a poznatky v konfrontácii s výsledkami iných autorov. Ak je to vhodné, výsledky práce a

diskusia môžu tvoriť aj jednu samostatnú časť a spoločne tvoria spravidla 30 až 40 % záverečnej práce.

1.1 Názov podkapitoly

Podkapitoly diplomovej práce slúžia na členenie textu diplomovej práce s cieľom čo najväčšej prehľadnosti.

1.1.1 Názov Tretia úroveň

Editujte svoju prácu v kapitolách a podkapitolách. Čísla kapitol a podkapitol (druhej a tretej úrovne) sa citujú v texte práce takto:

... V kapitole 1 sme už uviedli, že ...; ... pozri 2.1 ... atď. ...

Odporúčaný rozsah bakalárskej práce je 30 až 40 strán (54 000 až 72 000 znakov vrátane medzier), diplomovej práce 50 až 70 strán (90 000 až 126 000 znakov), dizertačnej práce 80 až 120 strán (144 000 až 216 000 znakov) a habilitačnej práce do 150 strán.

Do tohto rozsahu sa počíta len hlavný text, t. j. úvod, kapitoly, záver a zoznam použitej literatúry. Dôležitejší ako rozsah práce je kvalita práce a úroveň jej spracovania. Pri písaní je dôležité dbať na vyváženosť (proporcionálnosť) jednotlivých častí práce (pozri Gonda, 2004):

- úvod má spravidla 2 – 3 strany,
- teoreticko-metodologická časť tvorí spravidla jednu tretinu práce,
- ostatné kapitoly tvoria približne dve tretiny práce,
- záver má zvyčajne 2 – 3 strany.

1.1.1.1 Názov štvrtá úroveň

Editujte svoju prácu v kapitolách a podkapitolách. Čísla kapitol a podkapitol (druhej a tretej úrovne) sa citujú v texte práce takto:

... V kapitole 1 sme už uviedli, že ...;

... pozri 2.1 ... atď. ...

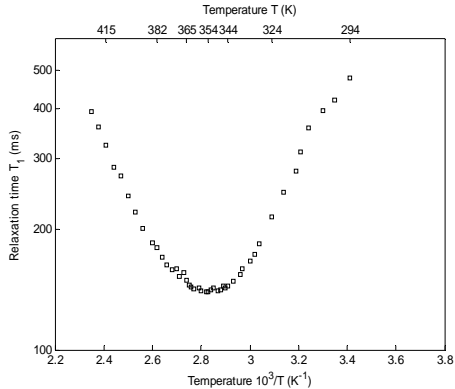
2 Príklad členenia kapitol a práce s ilustráciami, tabuľkami, rovnicami a krížovými odkazmi

V práci sa môžu vyskytovať okrem slovného textu aj informácie vyjadrené v obrazovej forme a symbolmi.

2.1 Ilustrácie

Ilustrácie sú obrázky obsahujúce **grafy, diagramy, mapy, schémy** a pod. Nie je potrebné rozlišovať rozličné typy ilustrácií, stačí, ak sa všetky označia ako „Obrázok“. Všetky ilustrácie musia byť očíslované súvislým radom čísiel v celej práci a musia mať titulky (názov obrázku) pri každom obrázku. Text titulku musí byť pochopiteľný aj bez kontextu. Majú sa zaradiť bezprostredne za textom, kde sa spomínajú po prvýkrát (najlepšie na tej istej strane). Obrázok by mal byť podľa možnosti centrováný. Pri odkazovaní na daný obrázok v texte treba použiť **krížové odkazy** na obrázok (napr. Obr. 1). Obrázky a tabuľky vkladáme v tejto šablóne takto:

- *Vložiť* → *Obrázok*,
- pravý klik na vložený obrázok → *Vložiť popis*,
- v okne *Popis* pri možnosti *Označenie* vyberieme „*Obr.*“,
- pri možnosti *Umiestnenie* vyberieme možnosť „*Pod vybratou položkou*“,
- Do kolónky *Popis* dopíšeme názov obrázku.

Obr. 1 [Klikni sem a napiš názov obrázku]

V texte sa na vytvorené obrázky a tabuľky odkazujeme **krížovými odkazmi** (pozri 0).

Krížový odkaz na obrázky a tabuľky vytvoríme takto:

- nastavíme sa kurzorom tam, kde sa má objaviť odkaz,
- z panela nástrojov vyberieme: *Vložiť (Insert)* → *Krížový odkaz (Cross-reference)*,
- v dialógovom boxe pre *Krížový odkaz* vyberieme v poli *Typ odkazu (Reference Type)* *Tab.* alebo *Obr.*,
- v poli *Vložiť odkaz (Insert reference)* vyberieme vložiť odkaz na: *Popis a číslo (Only label and number)*,
- zo zoznamu popisov vyberieme tabuľku alebo obrázok a zaškrtneme *Hypertextový odkaz (Insert as Hyperlink)*,
- stlačíme *Vložiť (Insert)* a *Zavrieť (Close)*.

Aktualizácia krížových odkazov v celom dokumente: CTRL + A, potom F9.

2.2 Tabuľky

Tabuľky prezentujú myšlienky a tvrdenia popisované v práci. Akýkoľvek tabuľkový materiál, ktorý sa skladá z viac než štyroch alebo piatich riadkov, by mal byť spracovaný do formy tabuľky Tab. 2. Popis a záhlavie tabuľky má byť zrozumiteľné samostatne bez odkazu na text. Záhlavia majú vyjadrovať druh veličiny a typy jednotiek vo forme „veličina/jednotka”, je potrebné používať rovnaké symboly a skratky ako v texte. Každá tabuľka musí mať poradové číslo a titulok, umiestnený zvyčajne nad tabuľkou. Tabuľka by mala mať rovnakú orientáciu, ako text práce.

Tab. 1 [Klikni sem a napíš názov tabuľky]

	PP – 01	PP – 05	PP – 10	PP – 16	PP – 22
C·108 (s ⁻²)	10,1	10,0	11,0	9,2	8
t ₀ ·10 ⁻¹⁴ (s)	2,63	1,44	0,95	2,21	10,83
Ea (kJ)	34,26	8,33	39,76	37,31	31,86
T _{min} (K)	354	367	367	369	367
T _{lmin} (ms)	141	160	157	175	181
ΔM ₂ (Gs ²)	5,49	5,66	5,16	5,09	5,02

Tab. 2 [Klikni sem a napíš názov tabuľky]

Názov	Jednotka

2.3 Rovnice, vzorce

Rovnice sa uvádzajú v strede riadka, vysvetlivky symbolov na začiatku riadku. Vysvetlivky symbolov sa uvádzajú od začiatku riadka. Ak je v práci viac vzorcov, uvádzame číslo vzorca do okrúhlych zátvoriek bez medzier umiestnených na pravom konci riadka. Pre písanie fyzikálnych veličín a

matematických premenných sa používa kurzíva. Používame sústavu jednotiek SI (ISO 31 a ISO 1001). Pri písaní rovníc používame **editor rovníc** (musíme ho mať nainštalovaný).

Rovnice vkladáme v tejto šablóne takto:

- *Insert* → *Autotext* → *Rovnica*
- vyznačíme číslo rovnice (v zátvorke vpravo) a urobíme záložku (*Bookmark*) pre ďalšie odkazy v texte cez:
 - *Insert* → *Bookmark* → napíšeme Názov rovnice do poľa *Bookmark name* (napr. rovnica_)

$$\frac{d^2 y}{dt^2} + \frac{dy}{dt} + y = 0, \quad y(0) = 1, \quad y'(0) = 15. \quad (1)$$

$$\frac{d^2 y}{dt^2} + \frac{dy}{dt} + y = 0, \quad y(0) = 1, \quad y'(0) = 15. \quad (2),$$

Napr.:

Začnime rovnicou

$$\frac{d^2 y}{dt^2} + \frac{dy}{dt} + y = 0, \quad y(0) = 1, \quad y'(0) = 15. \quad (3)$$

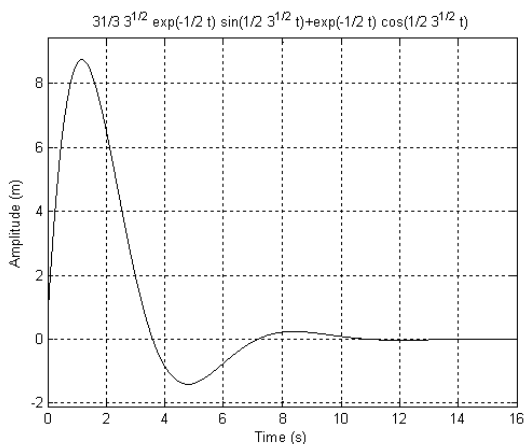
Grafický priebeh riešenia rovnice (2) vidíme na obrázku (Obr. 2).

2.4 Krížové odkazy

Pomocou funkcie **krížový odkaz** je možné vytvárať odvolávky v texte na kapitoly, podkapitoly, rovnice, vzorce, obrázky, tabuľky a pod. Majú formu: rovnica (2), pozri (Katuščák, 2006), ako sme uviedli v kapitole 0 a pod.

Krížové odkazy je možné vytvoriť pre číslované zoznamy, nadpisy, záložky, poznámky pod čiarou, popisy, číslované odseky a pod. Základom je mať vytvorený číselný zoznam referencií. Potom je možné vytvoriť krížový odkaz na tieto referencie, pričom keď sa zmení poradie referencií v zozname, Word vie automaticky aktualizovať čísla referencií.

Aktualizácia krížových odkazov v celom dokumente sa vykoná cez klávesy CTRL + A potom F9.

Obr. 2 [Klikni sem a napiš názov obrázku]

Záver

V závere je potrebné v stručnosti zhrnúť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k stanoveným cieľom.

Resumé

Ak je záverečná práca napísaná v cudzom jazyku, musí obsahovať resumé v slovenskom jazyku v rozsahu spravidla 10 % rozsahu záverečnej práce.

Zoznam použitej literatúry

Zoznam použitej literatúry obsahuje úplný zoznam bibliografických odkazov. Rozsah tejto časti je daný množstvom použitých literárnych zdrojov, ktoré musia korešpondovať s citáciami použitými v texte.

Jednotlivé položky v zozname bibliografických odkazov sa uvádzajú v abecednom poradí. Sú usporiadané podľa prvého prvku (údaja), za ktorým nasleduje rok vydania dokumentu. Za nim v prípade potreby nasledujú malé písmená, ktorými sa odlišujú odkazy s rovnakým prvým údajom a rokom vydania.

Pri citovaní je dôležitá etika citovania ako aj technika citovania. Etika citovania určuje spôsob dodržiavania etickej normy vo vzťahu k cudzím myšlienkam a výsledkom, ktoré sú obsiahnuté v iných dokumentoch a v použitej literatúre. Technika citovania, vyjadruje, či a ako správne, podľa normy STN ISO 690: 1998. Dokumentácia – Bibliografické odkazy – Obsah, forma a štruktúra., autor spája miesta v texte so záznamami o dokumentoch, ktoré sú v zozname bibliografických odkazov.

Pri záverečných prácach sa odporúča používať metódu citovania podľa prvého údaja (mena) a dátumu pri ktorej sa v texte uvedie v zátvorkách prvý údaj (priezvisko autora, alebo prvé slovo z názvu) a rok vydania citovaného dokumentu. Ak sa prvý údaj už nachádza v rámci textu, v zátvorkách za nim sa uvedie len rok. V prípade potreby sa v zátvorkách uvedú za rokom aj čísla citovaných strán. Ak majú dva alebo niekoľko dokumentov ten istý prvý údaj a rovnaký rok, odlišia sa malými písmenami (a, b, c, a pod.) za rokom vo vnútri zátvoriek. To isté sa urobí aj v zozname bibliografických odkazov.

Príklady popisu dokumentov citácií podľa ISO 690 a ISO 690-2 sú uvedené v prílohách k Metodickému usmerneniu MŠ SR č. 15/2009-R

Prílohy

- Príloha A: CD médium – diplomová práca v elektronickej podobe, prílohy v elektronickej podobe.
- Príloha B: Používateľská príručka
- Príloha C: Systémová príručka

Táto časť diplomovej práce je povinná a obsahuje zoznam všetkých príloh vrátane elektronických nosičov. Názvy príloh v zozname musia byť zhodné s názvami uvedenými na príslušných prílohách. Tlačené prílohy majú na prvej strane identifikačné údaje – informácie zhodné s titulnou stranou diplomovej práce doplnené o názov príslušnej prílohy (Systémová príručka, Používateľská príručka). Identifikačné údaje sú aj na priložených diskoch alebo disketách. Ak je médií viac, sú označené aj číselne v tvare I/N, kde I je poradové číslo a N je celkový počet daných médií.

Každá príloha začína na novej strane a je označená samostatným písmenom alebo číslom (Príloha A, Príloha B, ... alebo Príloha 1, Príloha 2, ...). Číslovanie strán príloh nadväzuje na číslovanie strán v hlavnom texte.

Autori (v abecednom poradí):

Ing. Oleg Cvik
Mgr. Martin Drlík, PhD.
Ing. Ján Genči, PhD.
PhDr. Daniela Gondová
Mgr. Ján Grman, PhD.
Mgr. Jana Ilavská
Ing. Katarína Kleinová
Ing. Milena Mat'ášovská Tetřevová
Prof. MUDr. Dušan Meško, PhD.
PhDr. Marta Sakalová
Doc. JUDr. Jozef Sotoláš, PhD.
Mgr. Ján Skalka, PhD.
prof. RNDr. Ján Turňa, CSc.
prof. RNDr. Libor Vozár, CSc.

Zostavil: Mgr. Ján Skalka, PhD.

Názov: Prevencia a odhaľovanie plagiátorstva
(Zber prác za účelom obmedzenia porušovania autorských
práv v kvalifikačných prácach na vysokých školách)

Vydavateľ: UKF v Nitre
Edícia: Prírodovedec č. 390
Autor obálky: Mgr. Kamil Škubla
Rok vydania: 2009
Poradie vydania: prvé
Počet strán titulu: 126
Počet výtlačkov: 150
Tlač: ŠEVT

(c) Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre 2009

ISBN 978-80-8094-612-8

PREVENČIA A ODHALOVANIE PLAGIÁTORSTVA

Zber prác za účelom obmedzenia porušovania
autorských práv v kvalifikačných prácach
na vysokých školách

PREVENČIA A ODHALOVANIE PLAGIÁTORSTVA

ISBN 978-80-8094-612-8

9 788080 946128

Ján Skalka - Oleg Cvik - Martin Drlík - Ján Genčí - Daniela Gondová
Ján Grman - Jana Ilavská - Katarína Kleinová
Milena Maťašovská Tetřevová - Dušan Meško - Marta Sakalová
Jozef Sotolář - Ján Turňa - Libor Vozár